

**KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**BEHİÇ AK'IN ÇOCUK KİTAPLARINDA DEĞER EĞİTİMİ
VE BU ESERLERİN TÜRKÇE ÖĞRETİMİNE KATKISI**

Ramazan BAŞAR
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Banu ÖZDEMİR

Kütahya, 2019

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Behiç Ak’ın Çocuk Kitaplarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların “Kaynaklar” bölümünde gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2019

Ramazan BAŞAR

Kabul ve Onay

Ramazan BAŞAR'ın hazırlamış olduğu "Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı" başlıklı yüksek lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği ile kabul edilmiştir.

14/06/2019

Dr. Öğr. Üyesi Banu ÖZDEMİR (Danışman)

Doç. Dr. Selcen ÇİFCİ (Üye)

Dr. Öğr. Üye. Esra KARAKUŞ TAYŞI (Üye)

Doç. Dr. Baykal BİÇER

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Önsöz

Bu çalışma Behiç Ak'ın eserlerini değer eğitimi ve Türkçe öğretimine katkı bakımından incelemek amacıyla yazılmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde konuyla ilgili kavramsal çerçeveye yer verilmiştir. İkinci bölümde çalışmanın yöntemine yer verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde yapılan incelemeler sonucu elde edilmiş bulgular yer almaktadır. Son bölümde ise sonuç, tartışma ve öneriler yer almaktadır. Elde edilen bulgular sonucunda bu eserlerin değerler eğitimi ve Türkçe öğretimi süreçlerinde kullanılmasının faydalı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında çok büyük çaba harcayan, beni yönlendiren, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen çok saygıdeğer tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Banu ÖZDEMİR'e teşekkürü bir borç bilirim. Çalışmanın değerlendirilmesi aşamasında değerli görüş ve önerilerini paylaşan, çalışmanın niteliğinin artmasına katkıda bulunan değerli Doç. Dr. Selcen ÇİFCİ ve Dr. Öğr. Üyesi Esra KARAKUŞ TAYŞI'ye saygılarımı sunuyorum.

Uzakta da olsa yardımlarını eksik etmeyen, araştırmamla ilgili görüşlerini, önerilerini benimle paylaşan, araştırma sürecinde beni sürekli pozitif motive eden değerli arkadaşım Fatih ÖZER'e çok teşekkür ediyorum.

Son olarak çalışmamı hazırlarken her zaman yanımda hissettiğim aileme ve en büyük destekçim sevgili eşim Fatma BAŞAR'a şükranlarımı sunuyorum.

Ramazan BAŞAR

İçindekiler

Yemin Metni	i
Kabul ve Onay.....	ii
Önsöz	iii
İçindekiler	iv
Tablolar Listesi.....	vi
Kısaltmalar	vii
Özet	viii
Abstract	ix
Birinci Bölüm.....	1
Giriş.....	1
Kavramsal Çerçeve.....	2
Çocuk ve çocuk edebiyatı	2
Çocuk edebiyatının amaçları.....	4
Çocuk edebiyatının değerler eğitiminde yeri	5
Çocuk edebiyatının Türkçe öğretiminde yeri.....	6
Değer nedir?.....	6
Değer eğitimi ve önemi.....	9
Türkçe öğretim programında değer	11
2018 Türkçe öğretim programı'nda değerler	12
Adalet	12
Dostluk	13
Dürüstlük	13
Öz denetim	13
Sabır.....	14
Saygı.....	14
Sevgi.....	14
Sorumluluk	14
Vatanseverlik.....	15
Yardımseverlik	15
Türkçe öğretimi.....	15
Söz varlığı	16
Söz varlığı unsurları	16
Behiç Ak'ın hayatı, eserleri ve aldığı ödüller	20
Behiç Ak'ın hayatı	20
Behiç Ak'ın eserleri	21
Behiç Ak'ın yazdığı tiyatro oyunları.....	21
Behiç Ak'ın yazdığı karikatür kitapları.....	21
Behiç Ak'ın yazdığı romanlar	22
Behiç Ak'ın yazdığı çocuk kitapları.....	22
Behiç Ak'ın aldığı ödüller.....	23
Problem Durumu	29
Araştırmanın Amacı	29
Araştırmanın Önemi	30
Araştırmanın Problem Cümlesi	31
Alt problemler.....	31

Sınırlılıklar.....	31
Konu İle İlgili Yapılan Akademik Çalışmalar	24
“Değer” ile ilgili yapılan akademik çalışmalar.....	24
“Değer ve Türkçe öğretimi” ile ilgili yapılan akademik çalışmalar	26
“Behiç Ak” ile ilgili yapılan akademik çalışmalar	28
İkinci Bölüm	32
Yöntem.....	32
Araştırmanın Yöntemi	32
Örnekleme	32
Verilerin Elde Edilmesi ve Analizi	33
Üçüncü Bölüm	35
Bulgular ve Yorum.....	35
Behiç Ak’ın Eserlerinde Değerler Eğitimi ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	35
Adalet.....	35
Dostluk.....	36
Dürüstlük	40
Öz denetim.....	46
Sabır	48
Saygı	50
Sevgi	54
Sorumluluk.....	59
Vatanseverlik	63
Yardımseverlik.....	64
Behiç Ak’ın Eserlerinin Türkçe Öğretimine Katkısı ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	69
Atasözleri	69
Deyimler	70
İkilemeler	102
Kalıp sözler.....	119
Yansıma sözcükler.....	122
Dördüncü Bölüm.....	131
Sonuç, Tartışma ve Öneriler	131
Sonuç	131
Tartışma.....	131
Öneriler.....	134
Kaynakça.....	136
Ekler	144
Ek 1: Behiç Ak’ın Eserlerinde Kullanılan Deyimler ve Tekrar Sıklığı.....	144
Ek 2: Behiç Ak’ın Eserlerinde Kullanılan İkilemeler ve Tekrar Sıklığı	152
Ek 3: Behiç Ak’ın Eserlerinde Kullanılan Kalıp Sözler ve Tekrar Sıklığı.....	156
Ek 4: Behiç Ak’ın Eserlerinde Kullanılan Yansıma Sözcükler ve Tekrar Sıklığı	157
Ek 5: Behiç Ak’ın Eserlerinde Kullanılan Atasözlerinin Alfabetik Sıralaması	158

Tablolar Listesi

Tablo 1.Değer Tablosu-Adalet.....	35
Tablo 2.Değer Tablosu- Dostluk.....	36
Tablo 3.Değer Tablosu- Dürüstlük	40
Tablo 4.Değer Tablosu- Öz Denetim	46
Tablo 5.Değer Tablosu- Sabır	48
Tablo 6.Değer Tablosu- Saygı	50
Tablo 7.Değer Tablosu- Sevgi	54
Tablo 8.Değer Tablosu- Sorumluluk.....	59
Tablo 9.Değer Tablosu- Vatanseverlik	63
Tablo 10.Değer Tablosu- Yardımseverlik.....	64
Tablo 11.Değerler Tablosu.....	68
Tablo 12.Türkçe Öğretimine Katkı- Atasözleri	69
Tablo 13.Türkçe Öğretimine Katkı- Deyimler.....	70
Tablo 14.Türkçe Öğretimine Katkı- İkillemeler	102
Tablo 15.Türkçe Öğretimine Katkı- Kalıp sözler	119
Tablo 16.Türkçe Öğretimine Katkı- Yansıma sözcükler	122
Tablo 17.Türkçeye Katkı	130

Kısaltmalar

Akt.	: Aktaran
Çev.	: Çeviren
Ed.	: Editör
EGKT	:Eve Giden Küçük Tren
Ens.	: Enstitü
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
PGDK	: Postayla Gelen Deniz Kabuğu
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
vd.	: Ve diğerleri
Yay.	:Yayınevi
YÇHK	: Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği

Özet

Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarında Değerler Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı

Bu çalışmada Behiç Ak'ın eserleri değerler eğitimi ve Türkçe öğretimine katkı bakımından incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini olarak Eve Giden Küçük Tren, Postayla Gelen Deniz Kabuğu ve Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği adlı eserler ölçüt örneklem yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Eserler 2018 Türkçe öğretim Programı'nda yer alan adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerini işlemeleri bakımından incelenmiştir. Bu değerlerin doğrudan veya örtük olarak işlendiği toplam 142 adet bulgu tespit edilmiştir. Elde edilen verilerden hareketle Behiç Ak'ın eserlerinin seçtiği konulara uygun değerleri işlemesi bakımından yeterli bir içeriğe sahip olduğu görülmüştür.

Behiç Ak'ın eserleri Türkçe öğretimine katkı bakımından atasözü, deyim, ikileme, kalıp sözler ve yansıma sözcüklerin kullanımı açısından incelenmiştir. Kitapların tamamının tarandığı bu çalışmada 486'sı birbirinden farklı olmak üzere toplamda 647 deyim, 183'ü birbirinden farklı olmak üzere toplamda 332 ikileme, 38'i birbirinden farklı olmak üzere toplamda 152 yansıma sözcük, 37'u birbirinden farklı olmak üzere toplamda 63 kalıp söz ve birbirinden farklı toplam 6 atasözü kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu eserlerde atasözü dışında deyim, ikileme, kalıp söz ve yansıma sözcüklerin yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmüştür.

Bütün bu verilerle birlikte Behiç Ak'ın eserlerinin değer eğitimi ve Türkçe öğretimi sürecinde yararlanması gereken kaynaklar arasında olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler:Behiç Ak, değerler eğitimi, Türkçe öğretimi

Abstract

Value Education in Behiç Ak's Juvenile Books and Contributions of These Works to Turkish Education

In this study, Behiç Ak's Works have been examined in terms of values education and contribution to Turkish teaching. The novels named *Eve Giden Küçük Tren*, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, *Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği* were taken as an example in the light of expert view. The examples were analyzed in terms of including the volve of justice, friendship, honesty, self control, patience, love, responsibility, patriotism, helpfullnes wich are included in 2018 Turkish Teaching Program. It has been found that the author used 142 values directly or indirectly in his chosen works. Based on the obtained data;it has been seen that Behiç AK's Works have enough content in the point of dealing with appropriate valoes for selected topics.

Beside, the contribution to Turkish teaching Behiç Ak's Works were also analyzed in terms of including proverb, idiom, reduplication,routines and echoic words.In this study,when scanned all of his books,it has been identified that;he used 647 idioms 486 of which are different from each other, 332 reduplications 183 of which are different from each other,152 echoic words 38 of which are different from each other, 63 routines 37 of which are diffrent from each other and 6 proverbs different from each other. In these Works it has seen that; he used idioms,reduplications,routines and echoic words intensely except proverb.

With all of these datas it has been concluded that the Works of Behiç AK are among the sources that is suitable for providing benefit to value education and the Turkish teaching process.

Keywords: Behiç Ak, value education, Turkish teaching

Birinci Bölüm

Giriş

Çocukluk, hayatı farklı gelişim dönemlerinden oluşan insanın en önemli dönemlerinden biridir. Sever'e göre (2003), çocukluk, insanın ilerleyen evrelerine dair alt yapıların oluşturulduğu bir zaman dilimidir. İnsan hayatında bu kadar kritik bir yere sahip olan evreyle ilgili çalışmalar her geçen gün artmaktadır. Bu döneme olan ilginin artması bu dönemle ilgili pek çok yeni kavram ve alanı da beraberinde getirmiştir. Çocukluk dönemine verilen önemin artmasıyla birlikte ortaya çıkan alanlardan biri de çocuk edebiyatı alanıdır. Karatay'a göre (2011), çocuğun ilgi, istek ve özelliklerinin göz önünde bulundurularak eserlerin ortaya konmaya çalışıldığı çocuk edebiyatı eserlerinin kalitesi son derece önemlidir.

Günümüzde çocuk edebiyatına birçok yazar katkı sağlamaktadır. Ülkemizde de çocuk edebiyatı alanı çocuk edebiyatı alanında yapılan akademik çalışmalarla ve bu alana olan taleple hızlı bir şekilde gelişmektedir. Birçok yazar çocuk edebiyatı alanında kayda değer eserler ortaya koymaktadır. Bu yazarlar ve eserlerle ilgili akademik çalışmalarda her geçen gün artmaktadır.

Çocuk edebiyatına olan ilginin artmasıyla da bu alanla ilgili eserlerin içeriği ön plana çıkmaktadır. Eserin içeriğiyle verilmek istenen mesaj, çocukta oluşturulmak istenen davranış değişiklikleri de önem kazanmaktadır. Eserlerle çocuğa kazandırılmak istenen kazanımlar incelendiğinde karşımıza değer kavramı çıkmaktadır. Balcı'nın (2005), toplumdan topluma farklılık gösteren, maddi ve manevi öğeler bütünü olarak ifade ettiği değer kavramının da önemi artmaktadır. Çocuğa çocuk edebiyatı eserleri ile kazandırılacak değerler son derece önemlidir. 2019 Türkçe Öğretim Programı'nda da çocuğa kazandırılacak olan bu değerlerden bahsedilmektedir.

Çocuk edebiyatı eserlerinin içeriğiyle ilgili olarak ortaya çıkan diğer bir hususta bu eserlerin dile, Türkçeye katkısıdır. Çocuk edebiyatı eserlerinin dilin inceliklerine, dilin özelliklerine, dilin zenginliklerine ne derece yer verdiği de son derece önemlidir. Dille ilgili bu noktaların eserlerde varlığını gösterebilecek

önemli kanıtlar ise şunlardır: deyimler, atasözleri, kalıp sözler, ikilemeler ve yansıma kelimelerin kullanımlarıdır.

Gelişen ve önemi her geçen gün artan çocuk edebiyatının önemli yazarlarından biri de eserleri birçok dile çevrilen ve eserlerinin baskı sayısı her geçen gün artan Behiç Ak'tır. Behiç Ak ilköğretim ve ortaokul öğrencileri seviyesinde eserler koyan önemli bir yazarımızdır. Çalışmamızda önemli bir çocuk edebiyatı yazarı olan Behiç Ak'ın ortaokul seviyesindeki eserlerinden baskı sayısı en fazla olan üç eseri seçilerek bu eserlerin değer eğitiminin hangi alanlarına katkı sağladığı ve yine bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı belirlenmeye çalışılacaktır. Bu çalışmanın, yeni kaleme alınacak eserlere yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Kavramsal Çerçeve

Çocuk ve çocuk edebiyatı

İnsanın hayatı farklı gelişim dönemlerinden oluşur. Bu dönemlerin en önemlilerinden biri de çocukluk dönemidir. Çocukluk dönemi içindeki bireyler çocuk olarak adlandırılır. Kaynaklarda “küçük yaşta oğlan veya kız” (URL 1), “doğum ve ergenlik çağı arasındaki dönemi yaşayan 0-15 yaş grubundaki küçük insan” (Şimşek, 2005: 13) olarak kabul edilen çocuğa verilen değer gün geçtikçe artmaktadır. Çocuğu temele alan bir gelecek inşa etme anlayışı benimsenmiş durumdadır. Çocuğu temele alan bu yeni anlayış ile birlikte çocuklar için farklı alanlarda ayrı uzmanlık alanları ortaya çıkmıştır. Çocuğun bilişsel gelişiminde, gözlemlenme, karşılaştırma, sınıflama, eleştirme ve düşünme yeteneğinin gelişmesinde en belirleyici ve etkili iletişim aracının kitap olduğu düşünüldüğünden çocuk için oluşturulan bu uzmanlık alanlarından biri de çocuk edebiyatıdır (Köseler, 2009).

Şirin (2007), çocuk edebiyatını, çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlılıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyat olarak tanımlamıştır. Arıcı (2011), çocuk edebiyatını edebiyat sanatının bir alt kolu; resim, müzik ve mimari gibi bir sanat dalı olarak ifade etmiştir. Şimşek'in (2007), “Gelişim sürecindeki çocuğun anlama ve kavrama düzeyini dikkate alırken aynı zamanda çocuğun duygu ve düşünce dünyalarına hitap eden edebiyata çocukların edebiyatı

ya da kısaca çocuk edebiyatı denir.” şeklinde tanımladığı çocuk edebiyatında çocuğun duygu, düşünce ve hayal dünyasının yanında çocuğun gelişim dönemine dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

“Çocuk” ve “edebiyat” sözcüklerinin tek başlarına ifade ettikleri anlamdan daha fazlası demek olan çocuk edebiyatı canlı, dinamik ve sanatsal bir yapıdır. Çocuk edebiyatı çocukluk dönemi içinde çocuğun bilişsel ve duyuşsal dünyasına katkı sağlayıp çocuğu geliştirebilecek sözlü ve yazılı etkinliklerin tümüdür. (Güleryüz, 2002).

Kültürel bir miras olarak görülen çocuk edebiyatı bu kültürel mirası geleceğe aktarmanın bir yoludur. Diğer alanlarla da ilişkili olan çocuk edebiyatı çağın değerlerini de barındırır. Tüm bunların yanında çocuk edebiyatı çocuğun estetik duygusuna katkı sağlamalıdır. (Can, 2014). Arıcı (2016), estetik duyarlılığın gelişmesinde kritik öneme sahip bir dönem olan çocukluk döneminde çocuğa hitap eden edebi eserlerde estetik değerlere yer vermenin hayati önemine dikkat çekmiştir. Bu ifadeler çocuk edebiyatı eserlerinin çocukta estetik algısının gelişimine katkı sağlaması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Çocuğun dil özelliklerini kazanması edebiyat yapıtlarının sorumluluğu altındadır. Çocuk, iletişim ve topluma uyum sağlama becerilerini geliştirmektedir. Edebi metinlerle yetişen çocuk, sanatçı duyarlılığı kazanır, insanların farklı kişilik özellikleri olduğunu kabul eder ve çocuğun insanları tanımamasını sağlar. İnsanlara saygılı olmayı öğrenir, demokratik kültürü kendi bünyesinde içselleştirerek iletişim becerisini, düşünme ve duyumsama becerisini kazanır. Edebi yapıtlar, bu işlevini çocuğa sezdirerek ve çocukta farkındalık oluşturarak kazanmasında çocuğa yardımcı olur (Sever, 2013: 37).

Sever’e göre (2003) çocuk edebiyatının birçok işlevi vardır. Bunlardan en önemlilerinden biri hitap ettiği çocuğa sanat aracılığıyla estetik değerler sunarken aynı zamanda eğlendirerek pek çok yönden gelişmesini sağlamaktır. Bunların yanında okuma sevgisi kazandırarak okumayı alışkanlık haline getirmekte bu işlevleri arasındadır. Çocuk edebiyatı ürünleri ayrıca çocuğa okuma kültürü kazandırarak çocuğu nitelikli metinlere yönlendirebilecek şekilde olmalıdır.

Çocuğa yönelik metinler çocuğa farklı dünyalar sunmalıdır. Aksi takdirde çocuğun alışkın olduğu yaşantılarla çocuğun alışkın olduğu ifadelerle oluşturulan eserler çocuğun dikkatini çekme noktasında yetersiz kalır. Bu nedenle sıradan ve yapay öğreticiliği temel alan eserler yerine çocuğun ihtiyaçlarına karşılık veren

eserler ortaya koymak gerekir. (Sever, 2003). Nitelikli edebiyat ürünleri, çocuğun dünyasına zenginlik katar, güzellik duygusunu ve edebi zevkini geliştirir (Şirin, 2007). Böylece zamanla çocuğun kendi beğenisi oluşmaya başlar ve okumayı alışkanlık haline getirdikten sonra kendi beğenileri doğrultusunda tercihlerini yapar.Çocuğun ilgi, istek ve hayal dünyalarına uygun ve gelişim özelliklerini dikkate alarak oluşturulan çocuk edebiyatı eserleri çocuğun çocukluk ve sonraki dönemleri için son derece etkili ve önemli olmaktadır. Çocuk üzerinde bu kadar etkili olan çocuk edebiyatı eserlerinin de sahip olması gereken bazı özelliklerinin olması gerekir. Tüm özellikleriyle çocuğa uygun olması ve çocuğa hitap etmesi gereken bu ürünlerin içerikleri de son derece önemlidir.

Hitap ettiği kesimin çocuklar olmasından dolayı farklı pek çok özelliğe sahip olan çocuk edebiyatı, sadece eğlendirme değil, aynı zamanda eğitime amacı güder. Ancak bu eğitim doğrudan değil örtük şekilde olmalıdır. Çünkü çocuk kendine dayatma yoluyla bir ders verilmek istendiğini fark ederse, edebiyattan uzaklaşmaya başlayabilir. Çocuğun iç dünyasına hitap ederken eğitici tarafını kurguyla harmanlayan eserler çocuklar için her zaman önceliklidir (Barış, 2011).Şimşek'e göre de (2005) içeriğin doğrudan ya da dolaylı eğitici ve öğretici olması gerekir ve ulus sevgisi, kahramanlık, dürüstlük, yardımseverlik, çalışkanlık gibi temalarla birlikte sevgi, saygı, özveri gibi kültürel değerleri içeriğinde bulundurması gerekmektedir.

Çocuk edebiyatının amaçları

Çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuk için anlamlı olabilmesi için belli amaçlar çerçevesinde yayımlanması gerekir. Çocuk edebiyatının amaçlarını Karatay (2007) şu şekilde sıralamıştır:

1. Bilgilendirme,
2. Zevk verme,
3. Çocuğa yaşamı tanıtmı,
4. Kendine güven duygusunu geliştirme,
5. Başarma isteği uyandırma,
6. İnsana ve çevreye karşı duyarlı olma bilinci kazandırma,
7. Çocuğu sosyalleştirme,
8. Öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirme,
9. Farklı alanlara ve kavramlara karşı ilgi uyandırma,
10. Güzellik ve estetik gibi duyuşsal ihtiyaçları karşılama,

11. Çocukta dil gelişimini sağlama,
12. Çocuğun zihinsel gelişimine katkı sağlama,
13. Hayal gücünü, yaratıcı düşünme yeteneğini geliştirme,
14. Kişilik gelişimine olumlu katkılarda bulunma,
15. Kitabı sevdirmek, kitabın vazgeçilmez bir eğlenme, öğrenme ve bilgilenme aracı olduğunu fark ettirme,
16. Okul öncesinde dinlediğini anlama ve görselleri anlamlandırma; okul döneminde bunlara ek metin ve görsel okuryazarlığını geliştirme,
17. Düşündüklerini ve hissettiklerini yazı yoluyla anlatma isteği uyandırmadır.

Şirin'de (2007) çocuk edebiyatının amaçlarının şu şekilde sıralamıştır: çocukta sanat değerini öne çıkararak estetik algısı oluşturmasını sağlamak, çocuğun kendini ve dünyayı tanımasını sağlamak, eğitimi sağlamak, çocuğun dilini ve kişiliğini geliştirmek, kendini gerçekleştiren bireyler yetiştirmek ve edebiyat okurları yetiştirmektir.

Bu amaçlara uygun eserlerin ortaya konması hem çocuğun gelişimi için hem de çocuk edebiyatının gelişmesi için oldukça önemlidir.

Çocuk edebiyatının değerler eğitiminde yeri

İnsani değerlerle ve erdemlerle ilişkili olan, toplumda gözetilmesi gereken iyi, güzel tutum ve davranışları içinde barındıran “edeb” sözcüğünden türeyen edebiyatın toplumu göz ardı etmesi düşünülemez. Hökelekli (2007), insanın başta kendisiyle sonra çevresi ve başkalarıyla olan çatışmalarını yansıtan edebiyat eserlerinin hem bireysel hem de toplumsal hayatla ilgili olarak bireye; iyiye, güzele ve doğruya yönelme, yeni değerler kazanma yolunda telkinlerde bulunduğunu söyler ve edebiyatın her zaman eğitim ve değer kavramlarıyla iç içe olduğunu dile getirir.

Türkçe derslerinde değer eğitimi, metinler ve edebi eserler üzerinden verilmektedir. Ders içi kullanılan metinler, insanları çeşitli açıdan eğitmek amacı güden edebi ürünler arasından seçilir. Derslerde edebi türlerin eğitici özelliğinden ve sanatsal yönünden yararlanılır. Edebi ürünler hayatın bir yansıması olmasının yanı sıra hayatı biçimlendirme niteliğine de sahiptir. Bu şekilde birey olarak okuyucuları ve dolayısıyla da toplumu etkiler (Kavcar, 1982). Değerlerin nesillerden nesillere aktarılmasında çocuk edebiyatı eserleri önemli rol oynar. Yazılı ve sözlü edebiyat eserleri toplumun kültür ve değerlerini gelecek nesillere aktararak değerlerin kalıcı olmasını ve değerler eğitiminin sürekliliğini sağlar.

Çocuk edebiyatının Türkçe öğretiminde yeri

Duygu, düşünce ve olayları söz veya yazıyla anlatma sanatına edebiyat denir. Olay, duygu ve düşüncelerin çocuğun ilgi, ihtiyaç ve seviyelerine uygun ortaya koyan edebiyata da çocuk edebiyatı denir (Tozman, 2009). Birçok işlevi olan çocuk kitaplarının işlevlerinden biri de çocukta dile yönelik duyarlılık kazandırırken dil becerilerini geliştirmektir. Çocuğun yeni kavram ve kelimeleri doğrudan kitaplardan öğrenmesi çocuğa dilin kural ve temel işleyişiyle ilgili farkındalıklar kazandırır. Bu bağlamda çocuğun dil becerilerinin gelişimini desteklemesi açısından çocuk edebiyatı ürünleri önemli rol taşımaktadır.

Temel dil becerileri, “dinleme-okuma” ve “konuşma-yazma” olarak anlama ve anlatma süreçlerini oluştururlar. Anlama ve anlatma becerileri okul öncesi dönemden başlayarak çocuk edebiyatı ürünleriyle desteklenerek, örgün eğitim içerisinde amaçlı beceriye dönüşürler. Dinleme ve konuşma becerilerinin gelişiminde çocuk edebiyatı okul öncesi döneme büyük katkı sağlar. Dinleme ve konuşma becerileri amaçlı yönde gelişen çocuk, ilkokul ve ortaokul süreçlerinde okuma ve yazmayı öğrenir. (Uslupehlivan, 2018). Küçük yaşlardan itibaren kaliteli çocuk edebiyatı ürünleriyle bilinçli olarak etkileşimde bulundurulan çocuklar akademik başarı anlamında yaşitlarından önde olur.

Değer nedir?

Günümüzde çok önemli bir anlam ifade eden soyut bir ölçü olarak kullanılan ve bir şeyin önemini ifade eden değer kavramıyla ilgili birçok tanım yapılmıştır. “Değer” kelimesi TDK Güncel Türkçe Sözlükte: “ Bir şeyin önemini belirtmeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü.” (URL 4) biçiminde tanımlanır. Çelikkaya (1996)’ya göre değer: “Bir toplum, bir inanç ve ideoloji içinde veya insanlar arasında kabul edilmiş, benimsenmiş ve yaşatılmakta olan toplumsal, insani, ideolojik veya ilahi kaynaklı her türlü duyuş, düşünüş, davranış, kural veya kıymetlerdir.”

“ Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır” (Özgüven, 1994). Kumbasar (2011) ise değeri “yaşamı etkileyen,

yaşamda önem verilen düşünceler.” şeklinde ifade etmektedir. Ve değer in düşünce ve inanç sistemiyle olan ilişkisine dikkat çekmektedirler.

Kapsamlı bir tanım yapacak olursak “değer, bir şey in arzu edilebilir(iyi) veya edilemez(kötü) olduğu hakkındaki inanç ve bunu belirten ifadelerdir” diyebiliriz. Ancak bu inanç nesnel ve duygulardan tümüyle arındırılmış bir fikir niteliği taşımaz. Değer; bilgi, duygu ve hareket gibi üç yapıcı unsurdan oluşur. Yani sahip olunan değer; hem o konu hakkında düşünmeye, hem o konuya karşı duygusal davranmaya, hem de o konuyla ilgili bir harekette bulunmaya iter (Güngör, 2010: 28).

Değerler birbiriyle ilişkilidir ve aralarında net sınırlar bulunmaz. Değerlerin başka alanlara ait değerlerle ilişkili olması gerekir. Sosyal, siyasi, ahlaki vs. her değer grubu aynı bütünün bir parçası olduğu için birbirleriyle doğal bir ilişki içindedir. Aynı zamanda değerler insanın çevreye uyumunu sağlayan en önemli unsur, gerek davranışlar gerekse düşüncedeki ahenktir. İnsan bu uyuma ulaşmak için herhangi bir sebeple uyuşmayan düşünce-davranış ilişkisini ya da düşünce muhtevasını uzlaştırıp dengelemeye çalışır. Bu tutarlı olma isteği, insan davranışlarının şekillenmesinde en önemli belirleyici ve düşünce içeriğinin başlıca unsuru olan değerler arasında da yüksek düzeyde ahengin kurulmasını gerektirir (Güngör, 2010).

Değer in tanımını yapmaya çalışırken sıraladığımız özellikler, pek çok araştırmacı tarafından az çok farklılıklarla dile getirilmiştir. Değerler konusunda araştırmalar yapan Schwartz ve Bilsky'nin (Safran vd'den aktaran Sönmez, 2011: 37) değerlerin altı maddede toplanan özelliklerini sıralamak faydalı olacaktır. Bu özellikler sırasıyla şunlardır:

1. Değerler inançtır. Ancak tümüyle nesnel ve duygulardan arındırılmış değillerdir. Fikir niteliği taşımazlar. Soyut ve kişiseldirler, etkinlik kazandıklarında duygularla iç içe geçerler.

2. Değerler bireyin amaçlarıyla ve bu amaçlara ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle (hakbilirlik, yardımseverlik...) ilişkilidir.

3. Değerler özgül eylem ve durumların üzerindedir. Örneğin itaatkârlık değeri, evde, işte, okulda ve tanımadığımız ilişkilerin tümünde geçerlidir.

4. Değerler davranışların, insanların ve olayların seçilmesini ya da değişimini yönlendiren standartlar olarak işlev görür.

5. Değerler taşıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanır. Bu sıralama değer önceliklerini belirleyen bir sistem oluşturur.

6. Değerler değişime açık yapılardır. Zaman içinde ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamak için değer önceliklerinde değişiklikler olabilir.

Değer farklı araştırmacılar tarafından farklı farklı tanımlanmakla kalmamış aynı zamanda bu kavramın sınıflandırılmasında ortaya çıkan farklı bakış açılarından en çok kabul gören sınıflandırmalar; Rokeach, Schwartz, Spranger ve Nelson'a ait olanlardır (Yazıcı, 2006). En çok kullanılan ve araştırmacıların birçoğu tarafından kabul gören Rokeach (1973) tarafından geliştirilmiş olan sınıflandırmadır (Yiğittir ve Öcal). Bu sınıflamaya göre değerler, amaç değerler (terminal values); bu amaçlara ulaşmak için kullanılacak araç değerler (instrumental values) olarak ikiye ayrılmıştır (Güngör, 1998).

Schwartz ise Rokeach'ın değer sınıflaması üzerinde çalışarak değerleri 10 temel değer tipi (güç, başarı, hazcılık, uyarılım, öz yönelim, evrenselcilik, gelenekseverlik, uyma, güven, iyilikseverlik) olarak gruplamıştır. Toplam 56 değeri bu 10 grupta sınıflandırmıştır.

Spranger, yaptığı değer testiyle deneklerinin her birinde hâkim olan değerlere göre onları kişilik tiplerine ayırmaya çalışmış ve herkesin altı temel kişilik tipinden birine girdiği iddiasında bulunmuştur. Spranger ve ondan etkilenen "Study of Values" adlı çalışmayı yapan Allport, Vernon ve Lindzey'densonra değerleri altı grupta toplamak çoğu araştırmacı için neredeyse bir alışkanlık haline gelmiştir (Güngör, 2010: 85). Bu değerler şu şekildedir:

1. Bilimsel Değer: Gerçeği önemsemeyi, bilgiyi, muhakemeyi, eleştirel düşünmeyi içerir.
2. Ekonomik Değer: Yararlı ve pratik olana önem verilir.
3. Estetik Değer: Deneyim, tercih ve kabulleri kapsar.
4. Sosyal Değer: Toplumsal ve bireysel ilişkileri kapsar. En yüksek değer insan sevgisidir
5. Politik Değer: Güç, yetkinlik, liderlik vb. değerleri kapsar.
6. Dini Değer: Dünya ve evren hakkındaki genel değerleri kapsar (Kumbasar, 2011: 28).

Güngör (2010: 85), bu değerlere bir de ahlaki değerleri eklemiş ve dürüstlük, doğruluk, yardımseverlik ve hoşgörülü olma gibi değerlerin ahlaki değerler olduğunu ifade etmiştir. Bütün bunlar değere olan bakış açısının

geliştiğini ve değerin birey ve toplumlar için öneminin anlaşılmaya başlandığıının göstergesidir.

Değer eğitimi ve önemi

Birbiriyle sürekli iletişim içinde bulunan değerler bir değer örüntüsü oluşturur. Sahip olunan bu değerler örüntüsüne de değer sistemi denir (Başaran, 2000).

Balcı'nın (2005), "değer sistemleri toplumları ayakta tutan temellerdir." ifadesi değerin toplumların varlığını sürdürmesindeki önemini ortaya koymaktadır.

Bireyin değerlerin farkında olduğu, benimsediği, kişiliğini bu değerlere göre oluşturduğu, yeni değerler oluşturarak bunu davranışlarına aktardığı eğitime değer eğitimi denilmektedir (Yeşil ve Aydın, 2007).

Değer eğitimi kavramı, yurttaşlık eğitimini ve ahlak değerlerinde eğitimi vurgulamakla kalmaz. Aynı zamanda bu kavrama yakın anlamda kullanılan farklı gelişim alanlarını içeren karakter eğitimi kavramı, erdemler, tutumlar ve kişisel niteliklerin gelişimi üzerine eğitimi de vurgular (Halstead ve Taylor, 2000). Bütün bunlar değer eğitiminin bireyin farklı alanlardaki etkisini ortaya koymaktadır.

Değer eğitiminin iki hedefi vardır. İlk hedef, tüm insanların hayatlarından memnun kalarak karakterli bir hayat sürmesini sağlayarak içinde doğduğu ahlaki değerlerden oluşmuş çevrede deneyimlerinin sonucundan başarı veya tatmin duygusuna ulaşmak. İkincisi ise, sadece kendisi için değil herkes için toplumun iyiliğine katkı sağlamaktır (Akbaş, 2004: 61).

Değer eğitiminde, ahlaki gelenek, adalet, iyi ve doğrunun anlaşılması, çıkarımda bulunmak, şefkatli olmak, fedakârlık göstermek, özverili olmak, kendi duygu ve davranışlarını kontrol altına almak, alçak gönüllü olmak gibi değer ve uygulamalar yer almaktadır (Akbaş, 2008). Değer eğitiminin temel amacı, öğrencilerin sahip olduğu değerleri geliştirerek okul tarafından önemli görülen değerleri kazandırmak ve bu kazandırılan değerleri davranışa dönüştürmelerine yardımcı olmaktır (Hooper, 2003). Davranışa dönüşmeyen değer eğitimi yarım kalmış demektir.

Değer eğitiminin en önemli özellikleri şu şekildedir (Kale, 2007):

1. Bireyleri evrensel (etik) ve kültürel değerlere ve bunların önemine ilişkin bilinçlendirmek,
2. Demokratik tutumlarla, hoşgörüyü çok kültürlülüğü ilişkilendirmek,
3. Tüm değerleri insanın varlık şartları ve olanaklarını geliştirme ölçütüyle değerlendirmek,
4. Etik değerlere ilişkin somut problemlerden hareketle hayatı bilgiye ve/veya bilgiyi hayata dönüştürmek.

Değer eğitimi eğitim modelinin ruhu olarak görmeyip sadece eğitimin bir parçası olarak ele almak son derece eksik bir yaklaşımdır (Dilmaç, 1999). Eğitim kurumlarında bireyi hayata hazırlama ve kişiye vatandaşlık becerilerini ve değerleri kazandırma işlevi eğitim programlarıyla gerçekleştirilir. Bu programlarla değer eğitiminin öğrencilere özellikle okullarda doğru bir şekilde verilmesi gerekmektedir (Akengin, Sağlam ve Dilek, 2002). Doğru bir şekilde ve bilinçli verilmeyen değerler eğitiminden istenilen neticelerin alınması mümkün görülmemektedir.

Değer eğitiminin, daha nitelikli olabilmesi için aşağıdaki uygulamalar gerçekleştirilebilir (Dilmaç, 2002):

- Bireysel değer sistemlerinin geliştirilmesinde, öğrencilere yardım için çok sayıda strateji ve materyal geliştirilmesi,
- Yeni fikir ve materyallerin etkili bir şekilde kullanılmaları için uzmanların destek vermesi,
- Değer kavramının yerleşmesi için çeşitli teorilerin geliştirilmesi,
- Çeşitli konularda değerlerle ilgili biyografilerin oluşturulması,
- Değer eğitiminde, başka insanlara daha iyi nasıl hizmet verilebileceğini öğretmek için çok sayıda insanla iletişimi kurulması,
- Değer eğitimiyle ilgili araştırmalar hakkında insanlara bilgi verilmesi,
- Eğitimcilerin görev ve rolünü gereğince yerine getirmesidir.

Çocuğun yaşadığı ortamda oluşan değer eğitimine aile, arkadaş çevresi, yakın akrabalar, okul, medya vb. birçok öğenin katkısı vardır. Çocuklara değer sistemini benimsetmek için en iyi araç, günlük faaliyetlerimize düzenli şekilde katılmalarını sağlamak ve çeşitli oyunlarla ve yaklaşımlarla dünyalarına girmek suretiyle ilişkilerimize özen göstermektir (Bolay, 2003). Çocuğun ilgisini çekmeden, onu eğitimin içine katıp eğitimin bir parçası haline getirilmeden

gerçekleştirilecek değer eğitiminin istenilen derecede başarılı olması mümkün değildir.

Türkçe öğretim programında değer

Değer konusu özellikle uygulanan son Türkçe Öğretim Programlarında hep yer almış ve değer öğretimi programlarındaki ağırlığı da zaman içinde artmıştır.

2015 Türkçe Öğretim Programı'nda "Programın Genel Amacı" başlığı altında Türkçe öğretiminin amacı:

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda öğrencilerin; Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; millî duygu ve düşüncelerini güçlendirmek (MEB, 2015: 5), şeklinde ifade edilerek değerlere ve değerlerin önemine yer verilmiştir.

Aynı zamanda yine 2015 Türkçe Öğretim Programı'nda "Sınıf Düzeylerine Göre Temalar ve Konu Örnekleri" başlığı altında "Biz ve Değerlerimiz" teması adı altında: "Aile, büyüklerimiz, insan ilişkileri, dostluk, vefa, sadakat, merhamet, saygı, sevgi, paylaşma, dayanışma, yardımlaşma, arkadaşlık, sözünde durma, çalışkanlık, dürüstlük vb." (MEB, 2015, s. 9), değerlerin her sınıf düzeyinde yer alacağı belirtilmiştir

Son düzenlenen 2018 Türkçe Öğretim Programı'nda ise değerler programdaki ağırlığını arttırmıştır. 2018 Türkçe Öğretim Programı'nın "Öğretim Programlarının Perspektifi" başlığı altında şu şekilde yer bulmuştur:

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata ve insanlık ailesine katılmasını ve katkı vermesini sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori-pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Güncellik içinde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerlerimizin ve yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlük kazanma araç ve platformlarıdır; günün şartları içinde değişiklik gösterebilir yapısıyla arızidir ve bu sebeple de sürekli gözden geçirmelerle güncellenir, yenilenir (MEB, 2018: 4).

Yine 2018 Türkçe Öğretim Programı'nda değerler konusuna ayrı bir başlıkta yer verilmiş ve değerlerle ilgili şu ifadelere yer verilmiştir:

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünüme ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır. Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. “Eğitim programı”; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır. Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır (MEB, 2018: 4).

Programda ağırlığı giderek artan değer konusunun okullardaki uygulamaları da gün geçtikçe gelişmekte ve çeşitlenmektedir.

2018 Türkçe Öğretim Programı'nda değerler

Kullanmakta olduğumuz 2018 Türkçe Öğretim Programı'nda da değerlere çokça yer verilmiştir. Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik değerleri programda bahsedilen değerlerdir.

Adalet

Adalet Güncel Türkçe Sözlük'te, “Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme.” (Url 5) şeklinde tanımlanmaktadır. Günümüzün en önemli

değerlerinden olan ve toplum düzeninin sağlanmasında önemli bir yeri olan adaletle ilgili olarak Hökelekli (2004: 133), şöyle ifade eder:

Adalet bütün erdemlerin başı ve en önemlisidir. Çünkü insani ve toplumsal düzen adalet olmadan bir başka yolla sağlanamaz ya da uzun ömürlü olmaz. Bir iş ve davranışın meşru olup olmaması adalete bağlıdır. İnsanlık, mutluluk ve sevgi bile adalet olmadan, mutlak olarak değer taşımaz..... Adaletin yokluğunda değerler değer olmaktan çıkarlar ya da hiçbir değer taşımazlar.

Değerler noktasında bu denli önemli bir yeri olan adalet değerinin bireylere kazandırılması dünyada yaşanan sorunların çözümü noktasında çok önemlidir. Bu değer küçük yaşlardan itibaren kazandırılmasının önemi de açık bir şekilde ortadadır.

Dostluk

Dostluk kavramı insanlar arasında bir sıcaklık samimiyet göstergesi olarak kullanılmıştır. Çelik (2008) dostluğun, aralarında inanç, duygu, düşünce ve amaç benzerliği olan ve birbirlerini samimi olarak seven kişilerin, herhangi bir çıkar gözetmeden içten kurduğu ilişkiler olduğunu değerlendirmiş ve dostluk değince öne çıkan özellikleri de ifade etmiştir. Mutlu bir hayat için olmazsa olmaz olan dostluğun önemi ve değerinin anlaşılması gerekmektedir. Bunun için bu sıcak değer bireylere mümkün olan en küçük yaşlarda kazandırılması gerekir. Bunun için de eğitim hayatları boyunca istifade ettikleri eserlerde bu değere bolca yer verilmesi ve çocukların dostluk ve onun sıcaklığıyla sıkça karşılaşması gerekir.

Dürüstlük

Dürüstlük evrensel değerlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dürüstlüğün olmadığı bir ortamda sağlıklı ilişkiler kurmak neredeyse imkansızdır. Bu denli önemli bir değer olan dürüstlüğün toplumun bireyelerine kazandırılmaması düşünülemez. Onun için küçük yaşlardan itibaren bu değere önem verilmeli ve birbiriyle karşılıklı güven ortamı tesis edebilir bireyeler yetiştirmek için çaba harcamalıyız.

Öz denetim

Öz denetim son dönemlerin önemli değerlerinden biridir. Güncel Türkçe Sözlük'te "daha önemli bir amaca ulaşabilmek için kişinin tepkilerini, davranışlarını veya başka amaca yönelme eğilimini denetleyip kısıtlaması,

otokontrol.” (Url 6) olarak ifade edilmektedir. Daha çok psikoloji alanında karşılaştığımız bir kavram olarak karşımıza çıkan öz denetim bireylerin küçük yaşlarda kazanması gereken bir değer olarak görülmektedir.

Sabır

Sabır; hızın, çabukluğun, acelenin yaşamın bir parçası haline geldiği son dönemin kaybolmaya yüz tutan, aranan bir değeri olarak karşımıza çıkmaktadır. Güncel Türkçe Sözlük’te “Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç.” (URL 7) olarak tanımlanan sabır önemli bir değerimiz olarak karşımıza çıkmaktadır.

Saygı

Saygı, toplumda büyükten küçüğe herkeste, her kesimde bulunması gereken bir değerdir. Güncel Türkçe Sözlük’te “Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram.” (URL 8) şeklinde tanımlanan saygı toplumda düzeni sağlayan başat değerlerimizden birisidir.

Sevgi

Toplumları bir arada tutan çok önemli bir değerdir. Sevgisizi bir toplumun varlığını sürdürebilmesinde söz edilemez. Toplum olarak birlikteliğimizi uzun yıllara taşıyabilmek için toplumu oluşturan en küçük birimlerden en geniş kitlelere kadar kişiler arasında sevgi ortamının oluşmasını sağlamalıyız. Güncel Türkçe Sözlük’te “İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu.” (URL 9) olarak ifade edilen sevginin küçük yaşlardan itibaren bütün bireylere kazandırılması gerekmektedir.

Sorumluluk

Güncel Türkçe Sözlük’te “Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet” (URL 10) olarak ifade edilen sorumluluk toplumların gelişmelerini sağlamaları için tüm bireyelerine kazandırmaları gereken bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle çocuklarımızın sorumluluklarının farkında bireyle olarak yetişmeleri toplumumuzun devamlılığını sağlaması için son derece önemlidir. Küçük

yaşlardan itibaren bu değeri tüm bireylerimize kazandırmamız son derece elzemdir.

Vatanseverlik

Vatanseverlik, insanları milli birlik bilinci, bakışı, anlayışı ile bir arada tutan milli değerlerimizden biridir. İnsanın kendini ait hissettiği topraklara karşı hissettiği güçlü duyguları içinde barındıran ve toplumları bir arada tutan önemli değerlerden biridir. Elban (2011)'ın milli kimlik, milli gurur, millet ve vatan sevgisi kavramlarıyla ilişkilendirerek açıkladığı değer güçlü milletlerin en önemli özelliklerinden biridir.

Yardımseverlik

Toplumumuzun en önemli özelliklerinden biri olarak karşımıza çıkan yardımseverlik, gönüller yapmayı, mazlumların yanında olmayı bir sorumluluk addeden yapısının en önemli özellikleri arasındadır. Ekşi (2003), yardımseverliği, maddi imkânların ve iyi değerlerin paylaştıkça çoğalacağına inanan erdemli insanların ortaya koyabileceği bir davranış olarak görmektedir. Karşılık beklemezsizin karşıdaki kişinin ihtiyaçlarını gönüllü olarak karşılamak olarak ifade edilen yardımseverliğin milletimizin bir özelliği olarak her kuşağa aktarılması son derece önemlidir.

Türkçeöğretimi

İnsanoğlu tarihi boyunca iletişim üzerine birçok yol denemiştir. Bu denemeleri neticesinde de çok büyük yol kat etmiştir. Bu uzun yolculukta en etkili biçimde kullandığı araç da dildir. Dil, insanlık tarihi boyunca en çok kullanılan iletişim aracıdır. Tarih boyunca her topluluk kendi arasındaki iletişimi sağlamak için dili her dönemde kullanmıştır. Çoğu topluluğun dili tarih boyunca yok olsa da halan daha birçok dil varlığını sürdürmektedir. Varlığını sürdüren dillerden bir tanesi de milletimizin kullandığı Türkçedir. Kökleri çok eski dönemlere dayanan dilimizin varlığını sürdürmesi, tarihe karışıp, yok olmaması için bizi biz yapan Türkçemize sahip çıkmalıyız. Dilimize sahip çıkmak, gelişmesini ve devamlılığını sağlamak için konuştuğumuz dilin kurallarını, inceliklerini ve güzelliklerini en iyi biçimde öğrenmek gerekir.

Dilin zenginliğini ortaya koymada sahip olduğu kelime sayısı önemli bir gösterge olsa da kelime sayısı tek başına yeterli bir gösterge değildir. Dilin

zenginliğini ortaya koyan başka göstergeler de söz konusudur. Dilimiz Türkçenin zenginliğini ortaya koyma noktasında kelime sayısının yanında yaşanmışlıklarını, deneyimlerini, birikimlerini ifade eden atasözleri; her biri ayrı bir zekâ göstergesi, dil kıvraklığı ve renkliliği olarak görülen deyimler; anlatılanları daha net ve anlaşılır bir halde ifade etmeye yarayan, duyguyu karşıya geçirme noktasında önemli işlevleri olan ikileme ve yansıma sözcükleri; sosyal hayattaki ilişkileri ve iletişimi güçlendiren kalıp sözleri ile çok zengin bir dildir.

Söz varlığı

Diller, kavimlerin kendi aralarında iletişimini sağlayan, kendi toplum yapılarına göre şekillenmiş anlaşma sistemleri oldukları için dünyadaki kavimler kadar dilin olduğu düşünülmektedir. Bugün ise dünyada kaç dilin konuşulduğunu tespit etmek güçtür. Bu güçlük henüz dünyayı tamamıyla tanınmamış olan bölgelerinde henüz işlenmemiş, incelenmemiş, yazı diline geçememiş dillerin varlığından ileri gelmektedir. Bununla birlikte dil bilimi alanında yapılan çeşitli çalışmalar, tespitler ve sayımlar sonucu dünyada ölü ve yaşayan 3000'in üzerinde dil bulunmaktadır (Korkmaz, 2007).

Aksan (2015) “Türkçenin Sözvarlığı” adlı eserinde bir dilin söz varlığının o dilin tarihine geniş ölçüde ışık tuttuğunu, zaman içinde ortaya çıkan ses, biçim, söz dizimi ve anlam değişikliklerini yansıttığını, hangi dillerin etkisiyle hangi değişimlere uğradığını gösterdiğini söylemektedir.

Güncel Türkçe Sözlük'te “Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler” (URL 11), olarak ifade edilen söz varlığı; temel söz varlığı, yabancı sözcükler, çeviri sözcükler, terimler, argo sözler, atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler ve yansıma sözcükler gibi unsurları kapsayan dilin bütünsel halidir.

Söz varlığı unsurları

Aksan (2006), söz varlığını oluşturan unsurlarını; temel söz varlığı, terimler, argo sözler, yabancı sözcükler, çeviri sözcükler, atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler, yansıma sözcükler olarak sıralamaktadır. Çotuksöken (1989) ise söz varlığı unsurlarını sözcükler, terimler, kalıp sözler, deyimler, atasözleri ve özel deyişler olarak sıralamaktadır. Bu araştırmanın sınırlılığı gereği bu bölümde söz

varlığını meydana getiren unsurlardan atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler ve yansıma sözcüklere açıklanmaya çalışılmıştır.

-Atasözleri

Dilin en özünde yer alan toplumun yaşanmışlıklarına, hafızasına ışık tutan atasözünü Aksoy, (1988: 27) “Ataların uzun denemelere dayanan yargılarını genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak düsturlaştırılan ve kalıplaşmış biçimleri bulunan kamuca benimsenmiş özsözlerdir” şeklinde tanımlarken; Aksan (1996: 181) “Bir topluma özgü atasözleri, o toplumun uzun yüzyıllar boyu belirlenen deneyimlerinin, dünya görüşünün, yaşam biçiminin ve anlatım gücünün sergilendiği sözlerdir,” şeklinde tanımlar ve atasözlerinin toplumun yaşanmışlıklarına tuttukları ışığa dikkat çekerler.

Türk Dil Kurumunun güncel sözlüğünde: “Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz,” (URL 2) olarak ifade edilen atasözleri dilin zenginliğini ortaya koyan deneyimler ve yaşanmışlıklar olarak karşımıza çıkmaktadır.

-Deyimler

Dilin içindeki farklı işleyişin, renkli ve etkili anlatımların en önemli göstergelerinden olan deyimler Türkçenin içinde de önemli bir yere sahiptir. Deyim Türkçe Sözlük’te (2005: 517) “genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir” biçiminde tanımlarken; Aksan (2002: 95)’in: “Genellikle bir durumu, karşılaşılan olayların özelliklerini, insan karakter ve davranışlarını, insanların çeşitli fiziksel ve ruhsal niteliklerini betimlemek üzere, birden çok sözcükle oluşturulur,” şeklinde tanımladığı görülmektedir. Korkmaz (2007: 66) “Gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici bir anlatım özelliğine sahip olan kelime veya kelime grubu,” tanımıyla deyimden çekicilik yönüne dikkat çekmiştir.

-İkilemeler

Türkçenin anlatımını etkili hale getirmek ve güçlendirmek için kullanılan bu sözcükler grubu Hengirmen (2009: 208) de “ikilemeyi, anlatımı daha güzel ve etkili bir duruma getirmek için aralarında ses benzerliği bulunan yakın, aynı ya da zıt anlamlı sözcüklerin yan yana kullanılması veya bu işlem sonucu ortaya çıkan sözcük grubu,” olarak tanımlamaktadır. İkilemeler, Vardar’a (2007: 119) göre,

anlama güç katmak amacıyla bir birimi, seslemi yineleme, aralarında benzerlik bulunan birimleri art arda kullanma yoluyla oluşturulurken, Bilgegil'e (2014: 150) göre, araya hiçbir ek girmeksizin aynı cinsten iki kelimenin tekrarıyla oluşturulduğu ifade edilmektedir.

Türkçe Sözlük'te (2005: 948) ikileme, "Anlamı güçlendirmek için aynı kelimenin tekrarlanması, anlamları birbirine yakın, karşıt olan veya sesleri birbirini andıran kelimelerin yan yana kullanılması," şeklinde tanımlanmıştır. Korkmaz (1992: 82) ise ikilemeleri "Aynı, yakın ya da zıt anlamlı iki veya daha çok kelimenin bir tek kelime gibi anlam göstermek üzere yan yana gelmesi" olarak tanımlamaktadır.

Aksan (1996: 195-197), ikilemeleri beş gruba ayırarak sınıflandırır:

1. Değişik sözcük türlerinden aynı sözcüğün yinelendiği örnekler: Ad: kapı kapı, sayfa sayfa; Sıfat: koca koca, sarı sarı; Belirteç: zaman zaman , yavaş yavaş; Ulaş: geze geze; durup durup; Eylem: durdu durdu, oturur oturur, Ünlem: of of vay vay

2. Değişik sözcük türlerinden eş anlamlılarla kurulanlar: Ad: çarşı pazar, ev bark; Sıfat: derme çatma, doğru dürüst; Belirteç: açık seçik, sarmaş dolaş; Ulaş: ezile büziile, düşünüp taşınıp; Ortaç: bitmiş tükenmiş, yenmez yutulmaz; Eylem: ağlamış sızlamış; yazdı çizdi.

3. Değişik sözcük türlerinden tersanlamlılarla kurulanlar: Ad: yer gök, ölüm kalını; Sıfat: büyük küçük, erkekli kadınlı; Belirteç: ileri geri, bugün yarın; Ulaş: bata çıka, gidip gelip; Ortaç: olur olmaz, gelen giden; Eylem: durdu durmadı, geldi gitti.

4. Yansımali ikilemeler: a) Yalnızca bir eylem, bir oluş, bir durum için kullanılanlar: horul horul (uyumak), tıpış tıpış (yürümek), b) Derece gösteren farklı biçimleri olan yansımali ikilemeler: çıtır çıtır-çatır çatır-çatır çutur; ktır ktır-katır katır-katır kutur, c) İki ögesi aynı seslerden kurulu yansımali ikilemeler: şırıl şırıl, ciyak ciyak. ç) Bir ögesi farklı ünlü ya da ünsüzlerden kurulu yansımali ikilemeler: gacır gucur, şangır şungur; d) Yansımali eylemlerden oluşmuş ulaşlarla kurulu ikilemeler: hıçkıra hıçktra, ıkına sıkına, oflaya puflaya.

5. On sesi "m" ile değiştirilerek yüklenen ikilemeler: okul mukul, araba maraba; özel adlarda kurulabilir: Ayşe Mayşe, Ankara Mankara.

-Kalıp Sözcükler

Türkçenin zenginliğinin önemli göstergelerinden biri de kalıp sözcüklerdir. Bunlar toplumun bazı değerlerini yansıtan önemli ifadelerdir.

Kalıp sözcükler, yapı açısından incelendiğinde, atasözü, deyim ve ikilemelerle benzerlik gösterir. Bu sözcüklerin çoğunluğu, diğer kalıplaşmış öğeler gibi sözcük öbeği yapısında ya da cümle yapısındadır. Fakat bazı kalıp sözcüklerin tek sözcükten oluşması, onları diğerlerinden ayırır. (Gökdayı, 2008)

Çotuksöken (1994: 8), kalıp sözcükleri “en az iki sözcükten oluşan, içindeki sözcükleri temel (düz) anlamlarını yitirmeden yeni bir kavramı, durumu, eylemi karşılayan sözcük öbekleri” olarak tanımlamıştır.

Gökdayı (2008: 105); Kalıp sözcükler, önceden belirli bir biçime girip öylece hafızada saklanan, söyleneceği sırada yeniden üretilmeyip olduğu gibi hatırlanarak ve eğer gerekiyorsa bazı eklemeler ve çıkarmalar yapılarak kullanılan, tek bir sözcükten, ardışık veya aralı sözcüklerden oluşabilen, belirli durumlarda toplumun benimsendiği sözcüklerdir. Bu sözcükler, iletişim kurulmasına veya devamına yardım eden ve kullanım yerleri çok sınırlı olan kalıplaşmış dil birimleridir, şeklinde tanımlamıştır.

Kalıp sözcükler, dilbilgisel yapı ve kullanım sıklığına göre de tanımlanmıştır. Bu ölçütlere dayanılarak, kalıp sözcüklerin: “sayı ve kişi öğeleri dışında değişmeyen ve kullanımları çok sınırlı olan birimler,” olduğu belirtilmiştir (Tannen vd. 1981: 38).

Türkçe, kalıp sözcükler (ilişki sözcükler) bakımından dikkat çekecek bir zenginliğe sahiptir. Çoğu durum için kullanılacak yetkinlikte, özellikte ve sayıca da yeterli sözcük bunun en belirgin örneğidir. Çocuğu olana, Allah bağışlasın; gurbete gidene veya çeşitli sebeplerden dolayı ayrılana; Allah kavuştursun; bir su getirene, Su gibi aziz ol; birini anarken, Sizden iyi olmasın gibi örnekler Türkçenin ifade zenginliğini, Türk’ün inceliğini ve nezaketini gösterir (Aksan, 2006).

-Yansıma Sözcükler

Dilin zenginlik göstergelerinden biri de yansıma sözcüklerdir. Dilin doğaya yatkınlığının bir göstergesi olarak gösterilebilir.

Türk Dil Kurumunun Güncel Sözlüğü’nde “Dil bilgisi Doğa seslerine benzer seslerle yapılan kelime, taklidî kelime, onomatope: Gürültü, şırıltı, bingıldak, güm güm, vızıldamak vb.” biçiminde ifade edilir (URL 3).

Korkmaz (2007, s. 240)'ın yansılama biçiminde adlandırdığı bu sözcük “Doğadaki insan dışı canlı ve cansız varlıkların çıkardığı ses ve gürültüleri taklit yoluyla yansıtan ses ve sözler: gür gür, çat pat...” şeklinde açıklanır.

Tabiat taklidi sesler olarak kısaca tanımlanan yansıma kelimelerle ilgili olarak yaptığı kapsamlı çalışmasında Zülfikar (1995: 6) bu kelimelerin ortaya çıkışını şöyle açıklar:

Tabiattaki zengin hareketliliğin ve onun üyeleri olan insanların, hayvanların çıkardıkları sesler, gürültüler niteliklerine yakın bir tarzda adlandırılmaya çalışılmıştır. Belirli bir sesin, gürültünün dildeki yaklaşık yansıması olan sözler, Türkçenin yapı karakterine uygun bir tarzda, daha çok tek heceli, en yalın biçimler olarak ortaya çıkmışlardır.

Türkçenin göçebelik temelli bir dil olması nedeniyle bu tür yansıma sözcükleri ifade etmesi noktasında zengin bir dildir. Bu sözcüklerin eserlerde kullanımı da eserlere ayrı bir zenginlik katmaktadır.

Behiç Ak'ın hayatı, eserleri ve aldığı ödüller

Behiç Ak'ın hayatı

Behiç Ak, 1956 yılında Samsun'da doğmuştur. Tam adı Ahmet Behiç Ak'tır. İlkokulu bitirdikten sonra ailece Samsun'dan İstanbul'a Kadıköy'de Yeldeğirmeni'ne taşındılar. Annesi Rabia Hanım Selanik doğumlu olup 1924 yılında Samsun'a göç etmiş, Rodos kökenli babası Rıfat Bey İstanbul Sultanahmetlidir. Behiç Ak, anne ve babası öğretmen olduğu için görev yaptıkları Samsun'da doğmuştur. Bir kız kardeşi, bir abisi vardır.

Behiç Ak, ortaokulu Yeldeğirmeni'nde bitirip Haydarpaşa Lisesi'nden mezun olduktan sonra, İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık bölümünden mezun olmuş ve İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesinde mimarlık ve konut üzerine yüksek lisans yapmıştır. 1982 yılından itibaren Cumhuriyet Gazetesi'nde Kim Kime Dum Duma adlı köşede karikatür çizmektedir.

Mimar olduğu halde binalar inşa etmiyor, onun hayatındaki tek Bina ilk oyun kitabının adıdır. Sanat yönetmenliğini yaptığı bir filmde Genco Erkal ile tanıştı. Genco Erkal, karikatürlerini çok yazmasını isteyince ilk başlarda zorlansa da tiyatro oyunları yazmaya başlamış.

Behiç Ak, karikatürcülüğünün yanı sıra Türkiye ve birçok ülkelerde sergilenmiş Tiyatro oyunları yazmıştır. Japonya'da en çok kitabı basılan Türk çocuk kitabı yazarıdır. Ayrıca Japonya'da bir dergide bir yıl boyunca "Mau mio mi" adlı seri çizgi hikayesi yayınlandı.

Tiyatro oyunları İstanbul'da Şehir Tiyatroları'nda, Devlet Tiyatroları'nda ve Aksanat Prodüksiyon Tiyatrosu'nda; ayrıca Ankara, Adana, Gaziantep, İzmir, Sivas, Konya, Stuttgart, New York, Münih, Kıbrıs, Atina, Züriç, Anvers, Amsterdam ve Berlin'de sergilenmiştir.

1994 yılında çektiği "Türk Sinemasında Sansürün Tarihi – Siyahperde" adlı belgesel film çalışması aynı yıl Ankara Film Festivali'nde "En İyi Belgesel Film" ödülünü kazanmıştır.

2008 yılında "Benim Küçük Global Köyüm" adlı oyunu Stuttgart'ta Tri Buhne Topluluğu tarafından sahnelendi.

Cumhuriyet Gazetesi'nde karikatür köşesinde "Kim Kime Dum Duma" adlı çizgi bandı çizmektedir.

Behiç Ak'ın eserleri

Behiç Ak'ın yazdığı tiyatro oyunları

1984- Bina: İstanbul Devlet Tiyatrosu

1997- Ayrılık: İstanbul Şehir Tiyatrosu

2002- Tek Kişilik Şehir: Ak Sanat Prodüksiyon Tiyatrosu

2003- Fay Hattı: Dostlar Tiyatrosu

2008- Benim Küçük Global Köyüm: Tri Buhne Topluluğu

2009- İki Çarı İki: İstanbul Devlet Tiyatrosu

2012- Newton Bilgisayardan Ne Anlar: Tiyatro Karnaval

2012- Küçülecek Ye Kalmadı

2012- Hastane

Behiç Ak'ın yazdığı karikatür kitapları

1986- Kim Kime Dum Duma

1987- Was kümmerts mich
1990- Ben Yapmadım Öğretmenim
1991- Galiba Seni Seviyorum
1998- Ne Biçim Kurbağasın Sen?
2000- Zelzele
2012- Karikatür kitabı
Behiç Ak'ın yazdığı romanlar
1992- Korkma Ben Hümanist Değilim
2000- Yıldızların Tembelliği
2008- Uyku Şehir (Roman)
Behiç Ak'ın yazdığı çocuk kitapları
1992- Dikkat Su
1992- İstanbul'un Suyu Nereden Geliyor?
1993-Doğum Günü Hediyesi
1993- Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı
1994- Gökdelen Giren Bulut
1994- Rüzgarın Üzerindeki Şehir
1995- Büyükannem ve Miyop Ejderha
1997- Ben Ne Zaman Doğdum?
1997- Bilyalar
1997- Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor
1997- Karadeniz'deki Yunus
1997- Kedi Adası
1997- Uyurgezer Bir Fil
1999- Dikkat Dünya
2004- Benim Bir Karışım

- 2007- Ayşe'nin Bulut Projesi
- 2007- Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor
- 2008- Alaadin'in Geveze Su Boruları
- 2008- Güneşi Bile Tamir Eden Adam
- 2009- Kedilerin Kaybolma Mevsimi
- 2009- Vapurları Seven Çocuk
- 2010- Havva İle Kaplumbağa
- 2010- Pat Karikatür Okulu
- 2011- Akvaryumdaki Tiyatro
- 2011- Galata'nın Tembel Martısı
- 2012- Buzdolabındaki Köpek
- 2012- Geçmişe Tırmanan Merdiven
- 2013- Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği
- 2014- Eve Giden Küçük Tren
- 2014- Postayla Gelen Deniz Kabuğu

Behiç Ak'ın aldığı ödüller

- 1991- Gazeteciler Cemiyeti Karikatür Ödülü
- 1993- Kültür Bakanlığı Özel Ödülü ("Bina" adlı oyunuyla)
- 1994- Ankara Film Festivali, En İyi Belgesel Ödülü ve Kültür Bakanlığı Özel Ödülü (Türk Sinemasında Sansürün Tarihi- Siyahperde)
- 1996- Gazeteciler Cemiyeti Karikatür Ödülü
- 1996- Afife Jale Ödülleri "En İyi Yazar Ödülü"
- 1996- Cevat Fehmi Başkut "En İyi Yazar" Özel Ödülü
- 2003- Afife Jale Ödülleri "En İyi Yazar Ödülü"
- 2003- Cevat Fehmi Başkut "En İyi Yazar" Özel Ödülü
- 2004- Ankara Sanat Kurumu "En İyi Yazar" Ödülü

2010- X. Lions Tiyatro Ödülleri “En iyi Yazar” Ödülü

2012- TMMOB Mimarlar Odası “Mimarlığa Katkı Başarı Ödülü”

2014- Ankara Üniversitesi ÇOGEM “en iyi roman” ödülü (Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği adlı eseriyle)

2014- ÇGYD (Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği) “en iyi roman” ödülü (Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği adlı eseriyle)

2016- Sedat Simavi Karikatür Ödülü (Kim Kime Dum Duma adlı köşesiyle)

Konu İle İlgili Yapılan Akademik Çalışmalar

Bu bölümde yapılan çalışmalar şu başlıklar altında verilmiştir: “Değer” ile ilgili yapılan akademik çalışmalar, “Değer ve Türkçe öğretimi” ile ilgili yapılan akademik çalışmalar ve “Behiç Ak” ile ilgili yapılan akademik çalışmalar.

“Değer” ile ilgili yapılan akademik çalışmalar

Değer konusu ile ilgili olarak geçmişten günümüze birçok alanda birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalardan bazıları şunlardır:

Cihan (2010) tarafından hazırlanan doktora tezinde Türkçe öğretimi amaçları değerler aktarımı bağlamında değerlendirilmiş ve cumhuriyetin ilanından itibaren belirli dönemlerde hazırlanan Türkçe öğretim programları ve Türkçe ders kitapları incelenerek okutulan metinlerle yetiştirilen nesillerin hangi değerlerle donatılmış yurttaşlar yetiştirildiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak geçen yıllar ve değişen programlarla değerlerinde pragmatist olarak değiştiği ancak önemli olanın kültürümüzün özünü oluşturan yurtseverlik, dayanışma, dürüstlük, paylaşım, yardımlaşma, insanlar arası saygı ve hoşgörü gibi değerlerin değişimlerle kalıcılığının yitirilmemesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

Uğurlu (2012) hazırladığı yüksek lisans tezinde İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlerin kazanılmışlık düzeylerini veli görüşlerine göre değerlendirmiş. Kastamonu ili özelinde yapılan bu çalışmada ön test- son test şeklinde gerçekleştirilen uygulamada öğrencilere verilen eğitim programının sonucunda velilerin gözünde öğrencilerin değer kazanımında olumlu bir gelişme olduğu gözlenmiştir.

Aktan (2012) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde 100 temel eserde yer alan değerlerle sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlerin uyumunu incelemiştir. Yapılan analizler sonucunda Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan tüm değerlerin yerli yazarlı eserlerde temsil edildiği, yabancı yazarlı eserlerde ise bazı değerlerin yer almadığı tespit edilmiştir. Yerli ve yabancı yazarlı eserlerde en çok yer alan değer sevgi değeri olmuştur. Ve programda yer alan değerlerin yerli yazarlı eserlerde yabancı yazarlı eserlere göre daha fazla temsil edildiği görülmüştür.

Gül (2013) hazırladığı yüksek lisans tezinde bir değer eğitimi olarak ilköğretim döneminde doğruluk eğitimi ele almıştır. Değerlerin öğrencilere sadece bilgi olarak verilmesinin yeterli olmadığı, değerlerin duyuşsal boyutlarını unutmadan gerek aile gerekse eğitimcilerin öğrencilere olumlu örnek olmaları gerektiği, ilköğretim döneminin de bireyin davranış değişiklikleri ortaya koyması için verimli ve kritik bir dönem olduğu, öğrencileri gerek ailelerinin gerekse eğitimcilerin desteği ile daha bilinçli bireyler olabileceği sonuçlarına ulaşmıştır.

Çevik (2014) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Türkçe öğretim programlarında değerler ve Dede Korkut Hikâyeleri değerler açısından incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda Türkçe Dersi Öğretim Programları (1-5.) ve (6-8.) belirlenen değerlere yer veriş bakımından eksik olduğu ve değer eğitimi açısından yeniden düzenlenebileceği, değerler eğitiminde edebi metinlerden yararlanılmasının öğrenciler açısından faydalı olacağı, Türk kültürünü yansıtan Dede Korkut Hikâyeleri'nin değerleri iletmesi bakımından örnek bir eser olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yılmaz (2015) hazırladığı yüksek lisans tezinde Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ni değer eğitimi açısından incelemiştir. 6. ve 7. cildin ele alındığı çalışmada Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nin değerler açısından oldukça zengin olduğu ve değer eğitiminde kullanıma uygun olduğu tespit edilmiştir.

Öncü (2015) hazırladığı doktora tezinde değerler eğitimi bağlamında Ahmet Hamdi Tanpınar ve Oğuz Atay'da değerler konusunu incelemiştir. Bu çalışma için Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Huzur" ve Oğuz Atay'ın "Tutunamayanlar" romanları seçilmiştir. Roman ve romanı okuyan arasında sanal yaşantılarla çeşitli değerleri tecrübe etme imkânının bulunduğu ve bunun alternatif bir değer eğitimi aracı

olarak kullanılabilceği, romanların okuyuculara olayları gerçekte yaşamadan tecrübe etme şansı vermeleri nedeniyle onlara fazlasıyla deneyim ve değeri test etme şansı tanıdığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Erdoğan (2017) hazırladığı yüksek lisans tezinde Eflatun Cem Güney'in masallarındaki değerler ve bu değerlerin davranışa yansıma biçimlerini incelemiştir. Yaptığı çalışmadan Eflatun Cem Güney'in masallarında dini, milli ve manevi değerlerin ön plana çıktığı ve doğruluğa, dürüstlüğe, çalışkanlığa, iyiliğe, şefkate, merhamete ve sabra önem verdiği, çocuklar açısından değerler bağlamında oldukça zengin olduğu bu tür eserlere daha çocuklarımızın daha fazla yönlendirilip buluşturulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Atalay (2017) hazırladığı yüksek lisans tezinde Seza Kutlar Ersoy'un eserlerindeki eğitsel değerler ve bu değerlerin davranışa yansıma biçimlerini incelemiştir. Aksoy'un eserlerinin sosyal ve evrensel değerlere ilişkin bilincin uyanması ve bu yönde okuyucuda olumlu bir tutumun oluşmasına yönelik zengin örnekler olduğu tespit edilmiştir. Bu amaçla çocuk edebiyatı alanındaki bu eserlerin karakter geliştirici değerlere sahip olduğu düşüncesiyle değerler eğitiminde kullanılmasının isabetli olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

“Değer ve Türkçe öğretimi” ile ilgili yapılan akademik çalışmalar

Gökçe (2008) hazırladığı yüksek lisans tezinde Gülten Dayıoğlu'nun çocuk öykülerinde değer eğitimi ve öykülerin Türkçeye katkısını incelemiştir. Araştırmadan öğretmen kökenli olan yazarın eğitici yönünü eserlerinde ön plana çıkardığı, hedef kitlesi olan 8-10 yaşlarındaki çocuklarda bulunması gereken olumlu özellikleri kazanmalarını sağlamak için gerekli çabayı gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Arıca Türkçe öğretime katkı bağlamında da zengin sözcük dağarcığı, renkli anlatımları ve bolca karşılıklı diyaloglarla zenginleştirilmiş öykülerin yer aldığı tespit edilmiştir.

Kaya (2012) hazırladığı yüksek lisans tezinde Emine Işınsu'nun romanlarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretime katkısını incelemiştir. Çalışmada yazarın Bir Ben Vardır Benden İçeri, Çiçekler Büyür ve Ak Topraklar eserleri incelenmiştir. Eserler adil olma, aile birliğine önem verme, hoşgörü, dürüstlük, misafirperverlik, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerine örtük ve doğrudan yer verilmesi bakımından

incelenmiştir. Ayrıca eserler Türkçe öğretimine katkı bakımından da atasözü, deyim, ikileme, kalıp sözler ve yansıma sözcüklerin kullanımı açısından incelenmiştir. Çalışmada sonuç olarak Emine Işinsu'nun romanlarının değerler eğitimi açısından ve Türkçe öğretimine katkı bakımından zengin içeriklere sahip olduğu tespit edilmiştir.

Oran (2015) hazırladığı yüksek lisans tezinde Yalvaç Ural'ın çocuk kitaplarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı konusunu incelemiştir. Yazarın otuz adet çocuk kitabı araştırma kapsamında incelenmiştir. Değer açısından; adil olma, aile birliğine önem verme, hoşgörü, dürüstlük, misafirperverlik, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleri üzerinde durulmuş ve bu değerlerin doğrudan ya da dolaylı olarak işlenip işlenmediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerden hareketle Yalvaç Ural'ın eserlerinde sevgi, sorumluluk, yardımseverlik, aile birliğine önem verme ve dürüstlük değerlerinin yoğun bir biçimde işlendiği; ancak adil olma, misafirperverlik, hoşgörü saygı ve vatanseverlik değerlerinin yeteri kadar işlenmediği tespit edilmiştir. Eserlerin Türkçe öğretimine katkısı bakımından Yalvaç Ural'ın eserlerinde atasözü, deyim, ikileme, kalıp sözler ve yansıma kelimelerin kullanımı incelenmiştir. Bu eserlerde atasözü, deyim, ikileme, kalıp söz ve yansıma kelimelerin yoğun bir şekilde işlendiği tespit edilmiştir. Eserlerin Türkçe öğretimine katkısı bakımından oldukça zengin bir içeriğe sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bütün bu veriler ışığında Yalvaç Ural'ın eserlerinin sevgi, sorumluluk, yardımseverlik, dürüstlük ve aile birliğine önem verme değerlerinin aktarımında ve Türkçe öğretimi sürecinde yararlanılması gereken kaynaklar arasında olduğu sonucuna varılmıştır.

Çelik (2016) yüksek lisans tezinde Necdet Neydim'in çocuk edebiyatı eserlerinde değer eğitimi ve eserlerin Türkçe öğretime katkısını incelemiştir. On üç çocuk edebiyatı eseri yedi temel değeri bulundurma düzeyine incelenmiştir. Değerler bağlamında Necdet Neydim'in çocuk edebiyatı eserlerinin yetkin olduğu ve bu eserlerden daha fazla yararlanılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Türkçe öğretimi bağlamında da eserlerin atasözlerini, deyimleri, ikilemeleri, kalıp sözleri ve yansıma sözcükleri bulundurma düzeyleri incelenmiştir. Eserlerin atasözü kullanımı açısından yetersiz ancak deyim, ikileme, kalıp söz ve yansıma sözcükleri bulundurma düzeyi bakımından yetkin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Necdet Neydim'in çocuk edebiyatı eserlerinden eğitim- öğretim kademelerinde daha fazla yararlanılması gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Şaşmaz (2018) yüksek lisans tezinde 2016-2017 sezonunda devlet tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında değer eğitimi ve bu oyunların Türkçe öğretimine katkısını incelemiştir. Çalışmanın örneklemini Sihirli Sirk, Tiyatro Makinası, İMBÖ, Sihirli Köpek, Savaş Çiçekleri, Ayışığı Sirki, Ali Baba ve Kırk Haramiler, Sayı Dedektifleri ve Sihirli Keman adlı oyunlar oluşturmaktadır. Değerler eğitimi bakımından Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan adalet, aile birliğine önem verme, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, öz denetim, özgürlük ve bağımsızlık, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik, yardımseverlik olmak üzere 21 değer incelenmiştir. Türkçeye katkı bakımından eserler atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler ve yansıma kelimelere yer vermeleri bakımından incelenmiştir. İncelenen oyunların değerler bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğu, Türkçeye katkısı bakımından da yararlanılabilecek kaynaklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

“Behiç Ak” ile ilgili yapılan akademik çalışmalar

Kaptan (2006) hazırladığı yüksek lisans tezinde mekanın tiyatrallığı ve bir örnek olarak Behiç Ak oyunları konusunu incelemiştir. Behiç Ak oyunlarında mekanın tiyatrallığı, oyun kurgusu, mekan düzenlemesi ve oyun kişilerinin yönelimleri bakımından anlam üreten bir yapı olarak görülmekte ve mekanı dönüştürerek bu dönüşüme eşlik eden oyun kişileriyle birlikte yazarın dramaturgisinde önemli bir unsur olarak görülmüştür.

Canbay (2011) hazırladığı yüksek lisans tezinde Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının doğacı zekâ alanı açısından incelenmesi konusunu incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Behiç Ak'ın çocuklar için yazdığı kitaplar oluşturmaktadır. Yazarın yirmi bir kitabı incelenmiştir. Araştırmada “sınıflandırma” boyutunda yer alan “Doğadaki canlıları tanır ve özelliklerini bilir.” Maddelerine en çok yer verildiği tespit edilmiştir. İncelenen kitaplarda canlıları tanıma ve sınıflandırmanın ön plana çıktığı belirlenmiştir. Araştırmada incelenen kitaplarda doğacı zeka alanının pek çok özelliğine uygun örnekler tespit edilmiş ve eserlere eğitimde yer verilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Ünalın (2016) hazırladığı yüksek lisans tezinde modern insanın hayatına katlanabilmesinin bir yolu olan kara komedi ve bu bağlamda Behiç Ak'ın Tek Kişilik Şehir ve Güngör Dilmen'in Canlı Maymun Lokantası adlı oyunlarındaki garson karakterlerinin incelenmesi konusunu araştırmıştır. Evrilen mizah anlayışının artık daha umutsuz ve acımasız bir hal alması ile Kara Mizah kavramının ortaya çıkışı ve insan hayatını nasıl etkilediği, yüksek yabancılaşma ile karşı karşıya kalan bireyin ancak kara mizah ile hayatına devam edebileceği ve bu bağlamda da Behiç Ak'ın Tek Kişilik Şehir ve Güngör Dilmen'in Canlı Maymun Lokantası oyunları incelenmiş ve bu oyunlardaki garson karakterleri karşılaştırılmıştır.

Arıkan (2018) hazırladığı yüksek lisans tezinde Behiç Ak'ın çocuk kitaplarını çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelemiştir. Behiç Ak'ın seçilen on eseri temel öğeler, içyapı-dış yapı ve eğitsel ilkeler başlıklarında incelenmiştir. Eserlerin ele alınan başlıklar doğrultusunda genel olarak yetkin eserler olduğu ve eğitim öğretim süreçlerinde yararlanılmalarının yararlı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Abacı (2018) hazırladığı yüksek lisans tezinde Behiç Ak'ın çocuk kitaplarını değerler eğitimi açısından incelemiştir. Behiç Ak'ın yirmi dokuz çocuk kitabı betimsel nitelikte, si ve temel eğitimde okuma kitabı olarak seçilebileceği aynı zamanda bireysel ve toplumsal değerlerin eğitiminde kullanılmasının yararlı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Problem Durumu

Çocuk edebiyatının çocuklar üzerinde etkisinin her geçen gün daha fazla anlaşıldığı günümüzde akademik anlamda çocuk edebiyatıyla ilgili yapılan çalışmalar ayrı bir önem kazanmaktadır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde farklı boyutlarda çalışmaların yapıldığı, son dönemlerde çocuk edebiyatıyla ilgili çalışmaların yeterli olmamakla birlikte arttığı görülmektedir. Eserleri, yazarları ve daha birçok boyutuyla ilgili çalışmaların yapıldığı çocuk edebiyatıyla ilgili çalışmalara baktığımızda özellikle son Türkçe öğretim programlarında ayrı bir başlık altında verilmeye başlanan “değer” le ilgili çalışmaların artmaya başladığı görülmektedir. Çocuk edebiyatı eserlerinin kazandırdıkları ve kazandırmaya çalıştıkları değerlerin tespiti, yine eserlerin değerler bağlamında incelenip

değerlendirilmesinin çocuklar üzerinde son derece etkili olan çocuk edebiyatı eserlerinin nitelikleri açısından ve bu edebiyatın gelişmesi açısından son derece önemlidir.

Çocuk edebiyatı eserlerinin sadece değer bağlamında değil aynı zamanda konuştuğumuz dilin kural, kaide, incelik ve güzelliklerinin gelecek nesillere aktarılmasına, dilin varlığını sürdürmesine sağladığı katkı da son derece önemli ve değerli görülmektedir. Bu bağlamda çocuk edebiyatı eserlerinin dil öğretimine, Türkçe öğretimine katkısını inceleyen çalışmalar da önemli görülmektedir.

Bütün bu değerlendirmeler kapsamında çocuk edebiyatı ile ilgili çalışmalar incelendiğinde çocuk edebiyatının gerek eser sayısı ile olsun, gerek eserlerinin okunurluğuyla ilgili olsun önemli yazarlarından biri olarak karşımıza çıkan isim Behiç Ak'tır. Behiç Ak ile ilgili yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının çeşitli akademik çalışmalarda kullanıldığı görülmüştür. Ancak Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının önemi son dönemde artan değer eğitimi ve Türkçe öğretimine katkı boyutlarıyla incelenmemiş olması eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Behiç Ak'ın çocuk kitaplarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısını incelemenin hem alan yazındaki bu eksiliği gidereceği hem çocuk edebiyatıyla ilgili yapılan benzer çalışmalarla oluşmaya başlayan akademik külliyata katkı sağlayacağı hem de yeni yazılacak çocuk edebiyatı eserlerine yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, çocuk edebiyatının önemli ve başarılı yazarlarından Behiç Ak'ın çocuklar için yazdığı eserlerini değer eğitimi ve Türkçe öğretimine katkıları bakımından incelemektir.

Araştırmanın Önemi

Bu çalışmada Behiç Ak'ın çocuklar için yazdığı eserlerin Türkçe Öğretim Programı'nda da bahsedilen değerleri ne oranda barındırdığı ve bu eserlerin Türkçe öğretimine ne derece katkı sağladığı incelenecektir. Çocuk edebiyatı yazarlarından Behiç Ak'ın eserleriyle ilgili değer eğitimi ve Türkçe öğretimine katkı bağlamında herhangi bir çalışmanın yapılmamış olması bu çalışmayı özgün kılmıştır. Çocuklar tarafından çok ilgi gösterilen ve yayımlandığı günden itibaren

baskı sayılarının fazlalığı ile dikkat çeken Behiç Ak'ın eserlerinin değer eğitimi sürecinde yararlanılabilme durumları ile Türkçe öğretimine katkılarının incelenmesinin çocuk edebiyatında kaleme alınacak eserlere yol göstermesi itibariyle ve çocuk edebiyatında yapılacak diğer çalışmalara katkı sağlaması itibariyle önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Problem Cümlesi

Örnek çalışmalara göre bu çalışmada, “Behiç Ak'ın çocuk kitaplarından değer eğitimi ve Türkçe öğretimi süreçlerinde yararlanılabilir mi?” sorusuna cevap aranacaktır.

Alt problemler

- Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının değer eğitime katkısı nedir?
- Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının Türkçe öğretimine katkısı nedir?

Sınırlılıklar

Bu çalışma, Behiç Ak'ın ortaokul öğrencilerinin seviyesine uygunluk ve baskı sayıları göz önünde bulundurularak ve uzman görüşü alınarak seçilen üç eseri (Eve Giden Küçük Tren, Postayla Gelen Deniz Kabuğu, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği) ile sınırlıdır.

Bu çalışma, Behiç Ak'ın eserlerinde 2018 Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik değerlerinin incelenmesi ile sınırlıdır.

Bu çalışmada seçilen eserlerin Türkçe öğretimine katkısı; deyim, atasözü, ikileme, kalıp sözler ve yansıma sözcüklerin kullanımının tespiti ve değerlendirilmesi ile sınırlıdır.

İkinci Bölüm

Yöntem

Araştırmanın Yöntemi

Yapılan bu çalışmada, temel nitel desen (Merriam, 2013) kullanılmıştır. Bu desen, eğitim alanındaki nitel araştırma desenleri arasında en çok kullanılan desendir. Çünkü araştırmacıların olgu bilim, kuram oluşturma, etnografik çalışma ya da söylem analizi yapma dışında yorumlayıcı bir yaklaşımla nitel araştırma yapmalarına olanak sağlar (Merriam, 2013). Bu çalışmada da temel nitel araştırma deseni Behiç Ak'ın eserlerinin değerler eğitimi ve Türkçe öğretimine katkı durumlarını temel düzeyde tespit etmek amacıyla kullanılmıştır. Ayrıca kullanılan temel nitel desen elde edilen verilerin nitel bir yaklaşımla değerlendirilmesine de olanak sunmuştur.

Örneklem

Çeşitli yaş gruplarına hitap eden ve çeşitli türlerde yüze yakın eseri olan Behiç AK'ın ülkemizde toplam otuz çocuk kitabı yayımlanmıştır. Bu eserlerden araştırma sorusuna yanıt verecek olanları belirlemek amacıyla ölçüt örneklem stratejisi kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminde araştırmacı tarafından hazırlanmış ya da daha önceden hazır olan ölçüt veya ölçütler kullanılarak bu ölçüt ya da ölçütleri karşılayan tüm durumlar çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu kapsamda belirlenen ölçütler şunlardır: eserlerin ortaokul öğrencilerinin seviyelerine uygun olmaları, uzmanların yer aldığı çok katılımcılı sosyal medya gruplarında yapılan anket ve değerlendirmelerde önerilen eserler arasında olmaları, baskı sayılarının fazla olması nedeniyle çok öğrenciye ulaşmış olmaları, ülke genelinde önde gelen kitapçılarda tavsiye edilen kitaplar listelerinde ilk sıralarda yer almalarıdır. Yazarın bu ölçütleri karşılayan *Eve Giden Küçük Tren*, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu* ve *Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği* adlı eserleri araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Verilerin Elde Edilmesi ve Analizi

Temel nitel araştırmada veriler farklı Őekillerde toplanabilir; g6r6Őme, g6zlem ya da dok6man analizi bu yollardan bazılarıdır. (Merriam, 2009). Bu araştırmada veriler dok6man incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Dok6man incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi iÇeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Dok6man incelemesinin yedi g6çl6 y6n6 vardır. Bunlar Şunlardır: kolay ulaŐılamayacak 6zneler, tepkiselliğin olmaması, uzun s6reli veya zamana yayılmıŐ analiz, 6rneklem b6y6kl6Đ6, bireysellik ve 6zg6nl6k, g6reli d6Ő6k maliyet ve niteliktir (Bailey, 1982; Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2013). Dok6man incelemesinin belirli aŐamaları vardır. Her ne kadar her araştırmacı ve her araştırma işin farklılık g6sterse de bu aŐamalar Şunlardır: dok6manlara ulaŐma, 6zg6nl6Đ6 kontrol etme, dok6manları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanmadır (Forster, 1995; Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Veriler G6n6ŐiĐi Kitapevi tarafından yayımlanan BehiÇ Ak'ın *Eve Giden K6Ő6k Tren, Postayla Gelen Deniz Kabuğu ve Yaşasın Ő Harfi Kardeşliği* adlı eserlerinde adalet, dostluk, d6r6stl6k, 6z denetim, sabır, sayĐı, sorumluluk, vatanserverlik ve yardımserverlik değerlerini doğrudan ya da dolaylı olarak iŐleyen b6l6mler tespit edilerek elde edilmiştir. Bu değerler 2018 T6rkŐe Dersi (1-8) 6Đretim Programı'nın "Değerlerimiz" başlığında sıralanan k6k değerlerden alınmıştır. BehiÇ Ak'ın 6ocuk kitapları değer eğitimi aÇısından incelenirken bu eserlerde doğrudan ya da 6rt6k olarak yer alan değer eğitimi ile ilgili ifadeler belirlenmiş, daha sonra bu ifadeler uygun olan değer ya da değerlerin başlığı altında verilmiştir. Nitel olarak sınıflandırılarak bilgisayara aktarılan veriler, nicel aÇıdan da analiz edilmiştir. Elde edilen veriler tablolar halinde verilerek ve bu tablolarla ilgili yorumlamalar yapılmıştır.

Bu eserlerin T6rkŐe 6Đretimine katkısı belirlenirken bu eserlerde deyim, atas6z6, kalıp s6z, ikileme ve yansıma kelimelerin kullanılma durumlarına dikkat edilmiştir. Bulgular nitel aÇıdan sınıflandırıldıktan sonra nicel olarak analiz edilmiştir. Elde edilen veriler tablolar halinde verilerek yorumlanmıştır.

Araştırma verilerini analiz etmek işin nitel iÇerik analizi tekniği kullanılmıştır. Nitel iÇerik analizinde veriler betimsel analize g6re daha derin bir

işleme tabi tutulur. Bu amaçla veriler önce kavramsallaştırılır ve kavramsallaştırılan veriler mantıklı bir biçimde düzenlenir. Sonra da verileri açıklayan temalar saptanır. İçerik analizinde temelde yapılan birbirine benzeyen verileri tema ya da kavramlar çerçevesinde bir araya getirerek okuyucunun anlayabileceği biçimde düzenleyip yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çerçevede verileri analiz ederken süreç şu aşamalardan oluşmuştur: kodlama çerçeveleri MEB 2018 Türkçe Öğretim Programı'ndan hazır bir şekilde alınarak oluşturulmuş, kodlamalarda on kod kullanılmış bu kodlar 2018 Türkçe Öğretim Programı'ndan alınarak yapılmış, yeni kodlardan yararlanılmamıştır. Temel analizler eserler beşer kez okunarak, uzman görüşü alınarak yapılmış ve bulgular yazılarak yorumlanmıştır.

Üçüncü Bölüm

Bulgular ve Yorum

Behiç Ak'ın Eserlerinde Değerler Eğitimi ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Behiç Ak'ın Eve Giden Küçük Tren, Postayla Gelen Deniz Kabuğu ve Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği eserleri örneklem olarak alınmış ve bu eserlerdeki değerlere ilişkin bulgu ve yorumlar; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik başlıkları altında aşağıda verilmiştir.

Adalet

Tablo 1

Değer Tablosu-Adalet

Değer: Adalet		
Eser	Toplam F(x)	Açıklama
Eve Gelen Küçük Tren	1	Örtük bir şekilde işlenmiştir.
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	0	
Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	0	

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde adalet değeriyle ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 1'de adalet değerine ilişkin Eve Giden Küçük Tren'de 1 bulgu tespit edilmiştir. Postayla Gelen Deniz Kabuğu ve Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği eserlerinde adalet değeriyle ilgili herhangi bir bulgu tespit edilmemiştir. İncelenen eserlerde adalet değerinin gerekli ölçüde yer almadığı belirlenmiştir.

Eserlerde toplam 1 kez yer alan adalet değeriyle ilgili şu ana yorumlar yapılabilir:

Genel olarak eserlerde adalet değeri üzerinde durulmamıştır. Bu da eserlerin bu değeri kazandırma anlamında yetersiz olduğunu göstermektedir. Eserlerde

işlenen konuların da adalet değerinin işlenmesi üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde adalet değeriyle ilgili bulgular aşağıda verilmiştir:

“Ben de balıkçıların denizde kaybolmasını istemem. Bunu al, bana başka yıldız ver. Bu kadar önemli bir yıldızın sorumluluğunu taşıyamam. Kimseye yol göstermeyen, sıradan yıldızlar bana yeter. Oralarda öyle yıldızlar yok mu?” (Ak, EGKT, s.30).

Dostluk

Tablo 2

Değer Tablosu- Dostluk

Değer: Dostluk		
Eser	Toplam F(x)	Açıklama
Eve Gelen Küçük Tren	5	Doğrudan ve örtük olarak verilmiştir.
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	0	
Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	12	Doğrudan ve örtük olarak verilmiştir.

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde dostluk değeriyle ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir:

Tablo2'dedostluk değerine ilişkin Eve Giden Küçük Tren'de 5, ve Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği'nde 12 bulgu tespit edilmiştir. Postayla Gelen Deniz Kabuğu'nda ise dostluk değeriyle ilgili herhangi bir bulgu tespit edilmemiştir. Dostluk değerinin en çok Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği'nde, en az Postayla Gelen Deniz Kabuğu'nda tekrar edildiği görülmektedir. Eserlerin konularının işlenen değerler üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Eserlerde toplam 17 kez yer alan dostluk değeriyle ilgili şu ana yorumlar yapılabilir:

Genel olarak eserlerde dostluk değeri üzerinde yeterince durulmuştur ama eserin birinde bu değere yer verilmemesi de bu genellemeye gölge düşürmüştür. Bu değere biraz daha yer verilmesi durumunda daha sıcak ve daha samimi ilişki örgüleri oluşturulabilecektir. Eserlerin hitap ettiği yaş gruplarında bu değere daha fazla yer vermenin okuyucuların daha fazla ilgisini çekeceği düşünülmektedir. Konuları itibariyle bu eserlerin dostluk değerini işleme potansiyellerinin fazla olduğu da görülmektedir.

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde dostluk değeriyle ilgili bulgular aşağıda verilmiştir:

Zakkumların arasından endişeli gözlerle ona bakan Meltem'i görünce ise çok şaşırmişti.

“Ne arıyorsun burada?” diye sormuştu.

“Ne mi arıyorum? Sana bir şey olacak diye ödüm koptu. Tam beş saattir burada seni bekliyorum. Biraz daha sürseydi polise haber verecektim” (Ak, EGKT s.20-21).

Münevver Hanım, epey düşündükten sonra, doktor arkadaşlarından birinin sorunu çözeceğine karar verdi. Yarım saat sağa sola telefon ederek, doğru telefon numarasını bulmayı başardı. Nihayet doktora ulaştı, ama konuya girmekte zorlandı. On beş dakika çocukluk anıları konuşuldu. İlkokulda yapılan haylazlıklar, alınan ceza ve ödüller, yan bahçelerden koparılan çiçekler, meyveler... Sohbet bitemedi. Lastik gibi oradan oraya uzadı(Ak, EGKT s.74).

Münevver Hanım'ın, “Ben bunun bademlisini de biliyorum,”demesi üzerine, Ceylan Hanım onu bırakmadı. Bademli kek tarifini anlattırdı. Anlatılanları tane tane mutfak defterine yazarak, ilk fırsatta bu kekten yapıp Münevver Hanım'ı davet edeceğine de söz verdi (Ak, EGKT s.75).

Sadece yolda karşılaştıkları Rıza Bey, “Harika!” diye el çırpmış; “Her köye sizin gibi insanlar lazım,” diye hararetle övgüler düzmüştü. Hatta ıhlamur ağacından yaptığı tren biblosunu Münevver Hanım'a hediye etmişti (Ak, EGKT s.78).

Telefon uzun uzun çaldıktan sonra açıldı. Karşıdaki titrek, sesle cevap verdi. Tuncer Bey, Muzaffer Bey'e övgüler yağdırarak başladı konuşmasına. Onun, gelmiş geçmiş en iyi vagon yapımcısı olduğundan, zariflik ve bonkörlüğünden dem vurdu. Daha sonra, madendeki günlerden konuşuldu. Yorgunluk, dayanışma, gurur, onur, sevgi, bağlılık gibi kelimelerin bol bol geçtiği cümleler kuruldu. Aralarındaki güçlü dayanışmayı nasıl oldu da unutmışlardı?

Tek tek örnekler hatırlandı. Seksen üç yılındaki göçükten birbirini nasıl çıkardıklarından, gaz patlamasından nasıl kıl payı kurtulduklarından söz edildi. Tuncer Bey, Muzaffer Bey'in oğluna aldığı doğum günü hediyesinden bahsetti. Biyoloji bölümüne girme kararını Muzaffer Bey sayesinde almıştı. Onun hediye verdiği mikroskobun çocuğunun hayatını yönlendirdiğini sevgiyle hatırlattı. Oğlunun; sineklerin kanatlarını, pisipisi otlarını, erik ağacının yapraklarını mikroskopta nasıl tutkuyla incelediğini anlattı. Oğlu şimdi öğretim üyesi olma yolunda hızla ilerliyordu. Muzaffer bey'e ne kadar teşekkür etse azdı. Aman efendim, “rica ederim efendim”, “o sizin güzelliğiniz”lerle devam eden sohbet, ortak seyahat anılarına kadar genişledi.

Kırk beş dakika telefonda konuştular. Tuncer Bey telefonu kapattığında, komşusuyla barıştığı için çok mutluydu. “Bu, sayenizde oldu,” diyerek Münevver Hanım’a sarıldı(Ak, EGKT s.90-91).

O gün çamaşır makinesinin doğum gününü büyük bir keyifle kutladılar. Rıza Bey, kendi eliyle özene bezene yazdığı bir yazıyı çamaşır makinesinin arkasındaki duvara astı.

“MAKİNELERİNE İYİ BAK Kİ O DA SANA BAKSIN”

Musa Bey, yüz yıllık olduğunu iddia ettiği Thonet sandalyenin üstüne çıktı. Kendi yazdığı bir şiiri okudu.

“Çamaşır makinesi

Yoktur hatası pası

Yenilerinin varsa havası

İki senede bozulur

Toplarlar tası tarağı...”

Ali’nin şortunun makinede yıkışını seyrettiler. Çikolata pasta yediler (Ak, YÇHK s.44-46).

Merdivenlere doğru yürürken bahçedeki çocuklar etrafına üşüştiler. Sevinç, kalabalığın en önündeydi. Ali’nin kim olduğunu bile hatırlamayan Sevinç gitmiş yerine bambaşka biri gelmişti.

“Seninle gurur duyuyoruz,” diyerek ona sarıldı (Ak, YÇHK s.60-61).

“Dedem savaştan korkuyordu. Savaş, insanların ömrünün kısaltılması için icat edilmişti. Oysa o, uzun ömürlü ve sağlıklı yaşamak istiyordu. Evlere girip çıkıyor, bahçelerdeki ağaçlara tırmanıyor, dallardaki meyveleri mideye indiriyordu. Ömrü uzatmanın tek kuralı vardı: Barış. Sürekli barış! Doğayla, insanlarla, kendiyle, hayvanlarla...

Aynen öyle yaptı. Çocuklarla, büyüklerle, kedilerle, kuşlarla, evlerle, bulutlarla, kaldırım taşlarıyla arkadaş oldu (Ak, YÇHK s.65).

Sağında aniden bir dağ belirdi. Dağın hemen dibinde dev bir dönme dolap vardı. Yanı başında ise dedesi duruyordu. Ali, onu görünce çok sevindi. Kollarını çaresizce iki yana açarak, “Ev ev dolaşıyorum. Bilgisayarımı arıyorum,” dedi.

Dedesi, “Merak etme,” der gibi baktı ve elindeki boruyu öttürdü.

Annesi ve babası, köpekler, kediler, karga ve martılar bir anda yanına üşüştiler. Sevinçle dönme dolaba bindiler. Ali ve dedesi onları izledi (Ak, YÇHK s.72).

Ali, Ümitsu’nun kurabiye kırıntılarıyla dolu yüzüne, kırmızı yanaklarına, reçel izli dudaklarına baktı. Ümitsu komik bir çocuktü.

Gülerek, “İsmi değiştirdi. ‘Bay Tamam, Anladık Siz Haklısınız’ oldu,” dedi.

Ümitsu kocaman bir kakhaha patlattı.

“İşte bunu bilmiyordum.”

İki çocuk kısa sürede kaynaşmışlardı. Birbirlerini çok merak ediyorlar, akıllarına ilk geleni jet hızıyla birbirlerine soruyorlardı(Ak, YÇHK s.81).

Ümitsu, kendisine hiçbir şey sorulmamış gibi davranmaya devam etti.

“Kötebeklere,” dedi. “Mahallede kötebek besliyoruz.”

Ali, “Bana yardımcı olursan sevinirim,” diye üsteledi.

Ümitsu güldü. “Bence sen doğru iz üzerindesin,” dedi. “Eğer bilgisayarını bulmak istiyorsan beni takip etmen yeterli” (Ak, YÇHK s.82).

“şimdi bütün bilgilerime kavuştun mu yani?”

“Elbette. Hatta ödevine benim yaptığım bazı eklemeler de var.”

Ali tahmin etmişti. Ümitsu’nun omzuna şakacıktan vurdu.

“Dedemin hikayesini geliştiren sendin, değil mi? Öğretmen özellikler o kısmı çok beğendi.”

“Evet. Deden Musa Bey’in çok renkli bir kişiliği var. Sen de ok kadar güzel sorular sormuşsun ki, hikayenin yarım kalmasına gönlüm razı olmadı” (Ak, YÇHK s.85-86).

Ali onu tanıdığı için çok mutluydu. ‘Vay canına, işleri yoluna koyan birileri var demek!’ diye düşündü. Hiç kimsenin bilmediği şeyleri biliyordu. Ali ona hayran kalmıştı.

“Kim bilir kaç ödevi tamamladın şimdiye kadar?” diye sordu.

“Sayısız,” dedi Ümitsu. “Hepsi de iyi not aldı. Abuk sabuk bile olsa, her metinde pırıldayan bir yan vardır. Önemli olan içindeki cevheri çıkarabilmekte” (Ak, YÇHK s.89).

“Bunda anlaşılmayacak bir şey yok,” dedi Sevinç. “Herkes Ç harfi grubuna katılmak istiyor. Son yıllardaki en başarılı proje bu! Face’te on bin kez tıklandık! Aramızda inanılmaz bir dayanışma oluştu. şimdiye kadar birbirimize yedi bin mesaj attık! Hepsi bu sihirli Ç harfi sayesinde oldu” (Ak, YÇHK s.95).

Gözleri yaşarmıştı. Ağlamamak için kendini zor tutuyordu. Son bir cümleyle konuşmasını tamamladı: “Baş belası Ç harfinden kurtulmak istiyorum!”

Herkes Ali’yi alkışladı. Hep bir ağızdan tam, “Yaşasın Ç harfi kardeşliği!” diyeceklerdi ki, durdular. “ Yaşasın kardeşlik!” diye bağırdılar. Bir anda Ç Harfi Kardeşliği’nden vazgeçmişlerdi (Ak, YÇHK s.98-99).

Ali pek oralı olmadı. Kendi grupları artık yoktu, onu ilgilendiren buydu. Grup dağılmıştı., ama üyeleri birbiriyle daha sıkı fıkı olmuştu.

İnternette vakit kaybetmeyince, daha çok görüşür olmuşlardı. Sürekli bir araya geliyor, piknik yapıp top oynuyor, yemek yiyip çene çalıyorlardı. Hafta sonları yemekli partiler düzenliyorlardı(Ak, YÇHK s.101).

Sessizliği Sevinç bozdu.

“Aman çok iyi yaptık!” dedi. “Birbirimizle iletişim kurmaktan, konuşmaya vakit bulamıyorduk! Grubumuzun yerine, birbirimizin ellinci yaşını kutlarız!”

Çocuklar bu fikri çok sevdiler. Her yıl buluşmak için sözleştiler. Okul bitince, bambaşka işlerde, başka şehirlerde yaşasalar bile bir araya geleceklerine yemin ettiler (Ak, YÇHK s.102).

Dürüstlük

Tablo 3

Değer Tablosu- Dürüstlük

Değer: Dürüstlük		
Eser	Toplam F(x)	Açıklama
Eve Gelen Küçük Tren	6	Doğrudan ve örtük olarak verilmiştir.
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	8	Doğrudan ve örtük olarak verilmiştir.
Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	11	Daha çok doğrudan verilmiştir.

Behiç Ak’ın incelenen eserlerinde dürüstlük değeriyle ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 3’te dürüstlük değerine ilişkin Eve Giden Küçük Tren’de 6, Postayla Gelen Deniz Kabuğu’nda 8, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği’nde 11 bulgu tespit edilmiştir. Dürüstlük değerinin en çok Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği’nde, en az Eve Giden Küçük Tren eserinde tekrar edildiği görülmektedir. Eserlerin tamamında dürüstlük değerinin birbirine yakın sıklıkta yer aldığı görülmektedir.

Eserlerde toplam 25 kez yer alan dürüstlük değeriyle ilgili şu ana yorumlar yapılabilir.

Genel olarak dürüstlük değerine bütün eserlerde yeterince yer verilmiştir. Eserlerin dürüstlük değerini yeteri kadar işlediği görülmektedir. Sonuçları olumsuz olarak sonuçlanacak dahi olsa eylem ve söylemlerimizin sonuçlarına katlanıp dürüstlükten ödün vermememiz gerekmektedir. İnsan hayatının her alanında dürüst olmalı ve dürüstlüğü ile toplum düzenine katkı sağlamalıdır.

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde dürüstlük değeriyle ilgili bulgular aşağıda verilmiştir:

İlyas, “Konuşmamdan sıkılmazsanız size olayları detaylı olarak anlatabilirim,” dedi.

“Neden sıkılayım?” dedi Münevver Hanım.

“Bana en basit sorulan soruları bile cevap vermem en az yarım saat sürüyor. Annem, babam, kardeşlerim, öğretmenim ve arkadaşlarım bundan hep şikâyetçiler. Günün en keyifli saatinde neden yalnız başınayım sanıyorsunuz? Beni fazla gevez bulmalarından! Benden bucak bucak kaçıyorlar!” (Ak, EGKT s.48).

Daha sonra söz alanlar, konuşmalarına özür dileyerek başladılar. .

“Başında bu demiryolunun canlandırılacağına inanmıyordum.”

“Asla buraya bir yolcu treni yapılamaz, diyordum., ama zamanla öyle olmadığını gördüm.”

“Maden kapandıktan sonra oradaki demiryolunun varlığını bile unuttum.”

“Kendi gücümüzü kullanmayalı yıllar olmuş. Oysa zamanında neler başarmıştık,” gibi cümleler kurdular (Ak, EGKT s.110- 111).

Münevver Hanım aniden konuşmasını sonlandırdı. Lafi uzatmanın alemi yoktu.

“Açılış, ayın on ikisinde, sabah onda.”

Herkes çok sevindi. Maden kapandığından beri böyle güzel toplantı yapmamışlardı. Sevgisizlikler, hasetlikler, kırgınlıklar aniden yok olmuştu.

İlyas, Bu anın değeri çok büyük, diye defterine not düştü. Aralarında kırgınlık olanlara duyurulur. Ortaklaşa tren yapın, geçiyor(Ak, EGKT s.112).

“Nereden biliyorsun ki?”

“Çünkü, o haritaları çizenlerden biri de bendim. Mevcut ağaç ve taşları sınır kabul ederek harita yapmaya çalıştık. Ama bizler haritacı değildik. Öyle haritalar yaptık, öyle hatalar yaptık ki, şaşarsınız. Aranızda bu kadar büyük kavga çıkınca, gerçeği açıklamaktan korktum. Beni suçlamazdın çekindim. O yüzden sustum” (Ak, EGKT s.131).

“Sana gerçeği söylemek istiyorum,” dedi. “Bilmiyorum, dinlemeye hazır mısın?”

“Tabii ki hazırım, lütfen.”

“Münevver Hanım'ın hayallerini gerçekleştirmesi beni çok etkiledi. Hayata olan inancımı artırdı. Hayaller bu dünyada gerçekleşiyorsa, öbür dünyadan hayal getirmenin ne gereği var? Hem, buradaki gerçekler, hayallerden çok daha çilgin!”

“Hayal mi? İnanmıyorum. Oradan döndüğünde, anlattıklarının hepsi gerçektir.”

“Ben oraya hiç gitmedim ki.”

“Hiç gitmedin mi?”

“Evet. Bana bakar mısınız? Karanlık maden kuyusuna girecek cesaret var mı bende? Hem o kuyuya girip de ne yapacağım? Alnımda enayi falan yazmıyor herhalde (Ak, EGKT s.136).

“Seni kandırdım. Kusura bakma. Söylediklerim hiç inandırıcı değildi. Bu madende kazılan kuyu, dünyanın öteki tarafına kadar devam eder mi? Buna kargalar bile güler. Dünyanın çapının kaç bin kilometre olduğunu biliyor musun sen? Doğal olarak, sıktığım palavralara inanmazsın diye düşünmüştüm. Ama hiç beklemediğim bir şey oldu; sen anlattıklarımın hepsine inandın. İlk önce şaka yollu başlayan küçük hikâyeler geliştikçe geliştii” (Ak, EGKT s.137).

“Bugünün teknolojisi bu,” dedi Fikret. “Nasıl kaçır ki insan? Ekran bağımlılığı ile ilgili tartışma programlarını bile ekrana bakarak izliyor insanlar. Ekransız yaşayan biri hiçbir şey yaşayamıyordur, inan bana.”

Sude'nin Fikret'e hak vermekten başka çaresi yoktu.

“Ama bundan kurtulmak da istiyorum,” diye yazdı.

Fikret kendi kendine güldü. “ben istemiyor muyum sanıyorsun?” (Ak, PGDK s.28).

Oyun boyunca Sude, tabletini elinden bırakmadı. Sahnede olan biteni baştan sona tabletindeki görüntüden izledi. Annesi şaşkınlık içindeydi. Sude'nin “gerçek” olana tahammülü yoktu. Sadece ekrandaki görüntüler güven vericiydi. Kızının bu duruma düşmesine kendileri sebep olmuştu. Sude'yi saatlerce yalnız başına bıraktıkları için suçluydular. ‘Ne yapsın çocukcağz,’ diye düşündü, ‘elindeki tablet yalnızlığını gideren yegane oyuncak!’

Ama artık çok geçti. Hiçbir şey olmamış gibi birden bire tablet bilgisayarını onun elinden alamazdı (Ak, PGDK s.40).

Sevda Hanım eşine hak vererek başını eğdi ve, “Bilgisayarın yardımıyla bugün hiç bilmediğim bir yönünü keşfettim,” dedi.

Rıfkı Bey, “Bu yönünü merak ettim,” dedi. “Benim de bilmediğim bir yönün mü yoksa?”

“Evet,” dedi Sevda Hanım.

“Neyi keşfettin?” diye sordu Rıfkı Bey.

“Yalancı olduğumu!”

Rıfkı Bey kahkahalarla güldü.

“Asla inanmam,” dedi. “Sen Doğrucu Davut'un tekisindir.”

“İnan, inan. O kadar çok yalanı arka arkaya sıraladım ki, şaşarsın. Bir hukukçu olarak kendimden utandım” (Ak, PGDK s.51).

Sevda Hanım etkilenmişti. İnsanlarla ilgili birçok bilginin bir şirket bilgisayarında depolanmasından duyduğu rahatsızlığı pek belli etmemeye çalıştı.

“Bu kayıtları analiz ederek, kim olduklarını anlamaya çalışıyoruz.”

“Burada milyonlarca insan var,” dedi. Sevda Hanım. Sonunda dayanamadı. “Hem, bu kayıtların sizde olması ne derece doğru?” diye sordu. “İnsanların fişlenmesi anlamına gelmez mi bu?” (Ak, PGDK s.67).

“Biz parayı oyun satışından kazanmıyoruz. Bizim için, kullanıcının internette kalma süresi önemli. O süre boyunca kimsenin ruhu bile duymadan görüntüler satıyoruz, kullanıcıların iletişim giderlerini yükseltiyoruz. Ne de olsa, biz bir iletişim firmasıyız. İnsanlar ne kadar uzun süre internette kalırsa, iletişim faturaları o kadar kabarık gelir, öyle değil mi?” (Ak, PGDK s.79).

Derken, Sude Pazar günü aniden Gogoluku’yu hatırladı. Bütün istenenleri yerine getirmişti. Gözlüğü acaba çalışmaya başlamış mıydı?

Annesine sordu.

“Bence çalışıyordur,” dedi Sevda Hanım. “Korsanlar sözlerini tutuyormuş.”

Sude gözlüğünü sakladığı yerden çıkarıp taktı. Çalıştırır çalıştırmaz gözlüğünün ekranında bir yazı belirdi:

“Tebrikler Sude, sana verilen görevi eksiksiz yerine getirdin! Oyuna kaldığın yerden devam edebilirsin. AHTAPOT” (Ak, PGDK s.132).

Sude umutsuz gözlerle annesine baktı.

“Benim tanıdığım sadece iki üç ağaç var,” dedi. “Elma, portakal, çam, çınar. Öbürlerini tanımıyorum.”

Sevda Hanım, “Haklısın,” dedi kızara bozara. “Sık sık karşılaşıyoruz ağaçlarla, ama onlarla tanışmıyoruz. İtiraf etmek gerekirse, benim de durumum pek farklı değil. Çok az ağacı birbirinden ayırt edebiliyorum. Bildiğim ağaç türü sayısı onu bulmaz” (Ak, PGDK s.134).

Rıfkı Bey, “Benim de kafam karıştı şimdi,” dedi. “Bundan nasıl bir sonuç elde etmek gerekir?”

Sevda Hanım kaşlarını kaldırdı. “Tüm yaşadıklarımız kurgulanmış bir oyun gibi geliyor bana.”

Rıfkı Bey, “Kim kurgulayabilir ki?” diye sordu.

“Belki de sorun, dijital gözlükte ya da Gogoluku oyununda değildi,” diye mırıldandı Sevda Hanım.

“Sorun neydi o zaman?”

“Bizdeydi, çok çalışıyorduk. Sude’yle yeteri kadar ilgilenemiyorduk. Sude de sürekli evde oturmak zorunda kalıyor ve bizimle çok az vakit geçirebiliyordu.”

“Evet, öyleydi.”

“Sanırım, bu sorundan kurtulmak için harika bir plan yaptı. Arkadaşı Fikret’le bir oyun hazırlayıp bizi içine çekti.”

Rıfki Bey düşünceli düşünceli kafasını kaşdı (Ak, PGDK s.156).

Ne yazık ki, Ali’nin söyleşileri, kendi kendisiyle yaptığı kadar hızla sonlanmadı. Yeni armağanıyla yazmaya başlayınca, ödev biraz yavaşlamıştı.

Babasının, “Neden?” sorusuna utana sıkıla, “Bilgisayar sadece bir yazı aracı değil ki, aynı zamanda bir iletişim aracı,” diye cevap verdi. “İkide bir internete girmekten, yazmaya çok az vakit kalıyor” (Ak, YÇHK s.18).

“Ben ‘ömür törpüleme mühendisiyim,” dedi amcası gülererek. “Malların ömrünü kısaltma konusunda bir uzmanım.”

“Nasıl yapıyorsunuz bunu?”

“Dayanıklılıklarını azaltarak... Ya da bilgisayar, yazıcı gibi aletlerin içine bazı gizli programlar yerleştirerek. Ama bunlar meslek sırrıdır. Kimseyle paylaşamam. Seninle bile” (Ak, YÇHK s.36).

“Şirketler mallarının çok dayanıklı olmasını istemiyorlar artık.”

“Neden?”

“Yenisini satabilmek için. Yoksa hiçbir şey kolay kolay eskimez. Yüz yıl dayanan ampul üretmek mümkün. Ya da hiç bozulmayan bilgisayarlar.”

“Ama bu güzel bir şey! Niye istemiyorlar?”

“Güzel olur mu? Düşünsene, dedemin o şapşal çamaşır makinesi yetmiş yıldır bozulmamış. Oysa o yetmiş yıl içinde, babam tam on iki tane çamaşır makinesi satın alabilirdi. Bu da, ekonomiyi hareketlendirirdi. İşte ben ‘bu tür korkunç şeyler olmasın’ diye çalışıyorum. Mallar iki üç yıl içinde tahtalıköyü boylasınlar istiyorum. Bilgisayarlar bir an önce bozulsun ki, yenileri alınsın. Öyle değil mi?” (Ak, YÇHK s.36-37).

Amcasının üstündeki kıyafetler daima yepyenydi. Pantolonu, gömleği hep tertemizdi. Ona çok imreniyordu. Oysa kendisi tam tersiydi. En yeni giysileri birkaç gün içinde paçavraya dönüştürmekte üstüne yoktu. Üstündeki hırka alınlı bir hafta olmuştu ama sanki on beş yıl önce alınmış gibi pörsümüştü. Ne yapsa, süklüm püklüm olmaktan kurtulamıyordu (Ak, YÇHK s.38).

“Kıyafetleriniz yeni almış gibi korumayı nasıl beceriyorsunuz?” diye sordu.

Amcası güldü; “Giysileri yeni almış gibi göstermenin tek bir yolu vardır,” dedi.

“Nedir?”

“Hepsini yeni almak. Ben bir şeyi bir kez giydikten sonra atar, yenisini alırım. İşin sırrı bu. Kullan at! Kullan at! (Ak, YÇHK s.38).

Musa Bey oralı olmadan pişkin pişkin devam etti: “Yani anlamı, ‘bilmek, istemektir’ demek. Hemen orkestraya alındım. Ölmekten çok korkuyordum. Öğrettikleri marşı delice çalışarak birkaç gün içinde çıkarmayı başardım. Böylece herkes savaşa giderken, ben İstanbul’a demir attım (Ak, YÇHK s.47).

Kendine güvenen, beyaz çatık kaşlı dede gitmiş, onun yerine, sanki beceriksiz bir çocuk gelmişti. Ali yaptığı hatayı biraz geç de olsa anlamıştı. Bilgisayarı ona bırakmamalıydı (Ak, YÇHK s.55).

Amcası Moskova’dan Maldiv Adaları’na geçmişti. “Ben o marka bellekler konusunda uzman değilim,” deyip kestirip attı. “Yazıcılar, ampuller ve bazı bilgisayarlar, benim uzmanlık alanım... Ama beni zorlama! Bu konuda konuşmam. En azından şunu söyleyeyim: O markaları tanımıyorum. Sana yardımcı olamayacağım kesin!” (Ak, YÇHK s.57).

“Anlamadığım bir şey var,” dedi. “Böyle bir toplantıyı yapmak için hepimiz ismimizin sonuna birer Ç harfi eklemek zorunda mıydık?”

Pes doğrusu! Rıza Bey’in yemeği düzenleme amacı da zaten bu soruyu sormaktı. Sadriç önce davranmıştı.

Kimsenin kolay kolay cevap veremeyeceği bir soruydu bu. Uzun bir sessizlik oldu.

Şuleç ayağa kalktı.

“Ne yazık ki öyle!” diye cevap verdi. “Utangaç, asosyal, beceriksizler ordusuyuz biz!”

Vay canına! Gerçek bu kadar acımasızdı ha!

Zehraç, “Resmen enayi durumuna düştük!” diyerek Şuleç’in görüşüne destek verdi (Ak, YÇHK s.96).

Sevinç’in de söyleyeceği bir şeyler vardı. Yüzünde acıklı bir ifade belirdi. “İnternete girmeyince, hepimiz Ali’yi kayboldu zannettik,” dedi. “Oysa, o hep yanı başımızda, iki adım ötemizdeydi.”

Duruç da onu destekledi.

“İnternete girmekten, sağa sola bakmaya vaktimiz yoktu ki. Sen bile Ali’nin varlığını internette ünlenince fark ettin. Öyle değil mi?”

Sevinç kızarıp bozardı. Mırın kırın etti. Cevap vermeye çalıştı. Duruç haklıydı. Susmaktan başka çaresi yoktu (Ak, YÇHK s.98).

Konuşma sırası Ali Hoşgörüş'teydi. Madem itiraflar başlamıştı, onun da söyleyeceği şeyler olmalıydı.

“Ali Hoşgörüş olmak güzeldi,” dedi. “Bir insana her zaman iki ismiyle birden hitap etmek güzeldir. Oona soylu bir hava verir. İlk başta işler yolundaydı. Ama şimdi, istemediğim bir noktadayım. Ben artık Bay Ç'yim. Herkes bana böyle sesleniyor. İsmimin iki kelime olması beni gururlandırmıştı. Ama sonunda düştüğüm duruma bakın! İsmim tek kelime bile değil. Sadece tek harfli! Ç! Bütün harflerimi kaybettim!” (Ak, YÇHK s.98).

Öz denetim

Tablo 4

Değer Tablosu- Öz Denetim

Değer: Öz denetim		
Eser	Toplam F(x)	Açıklama
Eve Gelen Küçük Tren	2	Örtük olarak verilmiştir.
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	2	Örtük olarak verilmiştir.
Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	5	Örtük olarak verilmiştir.

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde öz denetim değeriyle ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 4'te öz denetim değerine ilişkin Eve Giden Küçük Tren'de 2, Postayla Gelen Deniz Kabuğu'nda 2 ve Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği'nde 5 bulgu tespit edilmiştir. Öz denetim değerinin en çok Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği'nde, en az ise ikişer kullanımla Eve Giden Küçük Tren ve Postayla Gelen Deniz Kabuğu eserlerinde tekrar edildiği görülmektedir. Öz denetim değeriyle ilgili kullanım sıklığının istenilen ölçüde olmadığı görülmektedir.

Eserlerde toplam 9 kez yer alan öz denetim değeriyle ilgili şu ana yorumlar yapılabilir:

Kendini kontrol edebilme ve sağlıklı kararlar almada önemli etkisi olan öz denetim değerinin bütün eserlerde yer aldığı ancak istenilen ölçüde olmadığı görülmektedir. Bu değer kazandırılması için eserlerde daha fazla tekrar edilmesinin yararlı olacağı kanaatine varılmıştır. Her eserde bu değere yer verilmiş olmasının iyi bir başlangıç olduğu da bir gerçektir.

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde öz denetim değeriyle ilgili bulgular aşağıda verilmiştir:

Münevver Hanım'ın umurunda değildi hiçbirisi. O, ne yapmak istediğini biliyordu. Ama tren yolunun bakımsız halini görünce, isteğini gerçekleştirmenin hiç de kolay olmayacağını anlamıştı (Ak, EGKT s.43).

Münevver Hanım, İlyas'ı susturdu. 'Bu çocuğun anlatacağı ne kadar da çok şey varmış!' diye düşündü. "Hayır, sayman gerekmez," dedi. "Hayatımda hiçbir zaman hiçbir futbol takımının on birini öğrenemedim ve bundan sonra da öğrenmeyi düşünmüyorum. Zaten hiç futbol maçı da seyretmedim. Önümüzdeki on yıl içinde de böyle bir planım yok! Ama bu maça gideceğim" (Ak, EGKT s.64).

Sevda Hanım, kendisini ve mesleğini hiç bu kadar sorgulamamıştı. Sadece görevini yaptığını düşünür, yaptığı işin içeriğini pek kafasına takmazdı. İlk defa, 'Acaba yaptığım doğru mu?' diye düşünüyordu. Acaba gerçekten haklının yanında mı yer alıyordu? Yoksa haksızları mı savunuyordu? (Ak, PGDK s.98-99).

Sevda Hanım kararlıydı. "Hayatımda ilk defa, yaptığım işin doğru olup olmadığını sorguluyorum."

"Yani?"

"Görmüyor musun, insanları aptala döndürdüler! Herkes sadece internet ortamında yaşıyor. Toplumun gerçek hayatla bağları koptu. İnsanlarla iletişim kurabiliyor, ama onlarla tanışamıyorsun. Avukatları olduğum için Tokudo'nun haklarını savunmak zorunda mıyım?" (Ak, PGDK s.120).

Amcasının üstündeki kıyafetler daima yepyenydi. Pantolonu, gömleği hep tertemizdi. Ona çok imreniyordu. Oysa kendisi tam tersiydi. En yeni giysileri birkaç gün içinde paçavraya dönüştürmekte üstüne yoktu. Üstündeki hırka alınlı bir hafta olmuştu ama sanki on beş yıl önce alınmış gibi pörsümüştü. Ne yapsa, süklüm püklüm olmaktan kurtulamıyordu (Ak, YÇHK s.38).

"Hoşgörüç soyadını çok sevdim," diye kahkahalarla güldü. "Bazen ne düşünüyorum biliyor musun, keşke isimlerimizi istediğimiz zaman değiştirebilsek. Biz değişiyoruz ama isimlerimiz değişmiyor. Ne korkunç, değil mi? Oysa eski Japon ressamlar, tarzlarını değiştirdince, isimlerini de değiştirirlerdi. Ben zildeki ismimi her hafta değiştiriyorum" (Ak, YÇHK s.39).

"Bu aralar Fena Halde Canı Sıkılan Adam'sınız değil mi? Kim bilir önümüzdeki hafta isminiz ne olacak?"

Amcası güldü.

"Bu aralar insanlar üstüme çok geliyor," dedi. "İsmimi BAY TAMAM, ANLADIK SİZ HAKLISINIZ yapacağım" (Ak, YÇHK s.40).

“Babam eğer borazancı bölüğüne girdiyse, şimdiye yüz otuz beş yaşında falan olmalı,” gibi bir sonuca ulaşıyordu. “Üstelik babam ustabaşı olacak biri değil. Düğmelerini bile kendi başına ilikleyemez o” (Ak, YÇHK s.43).

Hayatını böyle sürdürürse, herkesten daha yavaş yaşlanabileceğini fark etmişti. Yaşamını uzattıkça uzattı. Bunun için ne gerekiyorsa yaptı. ‘Sayılı zaman çabuk geçer,’ derler. Bu yüzden saat bile takmadı. Hele saniyeleri gösteren şatafatlı kol saatleriyle hiç işi olmadı! ‘Şu saatte şurada ol!’ diyenlerden bucak bucak kaçtı. Kendi zamanını yarattı.

Hiçbir arkadaşı bugünlere kadar gelemedi. Kötü beslenmeden, aşırı hırstan, hüsni kuruntudan, savaşlardan dolayı erkenden ölüp gittiler. Ama dedeme hiçbir şey olmadı. O hala bizimle ve yavaş yavaş yaşlanmaya devam ediyor (Ak, YÇHK s.67).

Sabır

Tablo 5

Değer Tablosu- Sabır

Değer: Sabır		
Eser	Toplam F(x)	Açıklama
Eve Gelen Küçük Tren	4	Örtük olarak verilmiştir.
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	1	Örtük olarak verilmiştir.
Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	3	Örtük olarak verilmiştir.

Behiç Ak’ın incelenen eserlerinde sabır değeriyle ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 5’te sabır değerine ilişkin Eve Giden Küçük Tren’de 4, Postayla Gelen Deniz Kabuğu’nda 1, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği’nde 3 bulgu tespit edilmiştir. Sabır değerinin en çok Eve Giden Küçük Tren’de, en az Postayla Gelen Deniz Kabuğu’nda tekrar edildiği görülmektedir.

Eserlerde toplam 8 kez yer alan sabır değeriyle ilgili şu ana yorumlar yapılabilir:

Her eserde sabır değerine yer verilmiş olsa da eserlerde yeterli ölçüde yer verilmemiştir. Örtük bir şekilde verilen sabır değeriyle zorlukların, sıkıntıların üstesinden gelmek için biraz dirayet göstermemiz gerektiği ancak güzel şeylere sıkıntılar karşısında gösterdiğimiz kararlı duruşla ulaşabileceğimiz vurgulanmıştır. Eserlerde sabır değerinin daha fazla yer alması durumunda okuyucularda bu değerinin daha iyi yer edineceği görülmektedir.

Behiç Ak’ın incelenen eserlerinde sabır değeriyle ilgili bulgular aşağıda verilmiştir:

Münevver Hanım'ın umurunda değildi hiçbiri. O, ne yapmak istediğini biliyordu. Ama, tren yolunun bakımsız halini görünce, isteğini gerçekleştirmenin hiç de kolay olmayacağını anlamıştı (Ak, EGKT s.43).

Münevver Hanım, söz vermişti bir kere; çıtını çıkarmadan İlyas'ı dinledi. Pürdikkat kesilip, onun savruk anlatımından asıl hikayeyi çıkararak, kafasında yeniden yazmayı başarıvermişti. Sonunda, sokaklarda neden kimsenin olmadığını anlamıştı (Ak, EGKT s.49).

Önce tarladan domates topladılar., sonra ineğin sütünü sağdılar. Sütü özenle şişelere katıp evlerin kapısına bıraktılar. Kısa süren akraba ziyaretlerinden sonra, depodaki alet çantasına ulaştılar. Münevver Hanım'ın evine vardıklarında, saat beş olmuştu (Ak, EGKT s.66).

Münevver Hanım alaycı laflara güldü geçti. Bir adım bile geri atmadı.

Günlerce uğraştıktan sonra otları temizleyip, rayları ortaya çıkardı. Çok büyük hasar yoktu. Sadece küçük onarımlar gerekiyordu, o kadar (Ak, EGKT s.83).

Birkaç gün içinde tekrar oyunun bağımlısı olup çıkıverdi. Yine masaların altından geçiyor, merdivenlere tırmanıyor, kapı pervazlarına asılıyor, sandalyelerden koltuklara atlıyordu.

Bu defa Sevda Hanım paniğe kapılmadı. Artık Sude'yi oyunun dışına çekme taktiğini biliyordu. Ahtapot'la yaptığı işbirliği nasıl olsa devam edecekti(Ak, PGDK s.133)

Öğretmeni Ali'nin bitimsiz soruları karşısında yorgun düşmüştü. “Sadece sorulara cevap ver,” demekten dilinde tüy bitmişti (Ak, YÇHK s.15).

Bu ödevin ona iyi geleceğinden emindi. Ali bir anda yüzlerce soru sorma olanağına kavuşmuştu.

Her gün eline kağıt kalem alarak annesinin peşinde dolaşiyor, Ayla Hanım'ı soru bombardımanına tutuyordu.

Annesi Ayla Hanım, her soruya büyük bir keyifle cevap veriyordu. Suskun Ayla Hanım gitmiş, yerine bambaşka birisi gelmişti (Ak, YÇHK s.15).

Ama konu öyle geçiştirilebilecek türden değildi. Aile toplantılarında, engellenemez bir şekilde, söz dönüp dolaşiyor Ç harfine takılıveriyordu. Rıza Bey işi olurlarına bırakmış gibi görünmeyi tercih ediyordu (Ak, YÇHK s.26).

Saygı

Tablo 6

Değer Tablosu- Saygı

Değer: Saygı		
Eser	Toplam F(x)	Açıklama
Eve Giden Küçük Tren	10	Doğrudan ve örtük olarak verilmiştir.
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	6	Doğrudan ve örtük olarak verilmiştir.
Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	6	Doğrudan ve örtük olarak verilmiştir.

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde saygı değeriyle ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 6'da saygı değerine ilişkin Eve Giden Küçük Tren'de 10, Postayla Gelen Deniz Kabuğu'nda 6, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği'nde 6 bulgu tespit edilmiştir. Saygı değerinin en çok Eve Giden Küçük Tren'de tekrar edildiği görülmektedir. Postayla Gelen Deniz Kabuğu ve Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği'nde eşit tekrarlar da yer aldığı görülmektedir.

Eserlerde toplam 22 kez yer alan saygı değeriyle ilgili şu ana yorumlar yapılabilir:

Eserlerde üzerinde en çok durulan değerlerdendir. İnsanların birbirini daha iyi anlamalarını sağlayan önemli bir değer olarak görülmektedir. Empati yeteneği kazandırmada önemli görülmektedir. Bu tür değerlerin alt yaş gruplarına hitap eden eserlerde daha çok yer alması saygılı bireylerin yetiştirilmesinde gerekli görülmektedir

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde saygı değeriyle ilgili bulgular aşağıda verilmiştir:

Rıza Bey, "Kokuları ayırt edememek mi?" diye güldü. "İhtiyar'ın burnu müthiştir, kilometrelerce ötedeki kokuları alır. Komşu köydeki Nuriye Hanım'ın bezelye yemeği yaptığını bilir. Evinden yükselen limon kolonyası kokusundan, Ayla Hanım'ın hastalandığını anlayabilir" (Ak, EGKT s.10).

Rıza Bey aniden geçmişi hatırladı. Yıllar önce, köyün eşeklerle dolu olduğu günleri... O zamanlar insanları eşeksiz düşünmek neredeyse olanaksızdı. Bu cefakar hayvanlar çok uzun mesafe yürürler; sırtlarına ne kadar yük bindirirsen bindir, bana mısın demezlerdi. Eşeklerin, kavurucu yaz günlerinde gölgesine sığındığı ağaçlar, sağlıklı ve gülbüz olurdu. Eşeğin gübresi canlarına can katardı. Böyle sıcak günlerde,

ağaçlar eşekleri görünce, onları cezbetmek için kendilerini güzelleştirirlerdi (Ak, EGKT s.34).

Eşekler, dağda yollarını kendiliklerinden bulur, nereden yürümesi gerektiğini doğal olarak bilirdi. Patikalar, küçük yürüme yolları hep onların izinden gidilerek oluşturulurdu. Henüz üniversitelerin kurulmadığı yıllarda yol mühendisleri, filozof bakışlı eşeklerdi (Ak, EGKT s.34).

Gölde yüzmek heyecan vericiydi. Her defasında kafasını merakla sudan çıkarmış bir suyanı yanı başında beliriverir, ona eşlik ederdi. Diğer çocukların bucak bucak kaçtığı bu yılanların insanlara zerre kadar zararı olmadığını biliyordu. Münevver Hanım, eşlikçisinden korkmak şöyle dursun, kaçmasın diye, ona kendisinin korkulacak türden canlı olmadığını kanıtlamaya çalışırdı. Büyüklerinin yanında ceket ilikler gibi saygılı davranırdı onlara (Ak, EGKT s.41).

Nurettin Bey, hayatını yavaşlatmaya karar vermişti. Evden mümkün olduğunca az çıkıyor, genellikle salonda, televizyon karşısında uyukluyordu.

En çok kurduğu cümle, “Beni rahat bırakır mısınız?”dı.

Münevver Hanım pınlını pırtısını toplayıp, dedesinin evine taşınmaya karar verdiğinde arkadaşlarına “Hayır, eşimle aramda anlaşmazlık yok,” demişti. “Sadece bazı küçük görüş ayrılıklarımız var.”

“Ne gibi?”

“Eşim, televizyondaki dizilerin ve maçların nasıl sonuçlanacağını merak ediyor. Bense, kendi özel trenimle ulaşacağım bir evde yaşamak istiyorum,” demişti (Ak, EGKT s.42).

Karmakarışık düşünceler içinde, otlardan görünmez olmuş rayların üstünde ilerlerken, bir çocukla karşılaştı. Yola oturmuş, elindeki oltayla gölden balık avlamaya çalışıyordu. Zayıf, sarı saçlı, çilli çocuk, Münevver Hanım’ı görünce, saygıyla ayağa kalktı ve kendini tanıttı (Ak, EGKT s.43).

Mevlüt Bey’e çevresindekiler hoşgörülü yaklaşmıştı.

“Ona ölçülecek bir şeyler lazımdı. Dile kolay, otuz beş yılı ölçerek geçti.”

“Şimdi ölçmeden yaşamasını bekleyemeyiz, öyle değil mi?”

“Ah canım, geçen gün tek tek kaktüslerin dikenlerini ölçmüş.”

“Köydeki insanların burunlarını ölçmeye başladığını biliyorsunuz değil mi?” (Ak, EGKT s.56).

... “Evet, öyledir,” dedi İlyas. “Meltem’in babasıdır. Elindeki bıçakla tahtalardan harika biblolar yontar. Kızı Meltem de güvenilir insandır. Benim için özeldir, çünkü anlattığım her şeye inanır (Ak, EGKT s.60).

İlyas'ın Münevver Hanım'ın peşini bırakmaya hiç niyeti yoktu. Sonuçta, dinlemesini iyi biliyordu. Üstelik hayal kurabilen bir büyüktü. “Böylelerine ender rastlanıyor burada,” diye mırıldandı (Ak, EGKT s.60).

Meltem babasına hayran kalmıştı doğrusu. Demek ki o, aynı zamanda çok usta bir elektrikçiydi. Hatta, kendi çapında Tarzan bile sayılabilirdi. İhtiyar'ın, babasının ayağının dibinden hiç ayrılmamasından belliydi zaten (Ak, EGKT s.105).

Sude gülerek, “Babamın numaralarından,” dedi. “Babam yemek yerken bazen gerçek masaya oturmaz. Aslında bazen, yemeğe bile ihtiyacı olduğundan şüphe duyuyorum. Mesleğine o kadar aşık ki, yer gibi yaparak karnını doyuruveriyor sanki. Konuşmadan oynamayı da o kadar seviyor ki. Sanki konuşursa mesleğine ihanet edecek!” (Ak, PGDK s.13).

İçeride resmi bir hava yoktu. Danışmadaki kısa boylu, şişman adam sanki yıllardır tanıyormuş gibi, “Hoş geldiniz Sevda Hanım,” diyerek, saygıyla önünde eğildi. “Genel Müdür’ümüz sizi bekliyor.”

Sanki herkes Sevda Hanım'ı tanıyordu. Kapıcısından sekreterine, yöneticisinden memuruna kadar, daha önce hiç görmediği insanlar ona ismiyle hitap ediyordu (Ak, PGDK s.63).

Sabahın erken saatlerinde kalabalık bir balıkçı grubu, ahtapotu avlamak için denize açılmış. Açılmış açılmasına ama, daha teknelerine binerken, birkaç tanesi kazayla suya düşmüş. Suyu halat atıp onları kurtarmak isteyenlerince, başına gelmedik kalmamış halat ayaklarına dolanıp hepsini birden denize doğru uçurmuş. Havada birbiriyle çarpışıp kendilerini suda bulmuşlar. Kimisi de suya yuvarlanmamış, ama ağaç dallarında takılıp, havada asılı kalmış.

Neyse ki, ahtapot imdatlarına yetişmiş, kollarını suya daldırıp hepsini teker teker bulmuş, sudan çıkarıp, teknelerine bindirmiş. Dallara takılanları ise, ağaçlara zarar vermeden özenle kurtarmış.

Ama balıkçıların sakarlıkları biter mi? Bu defa da, denizin ortasında hatalı dümen kırdıklarından tekneleri çarpışmış. Tekneleri birbirinden ayıralım derken, kayaya çarpmasınlar mı? Zavallı ahtapot, denize uçan gemicileri toplamak ve teknelerin içine dolan suyu boşaltmak için bütün kollarıyla var gücüyle çalışmış. Sonunda hem tekneleri hem de balıkçıları kurtarmayı başarmış. Balıkçılar zar zor karaya dönmüşler. Ama artık hiçbirinin içinden ahtapotu yakalamak gelmiyormuş.

Oysa, ahtapotu yakalamak o kadar kolaymış ki! Gün boyunca köylülerin yanından hiç ayrılmıyormuş. Bu iyi kalpli, saf hayvanı zıpkınlamak işten bile değilmiş. Ama hiçbirisi böyle bir haksızlık yapmayı göze alamamış (Ak, PGDK s.117- 118).

Rıfki Bey heyecanla yerinden fırladı.

“Müthiş bir şey başarmışsın. Hemen onu polise yakalatmalısın!”

Sevda Hanım gözlerini Rıfki Bey'e doğrultarak, "Hayır," dedi."Yüz bin kere hayır! Tanıştığım çocuk büyük bir dahi! Kendi çıkarları için değil, insanlık için çalışan bir ahtapot!"

"Ahtapot mu? Bilgisayar mühendisi değil mi?"

Sevda Hanım gülererek, "Hayır," dedi. "İlkokul dördüncü sınıfa giden bir çocuk. Ahtapot lakaplı. Onunla tüm süreci planladık." (Ak, PGDK s.121).

'Vay canına. Babam bir bakışta çakaleriği ağacını tanıyabiliyor. Kaç çocuğun babası yapabilir ki bunu?' diye geçirdi içinden (Ak, PGDK s.139).

Sevda Hanım, 'Bilmenin ve paylaşmanın ayrı ayrı şeyler olduğunu ilk defa fark ediyorum,' diye düşündü. Ahtapot'un anlattığı masal aklına geldi. Aslında Bay Patron da ahtapotu yemek istemiş, ama sonra vazgeçmişti. Tıpkı masaldaki gibi, kurtarıcı bir ahtapotu yemek isteyen balıkçıların durumuna düşüp, para kazanmak için çocuğunun kurtarıcısını cezalandırmak istememişti. Tam tersine, belki de onunla gizli gizli işbirliği yapmıştı (Ak, PGDK s.147).

Rıza Bey, ayda bir yemek yapma krizine girerdi. Kapısına, "AŞÇI ÇALIŞIYOR" yazılı bir kağıt yapıştırır, mutfağı savaş alanına çevirirdi. Ortalık patlıcan kabukları, karnabahar parçaları, balık kılıçları ve ekmek kırıntılarından geçilmezdi. Yumurta akları duvarlara sivaşır, yerleri su basar, tencerenin dibi kararır, kazalar kazalara neden olurdu. Ama yine de eşi Ayla Hanım, hiç konuşmadan, sabırlı bakışlarla onu izlerdi (Ak, YÇHK s.10).

Rıza Bey'in tepesi atmıştı.

"Sen şimdi Ali Hoşgörüş müsün?" diye sordu.

"Evet, ben Hoşgörüş'üm."

Rıza Bey alaycı alaycı baktı.

"Yani farklı olduğunu ispat etmen için, yanlışlıkla yazılmış bir Ç hafine mi ihtiyacın var?"

Ali hiç sesini çıkarmadı.

Rıza Hoşgörü, "Yanlışlıkla yapılan bir şey seni farklı kılacaksa, o haylaz Ç harfini tepe tepe kullan!" (Ak, YÇHK s.24).

Ama konu öyle geçirilebilecek türden değildi. Aile toplantılarında, engellenemez bir şekilde, söz dönüp dolaşiyor Ç harfine takılıveriyordu. Rıza Bey işi oluruna bırakmış gibi görünmeyi tercih ediyordu (Ak, YÇHK s.26).

Küçük bir Ç harfi Ali'nin hayatına renk katmıştı. O zamana kadar kimse ondan söz etmiyordu. Şimdi ise manşetlerdeydi. Soyadı Hoşgörü'yken kimse onu "Ali Hoşgörü" diye çağırıyor; kısaca "Ali" diyorlardı. Oysa şimdi herkes ona, soylu biriymiş gibi iki ismiyle birden hitap ediyordu (Ak, YÇHK s.26).

Merdivenlere doğru yürürken bahçedeki çocuklar etrafına üşüştüler. Sevinç, kalabalığın en önündeydi. Ali'nin kim olduğunu bile hatırlamayan Sevinç gitmiş yerine bambaşka biri gelmişti.

“Seninle gurur duyuyoruz,” diyerek ona sarıldı (Ak, YÇHK s.60-61).

Ali onu tanıdığı için çok mutluydu. ‘Vay canına, işleri yoluna koyan birileri var demek!’ diye düşündü. Hiç kimsenin bilmediği şeyleri biliyordu. Ali ona hayran kalmıştı.

“Kim bilir kaç ödevi tamamladın şimdiye kadar?” diye sordu.

“Sayısız,” dedi Ümitsu. “Hepsi de iyi not aldı. Abuk sabuk bile olsa, her metinde pırıldayan bir yan vardır. Önemli olan içindeki cevheri çıkarabilmekte” (Ak, YÇHK s.89)..

Sevgi

Tablo 7

Değer Tablosu- Sevgi

Değer: Sevgi		
Eser	Toplam F(x)	Açıklama
Eve Gelen Küçük Tren	9	Doğrudan ve örtük olarak verilmiştir.
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	4	Doğrudan ve örtük olarak verilmiştir.
Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	11	Doğrudan ve örtük olarak verilmiştir.

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde sevgi değeriyle ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 7’de sevgi değerine ilişkin Eve Giden Küçük Tren’de 9, Postayla Gelen Deniz Kabuğu’nda 4, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği’nde 11 bulgu tespit edilmiştir. Sevgi değerinin en çok Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği’nde, en az Postayla Gelen Deniz Kabuğu’nda tekrar edildiği görülmektedir.

Eserlerde toplam 24 kez yer alan sevgi değeriyle ilgili şu ana yorumlar yapılabilir:

Eserlerde üzerinde en çok durulan değerlerdendir. Sevgi değerinin fazlaca yer almasında eserlerde işlenen konuların önemli katkısının olduğu görülmektedir. Eserlere bir sıcaklık katan bu değer kendini bütün eserlerde hissettirmektedir. Hitap ettiği yaş grupları açısından da fazlaca yer bulması önemli görülmektedir. Her şeyin başının sevgi olduğu göz önünde bulundurulursa iyi bir nesil yetiştirilmesine katkı sağlayacak bir değer sistematik bir şekilde daha fazla üzerinde durulması gerekmektedir.

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde sevgi değeriyle ilgili bulgular aşağıda verilmiştir:

“Vay canına!” dedi Rıza Bey. “Bu köy, eşek yüzü görmeyeli belki yirmi yıl olmuştur.”

Dalgın, hülyalı, siyah, iri gözlü eşek aniden çocukların sevgilisi oluvermişti. Hemen hepsi hayatında ilk defa eşekle karşılaşıyordu. Çılgınlık atarak bu hayvanın peşinden koşmaya başladılar (Ak, EGKT s.17).

... “Evet, öyledir,” dedi İlyas. “Meltem’in babasıdır. Elindeki bıçakla tahtalardan harika biblolar yontar. Kızı Meltem de güvenilir insandır. Benim için özeldir, çünkü anlattığım her şeye inanır (Ak, EGKT s.60).

İlyas'ın Münevver Hanım'ın peşini bırakmaya hiç niyeti yoktu. Sonuçta, dinlemesini iyi biliyordu. Üstelik hayal kurabilen bir büyüktü. “Böylelerine ender rastlanıyor burada,” diye mırıldandı (Ak, EGKT s.60).

Telefon uzun uzun çaldıktan sonra açıldı. Karşıdaki titrek, sesle cevap verdi. Tuncer Bey, Muzaffer Bey'e övgüler yağdırarak başladı konuşmasına. Onun, gelmiş geçmiş en iyi vagon yapımcısı olduğundan, zariflik ve bonkörlüğünden dem vurdu. Daha sonra, madendeki günlerden konuşuldu. Yorgunluk, dayanışma, gurur, onur, sevgi, bağlılık gibi kelimelerin bol bol geçtiği cümleler kuruldu. Aralarındaki güçlü dayanışmayı nasıl oldu da unutmuşlardı?

Tek tek örnekler hatırlandı. Seksen üç yılındaki göçükten birbirini nasıl çıkardıklarından, gaz patlamasından nasıl kıl payı kurtulduklarından söz edildi. Tuncer Bey, Muzaffer Bey'in oğluna aldığı doğum günü hediyesinden bahsetti. Biyoloji bölümüne girme kararını Muzaffer Bey sayesinde almıştı. Onun hediye verdiği mikroskobun çocuğunun hayatını yönlendirdiğini sevgiyle hatırlattı. Oğlunun; sineklerin kanatlarını, pisipisi otlarını, erik ağacının yapraklarını mikroskopta nasıl tutkuyula incelediğini anlattı. Oğlu şimdi öğretim üyesi olma yolunda hızla ilerliyordu. Muzaffer bey'e ne kadar teşekkür etse azdı. Aman efendim, “rica ederim efendim”, “o sizin güzelliğiniz”lerle devam eden sohbet, ortak seyahat anılarına kadar genişledi.

Kırk beş dakika telefonda konuştular. Tuncer Bey telefonu kapattığında, komşusuyla barıştığı için çok mutluydu. “Bu, sayenizde oldu,” diyerek Münevver Hanım'a sarıldı (Ak, EGKT s.90-91).

Köylüler de çok mutluydu. Münevver Hanım'ın öncülüğü sayesinde trenleri olmuştu. Artık kasabaya gayet rahat gidip gelebileceklerdi. Özel arabalarıyla ulaşmak zorunda değillerdi. Hem, uzun zamandır ilk defa, hep beraber yolculuk yapacaklardı. (Ak, EGKT s.106)

Münevver Hanım aniden konuşmasını sonlandırdı. Lafi uzatmanın alemi yoktu.

“Açılış, ayın on ikisinde, sabah onda.”

Herkes çok sevindi. Maden kapandığından beri böyle güzel toplantı yapmamışlardı. Sevgisizlikler, hasetlikler, kırgınlıklar aniden yok olmuştu.

İlyas, Bu anın değeri çok büyük, diye defterine not düşti. Aralarında kırgınlık olanlara duyurulur. Ortaklaşa tre yapın, geçiyor (Ak, EGKT s.112).

EVE GİDEN KÜÇÜK TREN'in tekrar çalışmaya başlamasına en çok sevinenlerden biri de İlyas'tı. Münevver Hanım'a çok şey borçlu olduklarını biliyordu. Hayatları onun sayesinde renklenmişti. Artık köyden bir saniye bile ayrılmak istemiyordu(Ak, EGKT s.134).

Göz ucuyla Meltem'e baktı. Yeni hikâyeler anlatmasını bekliyordu. İlyas'ın galiba ondan kurtuluşu yoktu.

“Peki, anlatacağım,” dedi. “Sen de benim anlattıklarımı EVE GİDEN KÜÇÜK TREN'deki insanlara anlattırın. Ben kalabalık karşısında konuşamıyorum. Hiç olmazsa bu yükten kurtar beni!”

Tabii,” diye sevinçle el çırpı Meltem. “Hiç merak etme, hikâyelerine küçük katkılar da yapacağım!” (Ak, EGKT s.140).

Aylar sonra trene, elinde kocaman bavuluyla yeni bir yolcu bindi.

Trendekiler, yeni yolcuyla dalga geçti. Ona alaycı laf attılar.

“Bu ne kocaman bavul, beyefendi?”

“Bu şehirlerarası tren değil.”

“Yanlış bindiniz galiba.”

Yolcu mahcup, kendini tanıttı. “Ben, Münevver Hanım'ın eşiyim,” dedi. “İsmim Nurettin. Trende de uzanabileceğim kanepeler olduğunu duydum. Üstelik televizyon da varmış. Dizileri kaçırmak istemediğimden evden dışarı çıkamıyordum. Tabii, yalnızlıktan da sıkıldım. Münevver Hanım'ı da özledim” (Ak, EGKT s.142).

“Sizin aile hiçbir araya gelmez mi?” diye merakla sordu.

“Gelmez olur mu!” dedi Sude. “Genellikle pazar günlerini beraber geçiririz.”

“Birbirimizi çok özlediğimizden üçlü kanepede dip dibe otururuz. Orada kahvaltı eder, çene çalar ve televizyon seyrediyoruz. Sonra da birbirimize sarılarak uyuruz” (Ak, PGDK s.16).

Öğretmeni Necla Hanım bir gün durumu fark etmiş, ama ona hoşgörüsüyle davranmıştı. Kızmak yerine, yanına gelip saçlarını okşamıştı.

“Ders dinlerken tablete bakmak istiyorsan, dersi kayda alabilirsin,” demişti. “Belki evde tekrar izleyip, unuttuklarını hatırlayabilirsin” (Ak, PGDK s.26).

Sude, bilgisayarını çok seviyordu. Şimdiye kadar onsuz nasıl yaşadığını düşünemiyordu bile. Tabletinden en fazla beş altı metre uzaklaşabiliyordu. Bu mesafe

on metreye çıksa ürperiyor, endişe kısa sürede büyük bir korkuya dönüşüyordu. Tabletini eline alır almaz ise mutluluktan havalara uçuyordu (Ak, PGDK s.27).

Gerçekten de mutluluk verici bir aletti bu. Sadece bilgisayar değil, geçmişe ya da geleceğe yolculuk yapmasına olanak tanıyan zaman makinesiydi. Dünyadaki herkesle iletişim kurduran oyuncak, her şeyi bilen bilgi küpü, en zor matematik problemlerini şıp diye çözebilen süper bir alimdi. Sevda Hanım, ‘İnsan bu aletin bağımlısı olabilir,’ diye geçirdi içinde (Ak, PGDK s.50).

Eşi Ayla Hanım, yeni notu elbise dolabının üstünde görünce çok sevindi. “Rıza Bey iyileşiyor demek” diye düşündü. Epeydir yazmıyordu (Ak, YÇHK s.12).

Bu ödevin ona iyi geleceğinden emindi. Ali bir anda yüzlerce soru sorma olanağına kavuşmuştu.

Her gün eline kağıt kalem alarak annesinin peşinde dolaşiyor, Ayla Hanım’ı soru bombardımanına tutuyordu.

Annesi Ayla Hanım, her soruya büyük bir keyifle cevap veriyordu. Suskun Ayla Hanım gitmiş, yerine bambaşka birisi gelmişti (Ak, YÇHK s.15).

Ali’nin soruları ufuk açıcıydı. Rıza Bey bu sayede neler öğrenmemişti ki: Eşinin çatı sularını ıhlamur ağacını sulamak için kullandığını... Aç tavşanlar için bahçe duvarına havuçlar koyduğunu...

Rıza Bey, mutluluktan ne yapacağını şaşırılmıştı. Ödevini daha kolay yapması için eski dizüstü bilgisayarını Ali’ye hediye ediverdi. Ali sevinçten havalara uçtu (Ak, YÇHK s.16).

Son zamanlarda en beğendiği kişinin Sevinç olması tesadüf değildi. Ona büyük saygı duyuyordu. Hatta sevgi... Evet güçlü bir sevgi! Ne de olsa, onun da adı Ç harfiyle bitiyordu. Tabii ki, Sevinç’in sahip olduğu başka şeyler de vardı:İri gözleri, rüzgarda uçuşan saçları, pürdikkatken bile dalgın olmayı becermesi... (Ak, YÇHK s.27).

O gün çamaşır makinesinin doğum gününü büyük bir keyifle kutladılar. Rıza Bey, kendi eliyle özene bezene yazdığı bir yazıyı çamaşır makinesinin arkasındaki duvara astı.

“MAKİNELERİNE İYİ BAK Kİ O DA SANA BAKSIN”

Musa Bey, yüz yıllık olduğunu iddia ettiği Thonet sandalyenin üstüne çıktı. Kendi yazdığı bir şiiri okudu.

“Çamaşır makinesi

Yoktur hatası pası

Yenilerinin varsa havası

İki senede bozulur

Toplarlar tası tarağı...”

Ali'nin Şortunun makinede yıkanışını seyrettiler. okolata pasta yediler (Ak, YHK s.44-46).

Merdivenlere dođru yűrűrken bahçedeki çocuklar etrafına űűűtűler. Sevinç, kalabalıđın en nűndeydi. Ali'nin kim olduđunu bile hatırlamayan Sevinç gitmiű yerine bambaűka biri gelmiűti.

“Seninle gurur duyuyoruz,” diyerek ona sarıldı (Ak, YHK s.60-61).

“Dedem savaűtan korkuyordu. Savaű, insanların mrűnűn kısaltılması için icat edilmiűti. Oysa o, uzun műrlű ve sađlıklı yaűamak istiyordu. Evlere girip çıkıyor, bahçelerdeki ađaçlara tırmanıyor, dallardaki meyveleri mideye indiriyordu. mrű uzatmanın tek kuralı vardı: Barıű. Sűrekli barıű! Dođayla, insanlarla, kendiyile, hayvanlarla...”

Aynen yle yaptı. Çocuklarla, bűyűklerle, kedilerle, kuűlarla, evlerle, bulutlarla, kaldırım taűlarıyla arkadaű oldu (Ak, YHK s.65).

Basamaklarda babası beliriverdi. Merdivenin en űst basamađına bir kađıt astı. Kađıtta, “BU MERDİVEN EVİN KENDİSİDİR ZATEN” yazılıydı. Birden annesini fark etti. Annesi űűncű basamakta oturuyor, tavűanlara havuç verip, turpları suluyordu. űűncű basamak, evin bahçesi olmalıydı (Ak, YHK s.71).

Sađında aniden bir dađ belirdi. Dađın hemen dibinde dev bir dönme dolap vardı. Yanı baűında ise dedesi duruyordu. Ali, onu grűnce çok sevindi. Kollarını çaresizce iki yana açarak, “Ev ev dolaűıyorum. Bilgisayarımı arıyorum,” dedi.

Dedesi, “Merak etme,” der gibi baktı ve elindeki boruyu ttűrdű.

Annesi ve babası, köpekler, kediler, karga ve martılar bir anda yanına űűűtűler. Sevinçle dönme dolaba bindiler. Ali ve dedesi onları izledi. (Ak, YHK s.72).

Eskici ocuk gűlűmseyerek, “Bu, Fena Halde Canı Sıkılan Adam'ın gömleđi,” dedi.

“İűte, o benim amcam.”

“Olabilir,” dedi Ŭmitsu. “Bay Fena Halde Canı Sıkılan Adam bulunmaz bir kaynak. Giydiđi her űeyi, kirlenir kirlenmez atıp yenisini alıyor. amaűır yıkamak o kadar mı zor? Ama bu huyu, çok iűime yarıyor dođrusu. Bu sayede, bir dolap dolusu giysim oldu. Ben onu çok seviyorum. Haksız mıyım?” (Ak, YHK s.80-81).

Ali onu tanıdıđı için çok mutluydu. ‘Vay canına, iűleri yoluna koyan birileri var demek!’ diye dűűndű. Hiç kimsenin bilmediđi űeyleri biliyordu. Ali ona hayran kalmıűti.

“Kim bilir kaç devi tamamladın űimdiye kadar?” diye sordu.

“Sayısız,” dedi Ümitsü. “Hepsi de iyi not aldı. Abuk sabuk bile olsa, her metinde pırıldayan bir yan vardır. Önemli olan içindeki cevheri çıkarabilmekte” (Ak, YÇHK s.89).

Sorumluluk

Tablo 8

Değer Tablosu- Sorumluluk

Değer: Sorumluluk		
Eser	Toplam F(x)	Açıklama
Eve Gelen Küçük Tren	7	Doğrudan ve örtük olarak verilmiştir.
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	2	Doğrudan ve örtük olarak verilmiştir.
Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	9	Doğrudan ve örtük olarak verilmiştir.

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde sorumluluk değeriyle ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 8'de sorumluluk değerine ilişkin Eve Giden Küçük Tren'de 7, Postayla Gelen Deniz Kabuğu'nda 2, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği'nde 9 bulgu tespit edilmiştir. Sorumluluk değerinin en çok Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği'nde, en az Postayla Gelen Deniz Kabuğu'nda tekrar edildiği tespit edilmiştir.

Eserlerde toplam 19 kez yer alan sorumluluk değeriyle ilgili şu ana yorumlar yapılabilir:

Genel olarak sorumluluk değerine eserlerde yeterince yer verildiği görülmektedir. Doğrudan ya da örtük olarak verilen bu değer okuyuculara gerçek hayatta başarıyı yakalamaları noktasında önemli katkılar sağlayacağı öngörülmektedir. Sorumluluklarının farkında olan bireylerin fazla olduğu toplumların daha başarılı olduğu dikkate alındığında üzerinde daha titiz durmamız gereken bir değer olarak görülmektedir.

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde sorumluluk değeriyle ilgili bulgular aşağıda verilmiştir:

Meltem bu hikâyelere bayılıyordu. İlyas'ın onu da öbür tarafa götürmesi için sabırsızlanıyordu. İlyas'sa her seferinde bu isteği geri çeviriyordu.

“Çok maceralı ve riskli bir yolculuk. Senin sorumluluğunu alamam. Sana bir şey olursa annene, babana ne derim ben?” (Ak, EGKT s.28).

Her şey Mevlüt Bey'in, karısının mezurasını ödünç almasıyla başlamıştı. Mevlüt Bey, kapanan madenin teknik işler sorumlusuydu ve daha çok, yeni açılacak tünellerden

sorumluydu. Tam hesap adamıydı. Tüneller açılmadan ölçer biçer, kağıt üstüne plan, projeler çizer, hesaplar yapar; sonra da ince eleyip sık dokuyarak işe girişirdi. İşkolikti. İşine evinde devam eder, akşam yemeklerinde eşine ve çocuklarına o gün yaptığı ölçümlerden bahsedip dururdu (Ak, EGKT s.50).

“Rayları önce teraziye getirmek lazım,” dedi Tuncer Bey. “Bu işi ben mükemmel yapabilirim. Zeytinyağına gerek yok, onu yemeklerde kullanmanızı öneriyorum. Tabii, otların da tamamen temizlenmesi gerekiyor” (Ak, EGKT s.86).

Tuncer Bey uzun uzun raylara baktı. Raylar çok çekici gözüküyordu. “Gerçekten de üstünde giden bir tren olsa, fena mı olurdu yani?” diye sayıkladı.

“Peki o zaman,” dedi. “Onunla konuşacağım. Hem de şimdi” (Ak, EGKT s.89).

Burak Bey hemen kolları sıvayıp çalışmaya başladı. Önce bembeyaz çalışma gömleğini giydi. Bu kıyafetiyle mühendisten çok doktora bezemişti. Yine de siyah ve yağlı bir motorla çalışmaya beyaz gömlekle başlamak güven sarsıcıydı doğrusu.

İşe, makineyi parçalarına ayırıp, her parçaya deponun tavanına ince birer iple asarak başladı (Ak, EGKT s.100).

Diğer yandan, vagon yapma çalışması hız kesmeden devam etti. Muzaffer ve Mevlüt Beyler, ray ve tekerlere uygun vagon yapmak için, ölçü biçme malzeme topladı. Atılmış çelik profilleri ellerindeki plana göre kaynaklayarak, çelikten bir kafes elde ettiler. Kafesin iki tarafını çok ince saca kaplayıp, arasına camyünü tabakalar koydular. Pencere için bıraktıkları boşluklara doğrama profilleri yerleştirdiler. Daha sonra da bunları, ince çelik profiller kullanarak, giyotin pencereye dönüştürdüler. Eski şantiye evinden çıkan sağlam camları kesip biçip, pencerelere uydurdular. Vagonun içiniyse, tamamen Münevver Hanım’ın isteklerine uygun olarak, ev gibi döşediler (Ak, EGKT s.102).

Her şey hazır gibi görünüyordu. Günler sonra geldikleri nokta, ilk başlardakinden çok farklıydı. Neredeyse seyreden hiç kimse kalmamıştı. Herkes çalışmaya dahil olmuştu. Kimisi direklerin taşınmasında, kimisi dikilmesinde, kimisi boyanmasında, kimisi tellerin gerilmesinde, kimisi vagonun astarlanmasında, vidaların sıkıştırılmasında ya da çevrenin temizlenmesinde görev almıştı. Münevver Hanım’ın treni, ortak görevleri olmuştu. Tüm köylü sahnede idi (Ak, EGKT s.106).

Derken, Sude Pazar günü aniden Gogoluku’yu hatırladı. Bütün istenenleri yerine getirmişti. Gözlüğü acaba çalışmaya başlamış mıydı?

Annesine sordu.

“Bence çalışıyordur,” dedi Sevda Hanım. “Korsanlar sözlerini tutuyormuş.”

Sude gözlüğünü sakladığı yerden çıkarıp taktı. Çalıştırır çalıştırmaz gözlüğünün ekranında bir yazı belirdi:

“Tebrikler Sude, sana verilen görevi eksiksiz yerine getirdin! Oyuna kaldığın yerden devam edebilirsin. AHTAPOT” (Ak, PGDK s.132).

Bir hafta içinde evin salonu yapraklar, dallar ve çiçeklerle dolmuştu: Kiraz dalları, yaban gülleri, mahlep çiçekleri, vişne, maltaeriği, muşmula yaprakları, üvez, ıhlamur, manolya, kızılçık, nar ve daha niceleri...

Hepsinin ismini ansiklopedilerden tek tek incelediler. Saatlerce konuştular.

Birkaç ay içinde, şehre yakın tepelerde neredeyse görmedik, ellemedik, çalı ve ağaç bırakmamışlardı.

Sonunda yüz elli tür bitkiden çok daha fazlasını topladılar.

Bir hafta sonu da yaylaya çıkıp, getirdikleri yüzlerce çeşit dal, yaprak ve çiçekle SUDE yazmayı başardılar (Ak, PGDK s.142- 143).

Rıza Hoşgörücü cebinden beyaz bir kağıt çıkardı. Üstüne “BOYUNA ÇİZGİLİ PİJAMALARI, ENİNE ÇİZGİLERLE YAN YANA KOYALIM” diye yazdı. Kağıdı elbise dolabının kapağına yapıştırdı.

Evi uyarılarla dolu renkli kağıtlarla donatmıştı. İşlerin tıkırında gitmesi için yapıyordu bunu. Her yanlışı bir notla düzeltmeyi görev edinmişti (Ak, YÇHK s.9).

Ali çok mutluydu. Eve döner dönmez dizüstü bilgisayarını açtı. Facebook sayfasındaki isimi “Ali Hoşgörücü” olarak değiştirdi.

Arkadaşları şaşırılmıştı. Kısa sürede Ç harfi, Facebook’un “en çok fıkurdattılanlar” listesine girdi. Suçlamalar ve övgüler, kıskançlık ve imrenmelerle dolu yazışmalar bitip tükenmedi. Ç harfini benimsemeyenlerle benimseyenler kamplara ayrıldı. Birbirlerine küsenler, Facebook üyeliğini iptal edenler oldu. Ç harfi sanal alemde ciddi bir yarılmaya neden olmuştu (Ak, YÇHK s.25).

“Ali Hoşgörücü nasılsın?”

“Ali Hoşgörücü bu konuda ne düşünüyor acaba?”

“Ali Hoşgörücü bugün sınava gitti.”

Ali Hoşgörücü aşağı! Ali Hoşgörücü yukarı!

O, dünyadaki bütün Alilerden ve Hoşgörülerden farklıydı.

Ç harfi taşımanın sorumluluğu büyüktü.

Artık dişlerini sabah, öğlen ve akşam mutlaka fırçalıyordu. Baston yumuş gibi dimdik yürüyor, ayakkabılarını her gün boyuyor; ütüsüz pantolonla asla dışarıya çıkmıyordu. Sürekli ceketle dolaşıyordu. Bazı insanlara “siz” diye hitap etmeye başlamıştı. En çok kurduğu cümle, “Haklı olabilirsiniz ama ben sizin gibi düşünmüyorum”du. Artık o, kimseye ihtiyacı olmayan, yalnız ve başarılı bir insandı (Ak, YÇHK s.27).

Anneleri arkadaşı. Bir şekilde pazarda tanışmışlardı. Arada buluşuyorlardı. Annesi bir gün Sevinç'e, "Ali'nin annesiyle buluştum," deyince, umursamaz bir tavırla, "Ali mi? Hangisiydi o?" diye sormuştu. "Kötü haber tez yayılır," derler. Bu ilgisizlik jet hızıyla Ali'nin kulağına kadar gelmişti. O gece sabaha kadar uyuyamamıştı Ali.

Görünmez bir adam olmayı nasıl başarıyordu? Ödevinden alacağı yüksek not, görünmesini sağlayabilir miydi?

Ya da Ç harfi kardeşliği?

Aklına harika bir fikir geldi. İnternet ortamında "Ç Harfi Kardeşliği" başlığında bir grup kurmak!

Sevinç kesinlikle bu gruba üye olabilirdi.

Grubun sloganı "YAŞASIN Ç HARFİ KARDEŞLİĞİ!" OLMALIYDI (Ak, YÇHK s.27-29).

Amca böbürlenerek, "Bu alelade bir telefon değil," dedi. "İçinde son derece gelişmiş bir yol bulucu var. Buna sahip olan asla kaybolmaz. Son model!"

Musa Bey'e uzun uzun, aletin nasıl çalıştığını gösterdi. İçindeki haritaya; sokaklar, alışveriş merkezleri, dükkan ve okul isimleri kayıtlıydı. Oklar kişiyi gitmek istedikleri yere, en kısa yoldan yönlendiriyordu.

Amcası, Ali'nin kulağına, "Babam çok yaşlandı. Artık yollarda kaybolmasını istemiyorum," dedi. Birkaç dakika konuştuktan sonra saatine baktı ve "Uçağım kaçıyor!" deyip, telaşla fırladı (Ak, YÇHK s.48).

Kendine güvenen, beyaz çatık kaşlı dede gitmiş, onun yerine, sanki beceriksiz bir çocuk gelmişti. Ali yaptığı hatayı biraz geç de olsa anlamıştı. Bilgisayarı ona bırakmamalıydı. (Ak, YÇHK s.55)

Tavuklar yönetmeliklere uyuyor, 'gıd-gıd-gıdaaak' sesi çıkararak gıdaklayabiliyorlardı. Horozlar sanki yıllarca şan dersi almış gibi, müzik prensiplerine sıkı sıkıya bağlıydılar. İster erken ötsünler ister geç, 'ü-ürrüü-üüü' sesini mi minör tonundan çıkarabilmeyi başarıyorlardı (Ak, YÇHK s.66).

Tabii ki, iyi yönetici olmanın da büyük zorlukları vardı. Dedeme de çok önemli bir görev düşüyordu. Aklını kullanıp, bu gidişatı bozmamak.

O da bunu tam anlamıyla yerine getiriyordu.

Nasıl mı?

Çiçekleri, arıları, kelebekleri ürkütmeden, suları kirletmeden, gereksiz yere gürültü yapmadan, fazla harcamadan, fazla biriktirmeden yaşayıp gidiyordu işte! (Ak, YÇHK s.66).

Rıza Bey sabah yemek için geleceklerin sayısının arttığını öğrenince ne yapacağını bilemedi. Sekiz, on kişi, birdenbire seksen kişiye çıkmıştı. Ama yılmadı. “Bunlar da nereden çıktı şimdi?” diye söylenmedi.

Hayatının yemeğini hazırladı. Ana yemek patatesli, patlıcanlı, kabaklı tavuktu. Yanında da kokulu yasemin pirincinden harika bir pilav vardı. Salata da çabası. Mutfaksa hiç kirlenmemişti, pırıl pırıldı. (Ak, YÇHK s.95-96).

Vatanseverlik

Tablo 9

Değer Tablosu- Vatanseverlik

Değer: Vatanseverlik		
Eser	Toplam F(x)	Açıklama
Eve Gelen Küçük Tren	0	
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	0	
Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	0	

Behiç Ak’ın incelenen eserlerinde vatanseverlik değeriyle ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 9’da vatanseverlik değerine ilişkin bulgular yer almaktadır. İncelenen eserlerin hiçbirinde vatanseverlik değerine ilişkin bulgu tespit edilmemiştir. İncelenen eserlerin vatanseverlik değerini işlemesi açısından yetersiz olduğu görülmektedir. Değerin eksikliğinin eserlerin konularıyla ilgili olduğu öngörülmektedir. Eserlerde bu değere de yer verilmesi esere değer çeşitliliği kazandırmanın yanında ayrı bir zenginlik kazandıracaktır. Ulusal birlikteliğin yaşanan toprak parçasına sahip çıkmaktan, koruyup kollamaktan ve bu toprak parçasını sevmekten geçtiği düşünüldüğünde bilinçli ve ileriye yönelik ortak idealleri olan bir toplum oluşturmada önemli bir yeri olan vatanseverlik değerinin eserlerde daha fazla yer alması gerekmektedir.

Behiç Ak’ın incelenen eserlerinde vatanseverlik değeriyle ilgili bulgular aşağıda verilmiştir:

Vatanseverlik değeriyle ilgili herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

Yardımsverlik

Tablo 10

Değer Tablosu- Yardımsverlik

Değer: Yardımsverlik		
Eser	Toplam F(x)	Açıklama
Eve Gelen Küçük Tren	12	Doğrudan ve örtük olarak verilmiştir.
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	2	Doğrudan ve örtük olarak verilmiştir.
Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	6	Doğrudan ve örtük olarak verilmiştir.

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde yardımsverlik değeriyle ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 10'da yardımsverlik değerine ilişkin Eve Giden Küçük Tren'de 12, Postayla Gelen Deniz Kabuğu'nda 2, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği'nde 6 bulgu tespit edilmiştir. Yardımsverlik değerinin en çok Eve Giden Küçük Tren'de, en az Postayla Gelen Deniz Kabuğu'nda tekrar edildiği görülmektedir.

Eserlerde toplam 20 kez yer alan yardımsverlik değeriyle ilgili şu ana yorumlar yapılabilir:

Genel olarak eserlerde yardımsverlik değerine yeterince yer verildiği görülmektedir. Değerin eserlerde çeşitli defalarda yer alması eserlerin konu ve içerikleriyle ilgilidir. Zor durumda olanlara el uzatmanın, insanların sıkıntılarını çözmelerine katkı sağlamanın erdemini, lezzetini, hazzı okuyuculara vermeye yardımcı olan bu değerın eserlerde daha fazla yer alması gerekmektedir. Daha vicdanlı daha empati becerisi gelişmiş nesiller için bu değer oldukça önemli ve gereklidir.

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde yardımsverlik değeriyle ilgili bulgular aşağıda verilmiştir:

... "Kısacası, tesisatın acilen hayata döndürülmesi gerekiyor. Yardımsınıza ihtiyacım var," dedi.

Sezgin Bey, "Tabii yapabiliriz. Ama önce üstümdeki şu hakem kıyafetinden kurtulmam gerek. Daha sonra da ufak tefek işlerimi hallederiz ve eve uğrayıp alet çantamı alırız."

Münevver Hanım her şeyi göze almıştı. "Tabii ki," demek zorunda kaldı (Ak, EGKT s.66).

“Evet,” dedi İlyas. “Benimki olan şeyler listesi. Sizin kafanızdaysa olmayan şeyler listesi var. Bunları birleştirip, olmayanları olduracağız. Vagon, tren makinesi falan gibi, kocaman şeyleri nereden bulacağınız konusunda size yardımım dokunabilir. Ama bu listedeki insanların bazıları, bu köyde topluluğınelerin bile nerede olduğunu biliyordur” (Ak, EGKT s.69).

Madende çalışmak, teknik bilgi ve beceri isteyen bir faaliyetti. Değişik konularda uzmanlaşmış kişilerin işbirliği yapması gerekiyordu. Bu yüzden de köyde, farklı farklı konularda uzmanlaşmış teknik elemanlar bulmak mümkündür. Demirci, marangoz, mühendis, makine teknisyeni, elektrikçi, çizim elemanı... (Ak, EGKT s.69).

Ceylan Hanım yalvarırcasına, daha önce hiç görmediği Münevver Hanım’dan eşini ikna etmesini istedi.

Nedense, Münevver Hanım da aniden ortada olma nedenini unutmuş, Ceylan Hanım’a yardım etme isteğiyle dolmuştu.

Burak Bey’e doktora gitmesi gerektiği konusunda uzunca bir söylev çekti (Ak, EGKT s.73).

En sonunda Münevver Hanım, telefon etme nedenini birden hatırlayarak, Burak Bey’in bel ağrılarından söz etmeyi başardı. Randevu istedi. Doktor dakikalarca programını kontrol etti ve özürler dileyerek ancak iki ay sonrasına tarih verdi.

Ceylan Hanım yine de çok memnun oldu ve kendi elceğiyle yaptığı kekten onlara ikram etti (Ak, EGKT s.74).

Seyfi Bey öyle iç döktü ki, Münevver Hanım’ın tren projesini dinleyecek durumda olmadığı anlaşıldı. Çözülmesi gereken acil sorunlar vardı. Başta, kızı Aleyna’nın akıl sağlığı konusu geliyordu. Zavallı Aleyna el yıkama hastalığına tutulmuştu. Sürekli ellerini yıkıyor, eşyalara dokunamıyor, bahçe sandalyelerine yaklaşmıyor, salondaki koltukları kullanabilmek için oturacağı yeri onlarca kez siliyordu. Götürmedik doktor, psikolog kalmamıştı. Ama hiç kimse kızcağızın derdine deva olamıyordu.

Münevver Hanım’ın bu soruna duyarsız kalması düşünülemezdi. Akıllı telefonunu kullanarak internete girdi. Tanıdık psikologların telefon numaralarını buldu. Üniversite hastanesinde kimin bu işle ilgilenebileceğini araştırdı. Saatlerce, ülkenin her yerine telefonlar edip durdu. Akşama doğru, henüz sonuca ulaşmadan bitkin düştü. Elinden bir şey gelmediğini fark etti (Ak, EGKT s.77).

“Ah eski günler, ah!” diye geçirdi. Aslında madende çok zor günler yaşamışlardı. Geçmişi hiç özlememesi gerekirdi. Ama tuhaftır, o günlere bağlanmıştı işte. Rayların üstünde kömür taşındığı, işçilerin yüzlerinin simsiyah olduğu günleri hatırladı. Farkında olmadan kendini Münevver Hanım’ın yanında buldu. (Ak, EGKT s.84)

İlyas bu fikri küçük defterine not aldı.

Tuncer Bey, “Rayları zeytinyağıyla parlattığınızı görünce, dayanamadım,” dedi. “Size yardım edeceğim. Yine iş başa düştü dedim ve kolları sıvayıp, köylülerin şaşkın bakışlarına aldırmandan size yardıma koştum” (Ak, EGKT s.85).

“Demek ki, bugün için saklamışız,” dedi Mevlüt Bey.

Demesiyle de, Mühendis Burak Bey’in elini omzunda hissetmesi bir oldu. Burak Bey çalışmanın dışında kalmayı kendine yedirememişti. Düşünüp taşınmış, o da Münevver Hanım’a yardım etmeye karar vermişti (Ak, EGKT s.96-97).

Diğer yandan, vagon yapma çalışması hız kesmeden devam etti. Muzaffer ve Mevlüt Beyler, ray ve tekerlere uygun vagon yapmak için, ölçü biçme malzeme topladı. Atılmış çelik profilleri ellerindeki plana göre kaynaklayarak, çelikten bir kafes elde ettiler. Kafesin iki tarafını çok ince saca kaplayıp, arasına camyünü tabakalar koydular. Pencere için bıraktıkları boşluklara doğrama profilleri yerleştirdiler. Daha sonra da bunları, ince çelik profiller kullanarak, giyotin pencereye dönüştürdüler. Eski şantiye evinden çıkan sağlam camları kesip biçip, pencerelere uydurdular. Vagonun içiniyse, tamamen Münevver Hanım’ın isteklerine uygun olarak, ev gibi döşediler (Ak, EGKT s.102).

Her şey hazır gibi görünüyordu. Günler sonra geldikleri nokta, ilk başlardakinden çok farklıydı. Neredeyse seyreden hiç kimse kalmamıştı. Herkes çalışmaya dahil olmuştu. Kimisi direklerin taşınmasında, kimisi dikilmesinde, kimisi boyanmasında, kimisi tellerin gerilmesinde, kimisi vagonun astarlanmasında, vidaların sıkıştırılmasında ya da çevrenin temizlenmesinde görev almıştı. Münevver Hanım’ın treni, ortak görevleri olmuştu. Tüm köylü sahnede idi (Ak, EGKT s.106).

Göz ucuyla Meltem’e baktı. Yeni hikâyeler anlatmasını bekliyordu. İlyas’ın galiba ondan kurtuluşu yoktu.

“Peki, anlatacağım,” dedi. “Sen de benim anlattıklarımı EVE GİDEN KÜÇÜK TREN’deki insanlara anlattırısın. Ben kalabalık karşısında konuşamıyorum. Hiç olmazsa bu yükten kurtar beni!”

Tabii,” diye sevinçle el çırpıp Meltem. “Hiç merak etme, hikâyelerine küçük katkılar da yapacağım!” (Ak, EGKT s.140).

Ahtapot gece, gündüz, gece yarısı, gün ortası demeden köyü dikkatle gözler, büyük sakarlıkları önceden görüp engellemeye çalışmış. Bir koluyla incir ağacının tepesinden düşen çocuğu havada yakalarken, diğer koluyla denize düşmüş balıkçıyı boğulmaktan kurtarır; bir diğeriyle de, ayağı kayıp kapı camına çarpmak üzere olan kadını, kapıyı açarak kurtarmış (Ak, PGDK s.112).

Sude’nin gözleri ışıldadı.

“Harika,” diye el çırpı. “O zaman cumadan itibaren başlayalım mı? Cuma, cumartesi, pazar dağa çıkıp kamp kurarız. Nasıl?”

Sevda Hanım, “Benim için biraz zor olacak ama,” dedi, “madem başladık, işlerimi ona göre ayarlayabilirim.”

Rıfkı Bey’de, “Ben de yapmam gereken bir yolculuğu ertelemek zorundayım. Ama olsun. Bu hepsinden önemli,” dedi.

Hep beraber, “Harika bir fikir! Anlaştık!” diye bağırdılar (Ak, PGDK s.136-137).

Bu ödevin ona iyi geleceğinden emindi. Ali bir anda yüzlerce soru sorma olanağına kavuşmuştu.

Her gün eline kağıt kalem alarak annesinin peşinde dolaşıyor, Ayla Hanım’ı soru bombardımanına tutuyordu.

Annesi Ayla Hanım, her soruya büyük bir keyifle cevap veriyordu. Suskun Ayla Hanım gitmiş, yerine bambaşka birisi gelmişti (Ak, YÇHK s.15).

Tam çıkarken, dedesi bilgisayarı eline aldı. Son derece güvenilir bir yüz ifadesi ve ses tonuyla, “Bu bende kalsın evlat,” dedi. “Bozuk elektronik eşyaları tamir eden şahane bir tamircim var. Yarın onu sapasağlam yapar, merak etme!” (Ak, YÇHK s.50).

Amcasına soramazdı. O çok uzaklardaydı. Tek umut dedesiydi. ‘O tuhaf biridir. İnsanı şaşırtır. Mutlaka bilgisayarımı tamir ettirecek bir tamirci bulmuştur’ diye umutlandı (Ak, YÇHK s.54).

Musa Bey kaybolmuştu!

Allah’tan, amcasının dedesine hediye ettiği telefonun numarasını bir yere kaydetmişti Ali. Hemen o numarayı aradı.

Telefonu dedesi açtı.

“Dedeciğim nerdesin?” diye heyecanla sordu. “Kayıp mı oldun yoksa?”

“Olur mu yavrucuğum!” dedi Musa Bey. “Sadece yolu bulmakta biraz zorlanıyorum, o kadar.”

“Sen hiç zorlanmazdın.”

“Bu yol bulucu alet kafamı karıştırdı. İlk defa kullanıyorum. Haritayı izleyeyim derken, oradan oraya savruldu. Hiç bilmediğim bir yerdeyim. Bu aletler yol bulmayı değil, kaybolmayı kolaylaştırıyorlar galiba.”

“Neydi onlar? Bir hatırlasam.”

Ali aklında kaldığı kadarıyla, yolu “dedece” tarif etti.

Çınar ağacının kuzeye bakan yosunlu yüzeyini arkana al, poyraz rüzgârının alnından esmesine izin ver, arnavutkaldırımını bitene kadar yürü...” (Ak, YÇHK s.54-55).

Ümitsu, kendisine hiçbir şey sorulmamış gibi davranmaya devam etti.

“Köstebeklere,” dedi. “Mahallede köstebek besliyoruz.”

Ali, “Bana yardımcı olursan sevinirim,” diye üsteledi.

Ümitsu güldü. “Bence sen doğru iz üzerindesin,” dedi. “Eğer bilgisayarını bulmak istiyorsan beni takip etmen yeterli” (Ak, YÇHK s.82).

“Şimdi bütün bilgilerime kavuştun mu yani?”

“Elbette. Hatta ödevine benim yaptığım bazı eklemeler de var.”

Ali tahmin etmişti. Ümitsu’nun omzuna şakacıktan vurdu.

“Dedemin hikayesini geliştiren sendin, değil mi? Öğretmen özellikler o kısmı çok beğendi.”

“Evet. Deden Musa Bey’in çok renkli bir kişiliği var. Sen de ok kadar güzel sorular sormuşsun ki, hikâyenin yarım kalmasına gönlüm razı olmadı” (Ak, YÇHK s.85-86)

Tablo 11

Değerler Tablosu

Değerler	Eserler			
	Eve Giden Küçük Tren	Postayla Gelen Deniz Kabuğu	Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	
Adalet	1	0	0	1
Dostluk	3	0	12	15
Dürüstlük	6	8	11	25
Öz denetim	2	2	5	9
Sabır	4	1	3	8
Saygı	10	6	6	22
Sevgi	9	4	11	24
Sorumluluk	7	2	9	18
Vatanseverlik	0	0	0	0
Yardımseverlik	12	2	6	20
Toplam	54	25	63	142

Behiç Ak’ın incelenen eserlerinde yer alan tüm değerlerle ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 11’de toplamda eserlerde adalet değerinin 1, dostluk değerinin 15, dürüstlük değerinin 25, öz denetim değerinin 9, sabır değerinin 8, saygı değerinin 22, sevgi değerinin 24, sorumluluk değerinin 18, vatanseverlik değerinin 0, yardımseverlik değerinin 20 kez yer aldığı görülmektedir. Eserlerde en fazla

dürüstlük (25), en az vatanseverlik (0) değerine yer verildiği görülmektedir. Tablo 11’de Eve Giden Küçük Tren’de toplam 54, Postayla Gelen Deniz Kabuğu’nda toplam 25 ve Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği’nde toplam 63 değer yer aldığı görülmektedir. Toplamda en az değer Postayla Gelen Deniz Kabuğu’nda (25), en çok değer Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği’nde (63) yer aldığı görülmektedir.

Tablo 11’de her eserde bütün değerlere ait bulguların yer almadığı görülmektedir. Özellikle vatanseverlik değerine hiçbir eserde yer verilmediği görülmektedir. Tamamen incelenen eserlerin konularıyla ilgili olan bu durum adalet ve dostluk gibi değerlerde de vatanseverlik değerindeki kadar bariz şekilde olmasa da benzer şekilde karşımıza çıkmaktadır.

Behiç Ak’ın Eserlerinin Türkçe Öğretimine Katkısı ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Behiç Ak’ın Eve Giden Küçük Tren, Postayla Gelen Deniz Kabuğu ve Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği eserleri örneklem olarak alınarak bu eserlerin Türkçe öğretimine katkıları incelenerek bu eserlere ait bulgu ve yorumlar atasözleri, deyimler, ikilemeler ve kalıp sözler ve yansıma sözcükler başlıkları altında verilmiştir.

Atasözleri

Tablo 12

Türkçe Öğretimine Katkı- Atasözleri

Atasözü kullanımı		
Eser	Toplam F(x)	Birbirinden farklı atasözü
Eve Gelen Küçük Tren	4	4
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	2	2
Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	0	0

Behiç Ak’ın incelenen eserlerinde atasözleriyle ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 12’ de Eve Giden Küçük Tren adlı eserde 4 tane atasözü, Postayla Gelen Deniz Kabuğu adlı eserde 2 tane atasözü kullanıldığı görülmektedir. Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği adlı eserde ise hiçbir atasözü kullanılmadığı görülmektedir. Eserlerle ilgili olarak atasözlerinin genel olarak seyrek kullanıldığı görülmektedir.

Behiç Ak'ın eserlerinde atasözlerine yer verilmiş, incelenen üç eserde toplam altı atasözü belirlenmiştir. Behiç Ak'ın atasözlerini kullanma konusunda yeterli varlığı gösteremediği görülmekte ortaya konulacak eserlerde atasözlerinin yeterli derece kullanılması Türkçe öğretimi bağlamında önemli katkı sağlayacaktır.

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde atasözlerinin kullanımıyla ilgili bulgular aşağıda verilmiştir:

Emekli olmanın yarattığı hareketsizlikten sıkılan madenciler, *denize düşen yilana sarılır* misali, bu konuya sarılmışlardı (Ak, EGKT s.59).

“Asla vazgeçemem. Ok yaydan çıktı bile. *Pilavdan dönenin kaşığı kırılın!*” (Ak, EGKT s.78)

Konuya hiç girmedim. Meltem'in *dediği dedikti*. Onunla baş edilmezdi. (Ak, EGKT s.80)

İlyas, “*Yalancının mumu yatsıya kadar yanar* derlerdi, demek doğru değilmiş!” (Ak, EGKT s.138).

Gerçek hayatta *doğru söyleyeni dokuz köyden kovuyorlar* (Ak, PGDK s.52).

“Demek ki *akıl yolu bir*” (Ak, PGDK s.153).

Deyimler

Tablo 13

Türkçe Öğretimine Katkı- Deyimler

Deyim kullanımı		
Eser	Toplam F(x)	Birbirinden farklı deyim
Eve Gelen Küçük Tren	216	174
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	242	155
Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	189	157

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde deyimlerle ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 13'te Eve Giden Küçük Tren'de 216, Postayla Gelen Deniz Kabuğu'nda 242 ve Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği'nde 189 deyim kullanıldığı görülmektedir. Deyimlerin en çok Postayla Gelen Deniz Kabuğu'nda, en az ise Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği'nde kullanıldığı görülmektedir. Eve Giden Küçük Tren'de birbirinden farklı 174, Postayla Gelen Deniz Kabuğu'nda 155 ve Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği'nde 157 deyim kullanılmıştır. Tablo 13'ten eserlerde

kullanılan toplam deyim sayılarından ve birbirinden farklı deyim sayılarından hareketle deyim çeşitliliğinin tüm eserlerde sağlandığı görülmekte, okuyuculara geniş bir deyim yelpazesi sunduğu sonucu çıkarılmaktadır.

Behiç Ak'ın eserlerinde deyimlere sıkça yer verilmiştir. Ek 1'de belirtildiği gibi birbirinden farklı 486 deyim olmak üzere toplamda 647 deyim kullanılmıştır. Toplam ve birbirinden farklı kullanılan deyimler göz önüne alındığında eserlerde bolca deyim kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde deyimlerin kullanımıyla ilgili bulgular aşağıda verilmiştir:

Meltem'in söylenerek terasta **tur atmasına** aldırmadı.(Ak, EGKT s.14)

Hatta dededen kalma sahra dürbününü kapıp, sağı solu **kolaçan ettiğinin** bile farkına varmadı. (Ak, EGKT s.14)

Hatta, dededen kalma sahra dürbününü kapıp, sağı solu kolaçan ettiğinin bile **farkına varmadı.** (Ak, EGKT s.14)

İyice bakımsızlaşmış, içine su almış, döşemeleri **çürümeye yüz tutmuştu.** (Ak, EGKT s.16)

Rıza bey, "Bir yer boş bırakılmaya görsün, sarmaşıklar hemen **işe koyulur,**" derdi. (Ak, EGKT s.16)

Köylü artık Hamit Dede'nin evini **gözden çıkarmıştı.** (Ak, EGKT s.16)

Karakaçan'ın sırtına yüklemiş; tıngır mıngır, dede evinin **yolunu tutmuştu.** (Ak, EGKT s.17)

İlyas, Meltem'den iki yaş büyüktü. **Lafları ağzında dolandırmakta** üstüne yoktu. (Ak, EGKT s.18)

İlyas, Meltem'den iki yaş büyüktü. Lafları ağzında dolandırmakta **üstüne yoktu.** (Ak, EGKT s.18)

Açılan delikten **içeri süzülmiş,** korkutucu karanlığın içinde kaybolmuştu. (Ak, EGKT s.18)

Köyün çocuklarından hiçbiri bu deliliği yapmayı **göze alamazdı.** (Ak, EGKT s.20)

Madenin asansörleri çoktan **tahtalı köyü boylamıştı.** (Ak, EGKT s.20)

Çıktığında tüm **çocukların meraktan çatlayarak** kapıda onu bekleyeceğini düşünmüştü. (Ak, EGKT s.20)

Ancak, **içi içine sığ**mayarak, kahraman edasıyla dışarı çıktığında hayal kırıklığına uğramıştı (Ak, EGKT s.20)

Ancak, içi içine sığmayarak, kahraman edasıyla dışarı çıktığında **hayal kırıklığına uğramıştı** (Ak, EGKT s.20)

Vay canına, demek benden kurtulmak için **can atıyorlarmış!** Diye içinden geçirmişti. (Ak, EGKT s.20)

Vay canına, demek benden kurtulmak için can atıyorlarmış! Diye **içinden geçirmişti**. (Ak, EGKT s.20)

Ne mi arıyorum? Sana bir şey olacak diye **ödüm koptu**.(Ak, EGKT s.20)

Dünyanın öbür tarafında yere yuvarlanıverdim. **Paçayı kurtardım** yani.(Ak, EGKT s.25)

Öteki tarafın nasıl bir yer olduğunu hayalinde canlandırmaya çalışmış, sonra da İlyas'ı **soru yağmuruna tutmuştu** (Ak, EGKT s.26)

Panda, panda, panda! Pandadan **başı dönüyor** insanın (Ak, EGKT s.27)

Kafam iyice karıştı benim.(Ak, EGKT s.29)

Üstelik, sana verdiğimi duyarlarsa sinirden köpürürler. **Al başıma belayı!** (Ak, EGKT s.29)

Benim yaptığımı bilmelerini istemem. Üstelik, sana verdiğimi duyarlarsa **sinirden köpürürler**. (Ak, EGKT s.30)

Uzay polisinin **nefesini enseme hissetmek** istemem doğrusu.(Ak, EGKT s.30)

Yani sizin anlayacağımız, bütün **kirli çamaşırlar ortaya dökülüyor**. (Ak, EGKT s.31)

Biliyorsunuz, doğa **sır küpü**dür. Asla sırlarını ele vermek istemez. (Ak, EGKT s.31)

Biliyorsunuz, doğa sır küpüdür. Asla sırlarını **ele vermek** istemez. (Ak, EGKT s.31)

Dünyadaki tüm bilim insanları bunun için yüzyıllardır **kafa patlatmıyor** mu? (Ak, EGKT s.31)

Gevezeler, ama akılcı dilleri ve üslupları var. Halk, **ağızlarının içine bakıyor**. (Ak, EGKT s.32)

Meltem de bunu bildiğinden, babasıyla ilişkisinde **ölçüyü kaçırmazdı**. (Ak, EGKT s.33)

Bu cefakar hayvanlar çok uzun mesafe yürürler; sırtlarına ne kadar yük bindirirsen bindir, **bana mısın demezlerdi**. (Ak, EGKT s.34)

Eşğin gübresi **canlarına can katardı**. (Ak, EGKT s.34)

Bu sevimli hayvanlar, işleri bitince dünyadan **çekip gitmişlerdi** sanki (Ak, EGKT s.36)

Küçük sallantıları bile önceden bağırarak **haber verirdi** eşekler. (Ak, EGKT s.36)

Rıza Bey derin derin **iç çekti**. (Ak, EGKT s.36)

Orada ağaç altlarında **yan gelip yatıyorlar**. (Ak, EGKT s.37)

Trende işlenmiş cinayetler konusunda yazılmış haberleri **yalayıp yutmuştu**.(Ak, EGKT s.40)

Gölde yüzerken, evlerinin ve kömür vagonlarının sudaki yansımalarını hayran hayran **seyre daldığı** anları hatırladı. (Ak, EGKT s.41)

Diğer çocukların **bucak bucak kaçıdığı** bu yılanların insanlara zerre kadar zararı olmadığını biliyordu.(Ak, EGKT s.41)

Çocuklar üniversiteyi bitirip, eşiyle evde **baş başa kalınca**, bazı konularda nedense anlamadıklarını fark etmişti. (Ak, EGKT s.41)

Münevver Hanım'ın tutkulu projelerini **can kulağıyla dinlediği** pek söylenemezdi. (Ak, EGKT s.42)

Münevver Hanım, **pılını pırtısını toplayıp**, dedesinin evine taşınmaya karar verdiğiğinde arkadaşlarına, “Hayır, eşimle aramda anlaşmazlık yok,” demişti. (Ak, EGKT s.42)

Münevver Hanım, **pılını pırtısını toplayıp**, dedesinin evine taşınmaya **karar verdiği**ğinde arkadaşlarına, “Hayır, eşimle aramda anlaşmazlık yok,” demişti. (Ak, EGKT s.42)

Kimse söylediklerine pek **anlam veremedi**. (Ak, EGKT s.42)

“Oyuncak trenlerin insan taşıdığını duymamıştık,” diyerek onunla **dalga geçtiler**. (Ak, EGKT s.43)

Karakaçan'ın üstünde geçip giden Münevver Hanım'ın **peşine takıldılar**. (Ak, EGKT s.43)

Münevver Hanım gürültülü bir **kahkaha patlattı**. (Ak, EGKT s.45)

Kararlı kararlı yürümeye devam eden eşğin **peşine takıldı**. (Ak, EGKT s.46)

Karakaçan'ı keyifle sürmeye devam ederken, sokakların boş oluşuna pek **anlam veremedi**. (Ak, EGKT s.46)

Bu köyün **üstüne ölü toprağı serilmiş**. Kahveler bomboş. (Ak, EGKT s.46)

Halk birbirinin evinden çıkmıyor, sokaklarda şakalaşıp dans ediyor, kahvelerde neşe içinde **çene çalıp** çay içiyordu. (Ak, EGKT s.46)

Günün en keyifli saatlerinde neden yalnız başınayım sanıyorsunuz? Beni fazla geveze bulmalarından! Benden **bucak bucak kaçıyorlar!** (Ak, EGKT s.48)

Ashında, anlattıkları **incir çekirdeğini doldurmayan** şeyler gibi algılanabilirdi. (Ak, EGKT s.49)

Münevver Hanım **söz vermişti** bir kere; çıtını çıkarmadan İlyas'ı dinledi. (Ak, EGKT s.49)

Münevver Hanım söz vermişti bir kere; **çıtını çıkarmadan** İlyas'ı dinledi. (Ak, EGKT s.49)

Pürdikkat kesilip, onun savruk anlatımından asıl hikayeyi çıkararak, kafasında yeniden yazmayı başarıvermişti. (Ak, EGKT s.49)

Tüneler açılmadan ölçer biçer, kağıt üstüne plan, projeler çizer; hesaplar yapar; sonra da **ince eleyip sık dokuyarak** işe girişirdi. (Ak, EGKT s.50)

Matematiksel olarak ifade edilemeyen konulara asla **sabır göstermezdi**. (Ak, EGKT s.50)

O tür konulara girmeye kalkan olursa da hemen **lafını ağzına tıkarı**. (Ak, EGKT s.50)

Mevlüt Bey kısa sürede evde **sıkıntıdan patlayan** birine dönüşmüştü. (Ak, EGKT s.51)

Bu yolla **üç aşağı beş yukarı** evdeki bütün eşyaların boyunu ölçmeyi başarmıştı. (Ak, EGKT s.51)

Soruların **ardı arkası kesilmezdi**. (Ak, EGKT s.52)

Oysa, **kendi çalıp kendi oynayan** hali, çevresindekiler için bıktırıcıydı. (Ak, EGKT s.53)

Bu yüzden arkadaşları, Mevlüt Bey'den **bucak bucak kaçıyor**du. (Ak, EGKT s.53)

Mevlüt Bey sonunda, karısının dikiş mezurasına **gözünü dikti**. (Ak, EGKT s.53)

Perihan Hanım, “Ölçü alma döneminin bittiğini sanıyordum,” diye **ayak direyince**, Mevlüt Bey ağzındaki baklayı çıkarıvermişti. (Ak, EGKT s.53)

Perihan Hanım, “Ölçü alma döneminin bittiğini sanıyordum,” diye ayak direyince, Mevlüt Bey **ağzındaki baklayı çıkarıvermişti**. (Ak, EGKT s.53)

Mevlüt Bey, konuya asık bir yüz ifadesiyle girmiş; “Arkadaşlar sizlere tatsız **haberler vereceğim**,” demişti. (Ak, EGKT s.56)

Köylüler şaşkınlık içinde kalmışlardı. Şimdiye kadar **gül gibi geçinip gidiyorlardı.** (Ak, EGKT s.57)

Hem eksik fazla ne önemi vardı ki? Ama artık **ok yaydan çıkmıştı.** (Ak, EGKT s.57)

Ortadaki bu kuşkuvarı **sonuca bağlamak** gerekiyordu. (Ak, EGKT s.57)

Mevlüt Bey'in haklılığı **su götürmezdi.** (Ak, EGKT s.57)

Şehirden haritacı getirenlerle de **dalga geçiyordu.** (Ak, EGKT s.58)

“Neydi bunlar?” sorusunun cevabı, tartışmaya **meydan vermeyecek** kadar açıktı. (Ak, EGKT s.58)

Ama hiç **öfkeye kapılmadan,** durumu tüm açıklığıyla sakın sakın anlatmıştı. (Ak, EGKT s.58)

Ama ne yazık ki, Rıza Bey'e çok az insan **kulak vermişti.** (Ak, EGKT s.58)

Hepsi de nedense **haksızlığa uğradıklarına** inanmışlardı. (Ak, EGKT s.59)

Rıza Bey, “Birileri **haksızlığa uğradıysa,** birilerinin de hak yemesi lazım. (Ak, EGKT s.59)

Rıza Bey, “Birileri haksızlığa uğradıysa, birilerinin de **hak yemesi** lazım. (Ak, EGKT s.59)

Herkesin aynı anda **haksızlığa uğraması** ise mümkün olamaz!” demiş ancak kimseye laf anlatamamıştı. (Ak, EGKT s.59)

Herkesin aynı anda haksızlığa uğraması ise mümkün olamaz!” demiş ancak kimseye **laf anlatamamıştı.** (Ak, EGKT s.59)

Herkesin aynı anda **haksızlığa uğraması** ise mümkün olamaz!” demiş ancak kimseye laf anlatamamıştı. (Ak, EGKT s.59)

Eski defterler açılmış, ödünç alınıp verilmeyen kitaplardan tutun da, zararsız dedikodulara kadar, bütün **kirli çamaşırlar ortaya dökülmüştü.** (Ak, EGKT s.59)

“Köpeğime **lakap taktın!**” (Ak, EGKT s.59)

Münevver Hanım, İlyas'ın aktardığı konuda **fikir yürütmeyi** uygun bulmadı. (Ak, EGKT s.59)

Sonuçta, dinlemesini iyi biliyordu. Üstelik, **hayal kurabilen** bir büyüktü. (Ak, EGKT s.60)

Servis ulaşımı sağlayınca, eşekler **ortadan kalkmış** olmalıydı. (Ak, EGKT s.60)

Belki de, anlaşmazlıklar sonucu ailelerin **içine kapanması,** hepsini otomobil sahibi yapmıştı. (Ak, EGKT s.60)

İçin için güldü Münevver Hanım. (Ak, EGKT s.61)

Evin durumu hiç de **iç açıcı değildi**. (Ak, EGKT s.62)

Münevver Hanım'ın tek başına bu **işlerin altından kalkması** mümkün değildi. (Ak, EGKT s.62)

Münevver Hanım koca bir **kahkaha patlattı**. (Ak, EGKT s.62)

Başlangıçta ıkına sıkına maçı seyretmeye çalışan Münevver Hanım da sonuna doğru **havaya girdi**. (Ak, EGKT s.64)

Köy takımının galip gelmesi için tezahürat yapıp, aynı zamanda su tesisatçısı olan hakeme **bağırıp çağır**dı. (Ak, EGKT s.65)

Konuya o kadar tuhaf bir noktadan girdi ki, Sezgin Bey'in **kafası karıştı**. (Ak, EGKT s.65)

Lafi o kadar dolandırdı ki, sonunda Münevver Hanım çocuğun **sözünü kesmek** zorunda kaldı. (Ak, EGKT s.65)

Münevver Hanım her şeyi **göze almıştı**. (Ak, EGKT s.66)

Münevver Hanım, İlyas'a pek **yüz vermedi**. (Ak, EGKT s.67)

Yorgunluktan ölüyordu. O gece **deliksiz uyudu**. (Ak, EGKT s.67)

“Aman sakın!” diye **sözünü kesti** Münevver Hanım. (Ak, EGKT s.68)

Böylece **yanlış adımlar atmaktan** kurtulabilirdi. (Ak, EGKT s.70)

Diğerleri de ona Sezgin Bey gibi ona **vakit kaybettirirse**, hali haraptı. (Ak, EGKT s.70)

Diğerleri de ona Sezgin Bey gibi ona vakit kaybettirirse, **hali haraptı**. (Ak, EGKT s.70)

Burak Bey **yarım kulak dinledikten** sonra, alnını kırıştırdı. (Ak, EGKT s.70)

Onca soru varken, yılanlarla ilgilenmesine **anlam verememişti**. (Ak, EGKT s.72)

Ama her cümlesine Burak Bey'in anlamlı cevaplar vermesi onu **çileden çıkardı**. (Ak, EGKT s.73)

Münevver Hanım bildiği tüm tıp uzmanlarını tek tek **aklından geçirdi**. (Ak, EGKT s.73)

En iyisinin hangisi olabileceği konusunda sesli düşünerek **kafa yordu**. (Ak, EGKT s.74)

Nihayet doktora ulaştı, ama **konuya girmekte** zorlandı. (Ak, EGKT s.74)

Doktor, dakikalarca programını kontrol etti ve **özür dileyerek** ancak iki ay sonrasında tarih verdi. (Ak, EGKT s.74)

Anlatılanları tane tane mutfak defterine yazarak, ilk fırsatta bu kekten yapıp Münevver Hanım'ı davet edeceğine de **söz verdi**. (Ak, EGKT s.75)

Arsa ve emlak fiyatlarıyla ilgili konuşmaları **dallanıp budaklandı**, içinden çıkılmaz bir hal aldı. (Ak, EGKT s.76)

Arsa ve emlak fiyatlarıyla ilgili konuşmaları dallanıp budaklandı, **içinden çıkılmaz bir hal aldı**. (Ak, EGKT s.76)

Seyfi bey'e geldiklerinde **umutları** iyice **kırılmıştı**. (Ak, EGKT s.76)

Münevver Hanım tam konuya girecekti ki, Seyfi Bey "Off off!" diye **iç çekti**. (Ak, EGKT s.76)

Seyfi Bey öyle **iç döktü** ki, Münevver Hanım'ın tren projesini dinleyecek durumda olmadığı anlaşıldı. (Ak, EGKT s.77)

Ama hiç kimse kızcağızın **derdine deva** olmuyordu. (Ak, EGKT s.77)

Münevver Hanım'ın bu soruna **duyarsız kalması** düşünülemezdi. (Ak, EGKT s.77)

Akşama doğru, henüz sonuca ulaşmadan **bitkin düştü**. (Ak, EGKT s.77)

Elinden bir şey gelmeyeceğini fark etti. (Ak, EGKT s.77)

On iki saatlik çalışma sonucu, **sıfıra sıfır elde var sıfırdı**. (Ak, EGKT s.77)

Proje kimsenin **ilgisini çekmemişti**. (Ak, EGKT s.77)

Sadece yolda karşılaştıkları Rıza Bey, "Harika!" diye el çırpmış; "Her köye sizin gibi insanlar lazım," diye hararetle **övgüler düzmüştü**. (Ak, EGKT s.78)

Münevver Hanım **işin başa düştüğünü** anlamıştı. (Ak, EGKT s.78)

Belki kendi kendine de sorunların **üstesinden gelebilirdi**. (Ak, EGKT s.78)

"Yoo," dedi Münevver Hanım. Asla vazgeçemem. **Ok yайдan çıktı** bile. (Ak, EGKT s.78)

Konuya hiç girmedi. Meltem'in dediği dedikti. Onunla **baş edilmezdi**. (Ak, EGKT s.80)

İşe, otları yolup rayları **ortaya çıkararak** başlamıştı. (Ak, EGKT s.80)

Köylülerin şaşkın bakışları altında günlerce **kan ter içinde** çalışmak. (Ak, EGKT s.80)

Uzun süredir konuşmayan köylüler evlerinden çıkıp, Münevver Hanım'ı şaşkınlıkla **seyre daldı**. (Ak, EGKT s.81)

Yine de onu seyretmekten, kıskançlıkla karışık tuhaf bir **zevk** alıyorlardı. (Ak, EGKT s.81)

Yıllarca **tepe tepe kullandıkları** bu yolu, bal gibi kendi ulaşımları için kullanabilirlerdi. (Ak, EGKT s.81)

Yıllarca tepe tepe kullandıkları bu yolu, **bal gibi** kendi ulaşımları için kullanabilirlerdi. (Ak, EGKT s.81)

Ama tarihte kimsenin, ölü bir demiryolunu **hayata döndürdüğü** görülmemiştir. (Ak, EGKT s.83)

Belki de öyle olması hepsinin hayrınaydı. **Eski köye yeni düzen** getirmenin alemi yoktu! (Ak, EGKT s.83)

Münevver Hanım çalışırken, **her kafadan bir ses** çıkıyordu. (Ak, EGKT s.83)

Münevver Hanım alaycı laflara **güldü** geçti. (Ak, EGKT s.83)

Münevver Hanım alaycı laflara güldü geçti. **Bir adım bile geri** atmadı. (Ak, EGKT s.83)

Herkesin kendi özel arabasıyla gidip gelmesi **akıl karı** bir iş miydi yani? (Ak, EGKT s.83)

“Ah eski günler, ah!” diye **iç geçirdi**. (Ak, EGKT s.84)

Farkında olmadan kendini Münevver Hanım’ın yanında buldu. (Ak, EGKT s.84)

Tam tersi, yüzümüzü yıkadığımızda birbirimizi tanımakta **zorluk** çekiyorduk. (Ak, EGKT s.84)

Münevver Hanım **katıla katıla güldü**. (Ak, EGKT s.85)

İlyas bu fikri küçük defterine **not aldı**. (Ak, EGKT s.85)

Yine **iş başa düştü** dedim ve kolları sıvayıp, köylülerin şaşkın bakışlarına aldırmadan size yardıma koştum. (Ak, EGKT s.85)

Yine iş başa düştü dedim ve **kolları sıvayıp**, köylülerin şaşkın bakışlarına aldırmadan size yardıma koştum. (Ak, EGKT s.85)

Aletlerini tek tek **elden geçirdi**. (Ak, EGKT s.88)

Ölçtü biçti, su terazisiyle rayların seviyelerini kontrol etti. (Ak, EGKT s.88)

Taş çatlasa iki haftalık çalışma sonucunda onları eski haline getirebilirdi. (Ak, EGKT s.88)

Bu işlerde kimse onun **eline su dökemezdi**. (Ak, EGKT s.89)

Ama nasıl olduysa **aramıza kara kedi girdi**. (Ak, EGKT s.89)

Sevinçle, “**Ne yapıp edip**, mutlaka onunla konuşmalısınız,” dedi. (Ak, EGKT s.89)

Onu, gelmiş geçmiş en iyi vagon yapımcısı olduğundan, zariflik ve bonkörlüğünden **dem vurdu**. (Ak, EGKT s.90)

Seksen üç yılındaki göçükten birbirlerini nasıl çıkardıklarından, gaz patlamasından nasıl **kıl payı kurtulduklarından** söz edildi. (Ak, EGKT s.90)

Konuşmaya öyle dalmışız ki, asıl konu **aklımdan uçup gitti**.(Ak, EGKT s.91)

“Müşteri bulmakta çok **zorluk çekeceksiniz**.” (Ak, EGKT s.92)

Muzaffer Bey, **kızarıp bozardı**. (Ak, EGKT s.93)

Burak Bey çalışmanın dışında kalmayı **kendine yedirememişti**. (Ak, EGKT s.96)

Düşünüp taşınmış, o da Münevver Hanım’a yardım etmeyi karar vermişti. (Ak, EGKT s.96)

Düşünüp taşınmış, o da Münevver Hanım’a yardım etmeyi **karar vermişti**. (Ak, EGKT s.97)

Münevver Hanım **hayal kırıklığına uğramıştı**. (Ak, EGKT s.98)

Burak Bey hemen **kolları sıvayıp** çalışmaya başladı. (Ak, EGKT s.100)

Artık **her kafadan bir ses** çıkıyordu. (Ak, EGKT s.100)

Burak Bey, tüm parçaları tek tek **elden geçirip** temizledi, işe yaramayanları değiştirdi. (Ak, EGKT s.101)

Atılmış çelik profilleri ellerindeki plana göre kaynaklayarak, çelikten bir kafes **elde ettiler**.(Ak, EGKT 102)

Elektrikçi Rıza Bey için bunu gerçekleştirmek **çocuk oyuncağıydı**. (Ak, EGKT s.104)

Meltem babasına **hayran kalmıştı** doğrusu. (Ak, EGKT s.105)

Kimisi direkleri taşınmasında, kimisi dikilmesinde, kimisi boyanmasında, kimisi tellerengerilmesinde, kimisi vagonun astarlanmasında, vidaların sıkıştırılmasında ya da çevrenin temizlenmesinde **görev almıştı**. (Ak, EGKT s.106)

En fazla, trenin geldiğini anırarak **haber verilebilir**. (Ak, EGKT s.106)

“Göl kenarından gidecek yolcu trenimiz olacak!” diye **havalara uçmuştu**. (Ak, EGKT s.109)

Ama kısa sürede **hayal kırıklığına uğramıştı**. (Ak, EGKT s.109)

Sevgisizlikler, hasetlikler, kırgınlıklar aniden **yok olmuştu**. (Ak, EGKT s.112)

İlyas, Bu anın değeri çok büyük, diye defterine **not düştü**. (Ak, EGKT s.112)

Evlerden trene eşya taşınanların **ardı arkası kesilmedi**. (Ak, EGKT s.114)

Canı sıkılanlar, “Kafayı dinleyeyim,” deyip trene binebiliyordu. (Ak, EGKT s.116)

Canı sıkılanlar, “**Kafayı dinleyeyim**,” deyip trene binebiliyordu. (Ak, EGKT s.116)

İşler yolundaydı. (Ak, EGKT s.117)

Ama bir haber **keyiflerini kaçırmaya** yetti. (Ak, EGKT s.118)

Burak Bey, “Biz burada eğlenirken, işler **sarpa sarıyor**,” dedi. (Ak, EGKT 118)

Her şeyden önce, kuraklaşmaya **yol açacak**, ağaçlar azalacaktı. (Ak, EGKT s.119)

Tartışmalar gece yarısına kadar sürdü. Köylünün **tadı kaçırmıştı** (Ak, EGKT s.119)

Ortalığı yumuşatmak için farklı görüşler **ileri sürenler** oldu. (Ak, EGKT s.119)

Burak Bey, “Önümüzdeki günlerde **dananın kuyruğu kopacak**,” dedi. (Ak, EGKT s.119)

“Eğer mühendisler olumlu rapor verirlerse, **halimiz harap!**” (Ak, EGKT s.121)

“Evet,” dedi Rıza Bey, “Benim de o yüzden **canım sıkılıyor** ya zaten.” (Ak, EGKT s.121)

Rıza Bey’in **cinleri tepesindeydi**. (Ak, EGKT s.121)

Bahçe sınırları iyice karışmış, **yamalı bohçaya dönmüştü**. (Ak, EGKT s.125)

Artık **işin içinden çıkmak** nerdeyse olanaksızdı. (Ak, EGKT s.125)

“Matematik bir yere kadar,” diye **iç çekti**. (Ak, EGKT s.125)

Köylüler, kendilerine **tepeden bakan** şirket yetkililerine yüz vermedi. (Ak, EGKT s.127)

Köylüler, kendilerine tepeden bakan şirket yetkililerine **yüz vermedi**. (Ak, EGKT s.127)

Ölçüp biçtiler, hesap yaptılar. (Ak, EGKT s.127)

Sadece Meltem ve İlyas mühendislerin **peşine takılmıştı**. (Ak, EGKT s.129)

İlyas, konuşmalarına **kulak misafiri olmuş**, kulağına takılan her cümleyi not almıştı. (Ak, EGKT 129)

İlyas, konuşmalarına kulak misafiri olmuş, kulağına takılan her cümleyi **not almıştı**. (Ak, EGKT 129)

Meltem'in **ağı kulaklarında**ydı. (Ak, EGKT s.129)

Rıza Bey'in **gözleri ışıladı**. (Ak, EGKT s.129)

Köylüler şaşırmişti. Sabri Dede'nin **tepesine üşüştü**ler. (Ak, EGKT s.131)

Mevlüt Bey **hayal kırıklığına uğramıştı**. (Ak, EGKT s.132)

Köylüler daha da şaşırmişti. **Bir bardak suda fırtınalar koparmışlardı** demek(Ak, EGKT s.132)

Burada bu kadar güzel şeyler olurken, ben ta orada **vakit kaybetmek** istemem. (Ak, EGKT s.135)

Buradaki tatsız tuzsuz hayata biraz **renk katmak** için. (Ak, EGKT s.135)

Doğal olarak, **sıktığım palavralara** inanmazsın diye düşünmüştüm. (Ak, EGKT s.137)

“Ancak yalan söyleyenler kendilerini kanıtlamak için bu kadar **dil döker**,” deyip konuşmaları sonlandırdı. (Ak, EGKT s.138)

Ama kimse İlyas'a **yüz vermedi**. (Ak, EGKT s.138)

Meltem, onun hikayelerini, güzel eklemeler yaparak köylülere anlatmış, **kalplerini kazanmıştı**. (Ak, EGKT s.138)

“Bu iş bana yapıştı. Kurtulamıyorum,” diye **iç döktüyse** de, İlyas'a inanmadılar. (Ak, EGKT s.138)

Senin anlattıkların Meltem'in katkılarıyla zenginleşince **tadına doyumuyor!** (Ak, EGKT s.138)

İlyas “Yalancının mumu yatsıya kadar yanar derlerdi, demek doğru değilmiş!” diye **içinden geçirdi**.(Ak, EGKT s.138)

Göz ucuyla Meltem'e **baktı**. (Ak, EGKT s.140)

Şarkılar, hikayeler **gırla gidiyor**; gece yarlarına kadar eğlenip, çene çalınıyordu. (Ak, EGKT s.142)

Şarkılar, hikayeler **gırla gidiyor**; gece yarlarına kadar eğlenip, **çene çalınıyordu**. (Ak, EGKT s.142)

Trendekiler, yeni yolcuyla **dalga geçti**. (Ak, EGKT s.142)

Ona alaycı **laf lar attılar**. (Ak, EGKT s.142)

Mevlit Bey, Ceylan Hanım'ın bademli kekinden üç santim kalınlığında bir dilimi **mideye indirdi**. (Ak, EGKT s.143)

Babasının mesleğini söylediğinde, soruların **ardı arkasının gelmeyeceğini** biliyordu. (Ak, PGDK s.9)

Sude bu durumlarda **buz kesilir**. (Ak, PGDK s.9)

Kimisi de Sude'yi **bitmek tükenmek bilmeyen** soru yağmuruna tutardı. (Ak, PGDK s.9)

Kimisi de Sude'yi bitmek tükenmek bilmeyen **soru yağmuruna tutardı**. (Ak, PGDK s.9)

Ağzını günlerce **bıçak açmadığı** olurdu. (Ak, PGDK s.11)

İlgilendiği konuya **kendini** tam **verirdi**. (Ak, PGDK s.11)

Sude de bu yüzden, en özenli cevabı ona vermişti. "Sessiz tiyatro," deyip, **kestirip attı**. (Ak, PGDK s.12)

Düştüğü yerden, **ağız dolusu gülerek** sordu. (Ak, PGDK s.12)

Aslında bazen, yemeğe bile ihtiyacı olduğundan **şüphe duyuyorum**. (Ak, PGDK s.13)

Her an **tetikte olmalısın**. (Ak, PGDK s.13)

Tam düşecekken, tekrar hayali direğe sarılır, çevresinde bir **tur atar**. (Ak, PGDK s.14)

Sonuçta olağanüstü bir gösteri **ortaya çıktı**. (Ak, PGDK s.15)

Fikret gözlerini fal taşı gibi açarak merakla, "Annenle evde onun gelmesini mi bekliyorsunuz?" diye sordu. (Ak, PGDK s.15)

Orada kahvaltı eder, **çene çalar** ve televizyon seyrederek. (Ak, PGDK s.16)

İç çekerek "Ne yapıyorsun sıkılınca?" diye sordu. (Ak, PGDK s.16)

Ne zaman **canı sıkılsa**, dışarı çıkıp sahilde özgürce koşardı. (Ak, PGDK s.17)

Genellikle herkes evinde ailesiyle **vakit geçiriyor** ya da bilgisayarının başında pinekliyordu. (Ak, PGDK s.17)

Annesi Sevda Hanım ve babası Rıfkı Bey, Sude'ye çok vakit ayıramadıkları için kızlarının kendini oyalama yöntemlerine **ses çıkaramıyorlardı**. (Ak, PGDK s.21)

Sude'nin tablet bilgisayarıyla fazlasıyla **vakit geçirmesine** pek aldırmadılar bu yüzden. (Ak, PGDK s.21)

Eğlenceli, insanın **içini ısıtan** mekanları yoktu. (Ak, PGDK s.22)

Vakit geçirmek için eğlenceli bir yol bulmuştu. (Ak, PGDK s.22)

Vakit geçirmek için eğlenceli bir **yol bulmuştu**. (Ak, PGDK s.22)

Merak ettiği ya da etmediği konularla ilgili bilgi almak için sık sık internete giriyor, konudan konuya atlıyor, **incir çekirdeğini doldurmayan** şeyleri kendine dert edinip, saatlerini bilgisayar başında geçiyordu. (Ak, PGDK s.22)

Merak ettiği ya da etmediği konularla ilgili bilgi almak için sık sık internete giriyor, konudan konuya atlıyor, incir çekirdeğini doldurmayan şeyleri kendine **dert edinip**, saatlerini bilgisayar başında geçiyordu. (Ak, PGDK s.22)

Gel zaman git zaman, amaçsızca internete girdiği saatler giderek çoğaldı. (Ak, PGDK s.23)

Kılıktan kılığa giriyor, yeni tanıştığı insanlara her türlü palavra sıkmaktan çekinmiyordu. (Ak, PGDK s.23)

Kılıktan kılığa giriyor, yeni tanıştığı insanlara her türlü **palavra sıkmaktan** çekinmiyordu. (Ak, PGDK s.23)

Gözü kapalı gidebileceği okuluna bile, bilgisayardaki yol bulucuyu kullanarak ulaşıyordu. (Ak, PGDK s.25)

Bu izin, Sude'yi sevinçten **havalara uçurmuş** ve dersleri baştan sona kaydetmeyi görev edinmişti. (Ak, PGDK s.26)

Ya da hiç sevmediği birine, sanal mesajlaşmalar sonunda **hayran kalabiliyordu**. (Ak, PGDK s.26)

Hayatında yeni bir **kapı açılmıştı**. (Ak, PGDK s.26)

Sınıfta dip dibe oldukları halde hiç konuşmadığı çocuklarla saatlerce mesajlaşabilmenin **keyfini çıkarıyordu**. (Ak, PGDK s.26)

Yan yana oturduklarında ise **ağızlarını bıçak açmıyordu**. (Ak, PGDK s.27)

Tabletini eline alır almaz ise mutluluktan **havalara uçuyordu**. (Ak, PGDK s.27)

Fikret'ten anında cevap geldi. "Ben de öyleyim. Hatta, **tedavi görüyorum**. Ama boş ver. Ekran bağımlılığımın hiçbir zararı yok!" (Ak, PGDK s.27)

Fikret'ten anında cevap geldi. "Ben de öyleyim. Hatta, tedavi görüyorum. Ama **boş ver**. Ekran bağımlılığımın hiçbir zararı yok!" (Ak, PGDK s.27)

Sude'nin Fikret'e **hak vermekten** başka çaresi yoktu. (Ak, PGDK s.28)

"**Hoşuma gidiyor**," diye cevap verdi ve tablet bilgisayarı tekrar Sevda Hanım'ın yüzüne doğrulttu. (Ak, PGDK s.30)

Sude hiç **istifini bozmadı**. (Ak, PGDK s.32)

"Hem, insanların ekrandaki görüntüsü, gerçeklerinden daha çok **hoşuma gidiyor**." (Ak, PGDK s.32)

Rıza Bey **kızardı bozardı**. Sude'yi Arjantin'e götürebilir miydi? (Ak, PGDK s.34)

Kızıyla **baş edemeyeceğini** anlamıştı. (Ak, PGDK s.34)

Sevda Hanım'ın **aklına** harika bir **fikir** geldi. (Ak, PGDK s.35)

Sevda Hanım, “Herkesin elinde bu tabletlerden var!” diye **çığlık attı**. (Ak, PGDK s.36)

“Gerçekten şaşırtıcı. Konuyu nasıl **ele almak** lazım acaba?” diye sordu. (Ak, PGDK s.37)

“Bir pantomimci günceli izlemezse, **geri kalır**.” (Ak, PGDK s.38)

Bu çalışma Sude'nin de **hoşuna gitmişti**. (Ak, PGDK s.38)

O hallerini mükemmel şekilde anlatmanın **yolunu bulmalıyım**. (Ak, PGDK s.39)

Ama bir **yolunu** mutlaka **bulacağım**. (Ak, PGDK s.39)

Sude, **çorbada tuzu** olmasından dolayı sevinçliydi. Koltukları kabardı. (Ak, PGDK s.39)

Sude, çorbada tuzu olmasından dolayı sevinçliydi. **Koltukları kabardı**. (Ak, PGDK s.39)

“Pes doğrusu!” diye **dişlerini gıcırdattı**. (Ak, PGDK s.39)

“Hayır. Konusuna dikkat etmek **aklıma gelmedi**.”(Ak, PGDK s.40)

Evde daha çok **vakit geçirmeye** çalıştı ve Sude'yi evden çıkarmayı ilke edindi... (Ak, PGDK s.42)

Hiçbir şeyi **aklında tutmak** için çaba sarf etmiyordu. (Ak, PGDK s.42)

Ama işte, bu müthiş olanak bir yandan da hayatlarını **çıkmaza sokmuştu**. (Ak, PGDK s.44)

Rıfat Bey'le uzun uzun konuşup bir **yol ararlarken**, aniden Sevda Hanım'ın aklına parlak bir fikir geldi. (Ak, PGDK s.44)

Rıfat Bey'le uzun uzun konuşup bir yol ararlarken, aniden Sevda Hanım'ın **aklına** parlak bir **fikir geldi**. (Ak, PGDK s.44)

İyice **kafası karışmıştı**. (Ak, PGDK s.47)

Bir türlü **karar veremiyordu**. (Ak, PGDK s.47)

En sonunda “hepsinin karışımı bir tip olmalı” diye **karar verdi**. (Ak, PGDK s.47)

Yoksa **kılıktan kılığa girebilen**, her ortama uyum sağlayabilen bir bukalemun mu? (Ak, PGDK s.47)

Bu Sevda Hanım'ın çok **hoşuna gitmişti**. (Ak, PGDK s.48)

Demek ki Sude'ye yakın bir **puan almayı** başarırsa, onunla özgürce yazışma hakkını da elde edecekti. (Ak, PGDK s.48)

Demek ki Sude'ye yakın bir puan almayı başarırsa, onunla özgürce yazışma hakkını da **elde edecekti.** (s.48)

Aynı zamanda Sude'nin **ilgisini çekecek** özellikleri de barındırmalıydı. (Ak, PGDK s.49)

Aniden, Kanadalı olmaya **karar verdi!** (Ak, PGDK s.49)

Kılıktan kılığa girebilen, her ortama uyum sağlayabilen bukalemun ruhlu bir oğlan çocuğu! (Ak, PGDK s.49)

Özellikle ceviz içi, sarımsak, yoğurt ve ekmek içi karışımından yapılan "tarator" sosuyla olursa, **tadına doyamazdı.** (Ak, PGDK s.49)

Sevda Hanım **vakit geçirmeden,** gelişmiş taşınabilir bir tablet bilgisayar satın aldı. (Ak, PGDK s.50)

Sevda Hanım, "İnsan bu aletin bağımlısı olabilir," diye **geçirdi içinden.** (Ak, PGDK s.50)

Sevda Hanım eşine **hak vererek** başını eğdi. (Ak, PGDK s.51)

Rıfki Bey yine **kahkaha patlattı.** (Ak, PGDK s.52)

El bebek gül bebek yetiştirdiğimiz kızımız Sude, sanal âlemde bir kraliçe! (Ak, PGDK s.52)

"Küçük büyük herkes ona **saygı gösteriyor,** en gizli sırlarını onunla paylaşıyor." (Ak, PGDK s.53)

Sevda Hanım, "Benim kızım, başkalarının laflarını kopyalayarak başkalarına aktarmayı, düşünmek sanan aptallardan olamaz," diye **iç geçirdi.** (Ak, PGDK s.53)

Kendisinden yaşça büyük insanlar bile ona **saygı gösteriyorlardı.** (Ak, PGDK s.54)

Gerçekte iş yapmak için **kırk dereden su getiren** bir hazırlıoçuyken, sanal dünyada arı gibi çalıştı. (Ak, PGDK s.54)

Gerçekte iş yapmak için kırk dereden su getiren bir hazırlıoçuyken, sanal dünyada **arı gibi** çalıştı. (Ak, PGDK s.54)

"Ama," diye **mırım kırım etti** Sevda Hanım, "o tamamen kurmaca bir karakter!" (Ak, PGDK s.55)

Seninle uzun uzun **vakit geçirdiğini** söylüyor. (Ak, PGDK s.55)

"Bizimle yaşamak isteyip de yaşayamadıklarını oradan okuyabilirsin," diye **iç çaktı** Rıfki Bey. (Ak, PGDK s.55)

Sevda Hanım **kızardı bozardı** "Haklısım," dedi. (Ak, PGDK s.55)

Sude de, bir an önce ona ulaşabilmek için, yaptığı her işi aceleyle yalapaşap bitirmeye çalışıyor, **eli ayağı birbirine dolanıyordu**. (Ak, PGDK s.59)

Çünkü şoförlerin de bir **gözü yoldayken**, diğeri cama astıkları el bilgisayarındaydı. (Ak, PGDK s.59)

“Bu bilgisayarları tamamen **ortadan kaldırmak**. Böylelikle birbirimize daha çok yakınlaşabiliriz.” (Ak, PGDK s.60)

“Umurumda bile değil,” diye **karşı çıktı**. (Ak, PGDK s.60)

Sevda Hanım kesin **kararını vermişti**. (Ak, PGDK s.61)

Sude, annesinin ses tonundan bazı **kararlar aldığı**nı hissetmişti. (Ak, PGDK s.61)

“Baban da beni destekliyor. Lütfen itiraz etme, çünkü bazı **kararlar aldık!**” (Ak, PGDK s.61)

“Lütfen itiraz etme, çünkü bazı kararlar aldık! **Karşı çıkman sonucu değiştirmeyecek!**” (Ak, PGDK s.61)

Konuyu yargıya taşımaya **karar verdik**. (Ak, PGDK s.62)

“Suçluların **cezasını çekmesini istiyoruz!**” dedi. (Ak, PGDK s.66)

“Bütün çabalarımıza rağmen korsanların kimliğiyle ilgili ipucu **elde edemiyoruz.**” (Ak, PGDK s.67)

Genel Müdür, Sevda Hanım’ı **duymazdan gelerek** devam etti. (Ak, PGDK s.67)

Sayıyı dört yüz elli kişiye kadar düşürdük, ama hala **dişe dokunur** bir sonuç elde edemedik (Ak, PGDK s.68)

Sayıyı dört yüz elli kişiye kadar düşürdük, ama hala dişe dokunur bir sonuç **elde edemedik** (Ak, PGDK s.68)

Sevda Hanım iş yerine döndüğünde, çağdaş dünyaya ne kadar **uzak kaldığını** düşündü. (Ak, PGDK s.70)

Kolları sıvayıp konunun içine dalmalı, akıllıca yollar bulmalıydı. (Ak, PGDK s.70)

Kolları sıvayıp konunun içine dalmalı, akıllıca **yollar bulmalıydı**. (Ak, PGDK s.70)

Aniden, o zamana kadar düşünmediği bir şeyi yapmaya **karar verdi**. (Ak, PGDK s.70)

Kimse onun **bileğini bükemez** yazılıydı. (Ak, PGDK s.71)

Karizması güçlü, **kılıktan kılığa girebiliyordu**. (Ak, PGDK s.71)

Hemen **işe koyularak**, Tarator oyuncularından biri oldu. (Ak, PGDK s.71)

Sude, Tarator'a **hayran kalmalı**, onun etki alanına girmeliydi. (Ak, PGDK s.73)

Doğru cevabı yazmayı başarsa, puan alıp, yeni oyuna **hak kazanıyordu**. (Ak, PGDK s.73)

Sude'ye sorsa, onun **şıp diye bileceğinden** emindi. (Ak, PGDK s.73)

'Bu sorular çok basit, böyle giderse fazla puan alamam,' diye **iç geçirdi**. (Ak, PGDK s.75)

Arjantin haritasının kendisine puan kazandıracığı, kırk yıl düşünse **aklına gelmezdi**. (Ak, PGDK s.75)

"Aman dikkat edin," dedi Genel Müdür, "**kendinizi kaptırmayın**." (Ak, PGDK s.79)

Sevda Hanım, Genel Müdür'ün **şaka yapıp** yapmadığını tam olarak anlayamamıştı. (Ak, PGDK s.79)

... ama bir yandan da, bu ifadesizlik, **kılmı kırpmadan** büyük kötülükler yapacak biri izlenimine de neden oluyordu. (Ak, PGDK s.79)

Patron **lafı uzatmadan** konuya girdi. (Ak, PGDK s.79)

Patron lafı uzatmadan **konuya girdi**. (Ak, PGDK s.79)

O süre boyunca kimsenin **ruhu bile duymadan** görüntüler satıyoruz, kullanıcıların iletişim giderlerini yükseltiyoruz. (Ak, PGDK s.79)

Patron **buz gibi** bir ifadeyle, "Siz oyundayken, oyunu aniden durduruyor ve sizden kendi isteklerini yapmanızı istiyorlar," dedi. (Ak, PGDK s.81)

Oyuna **deli gibi** alışmış olan izleyici de, mutlaka korsanların istediklerini yapmak zorunda kalıyor. (Ak, PGDK s.81)

Oyuna deli gibi alışmış olan izleyici de, mutlaka korsanların istediklerini yapmak **zorunda kalıyor**. (Ak, PGDK s.81)

"Mesela, kullanıcıların hırsızlık yapmasını ya da birilerine **zarar vermesini** istedikleri oluyor mu?" (Ak, PGDK s.81)

Sevda Hanım sıkılmıştı. 'Bu çok saçma, abuk sabuk bir iş,' diye **içinden geçirdi**. (Ak, PGDK s.83)

Patron böbürlenerek, "Şirketimiz evrendeki sanal görüntülerin üçte ikisine sahip, " dedikten sonra, **otomatığe bağlamış** gibi devam etti. (Ak, PGDK s.83)

Sevda Hanım **hayal kırıklığına uğramıştı**. (Ak, PGDK s.84)

İnsanları "görüntü bağımlısı" yaparak hayatlarını **yok edip**, para kazanıyorlardı. (Ak, PGDK s.84)

Görüntü satın almaktan başka bir şey yapmak **akıllarına gelmiyordu**. (Ak, PGDK s.84)

“Mutlaka insanların hayatını daha fazla etkileyerek onları **yok edecek** bir çalışmadır. (Ak, PGDK s.85)

Onlara ulaşmanın **yollarını bulmalıydı**. (Ak, PGDK s.85)

“Bak sana ne anlatacağım,” diye tam **söze başlamıştı** ki, Rıfkı Bey sözünü kesti. (Ak, PGDK s.85)

“Bak sana ne anlatacağım,” diye tam söze başlamıştı ki, Rıfkı Bey **sözünü kesti**. (Ak, PGDK s.85)

“Önce ben sana mutlu bir **haber vereyim**,. Bugün çok mutluyum. Sevinçten havalara uçuyorum.” (Ak, PGDK s.85)

“Önce ben sana mutlu bir haber vereyim,. Bugün çok mutluyum. Sevinçten **havalara uçuyorum**.” (Ak, PGDK s.85)

Sevda Hanım **konuya** nasıl **gireceğini** bilmiyordu. (Ak, PGDK s.86)

“Ben tam tersi...” diye bir cümleye başladıysa da, **sonunu getiremedi**. (Ak, PGDK s.86)

Yalnızca şunun **farkında olmasını** istiyorum. (Ak, PGDK s.86)

“Bir kör ile sağırın anlaşması ne kadar zor!” diye **iç çekti** Sude. (Ak, PGDK s.89)

Gerçek dünya **yok olmuş**, onun yerini sanal dünya almıştı. (Ak, PGDK s.91)

Rüzgara karşı özgürce pedal çevirerek **yol aldı**. (Ak, PGDK s.92)

Havucu gidon gibi tutmuş, bisiklete biniyor gibi yaparak, kuzeye bakan rüzgarlı pencerelerden birine doğru **yol almıştı**. (Ak, PGDK s.92)

Elindeki havucu tutarak evin içinde **dört dönüyor**, düz duvarlara tırmanıyor, koltukların üstünden atlayıp, masanın altından süzülerek geçiyor, pencere pervazlarına tutunup, sandalyelere atlıyordu. (Ak, PGDK s.92)

Elindeki havucu tutarak evin içinde dört dönüyor, **düz duvarlara tırmanıyor**, koltukların üstünden atlayıp, masanın altından süzülerek geçiyor, pencere pervazlarına tutunup, sandalyelere atlıyordu. (Ak, PGDK s.92)

Gerçekten, evin içinde **dört dönmekten** başka bir şey yapmıyordu. (Ak, PGDK s.92)

Sude tamamen görsel bir dünyanın içinde **yok olmuştu**. (Ak, PGDK s.93)

Ama sonuca ulaşmak için benim kadar çok çalışmak **zorunda kalmayacak**. (Ak, PGDK s.93)

Kafasını dağıtmak için sokağa çıkmaktan başka çaresi yoktu. (Ak, PGDK s.93)

Sevda Hanım, sokaktaki insanlarla karşılaşınca **gözlerine inanmadı**. (Ak, PGDK s.94)

İşte bunu ben bile anlamakta **zorluk çekiyorum**. (Ak, PGDK s.96)

Sevda Hanım'ın **kan beynine sıçramıştı**. (Ak, PGDK s.96)

Sen olan bitenin farkında değilsin!" diye eşine **karşı çıktı**. (Ak, PGDK s.96)

Camları kırđırabilir, insanlara **zarar verdirebilir**, pastanedeki pastaları çaldırabilirler. (Ak, PGDK s.96)

Rıfkı Bey, "Ama her isteyen kolay yoldan pantomimci olmasına **yol açabilir**," dedi. (Ak, PGDK s.97)

Eşine **hak vermemek** elde değildi. (Ak, PGDK s.97)

Eşine hak vermemek **elde değildi**. (Ak, PGDK s.97)

Hızlı hızlı yürüyüp **kafasını toparlamaya** ihtiyacı vardı. (Ak, PGDK s.98)

Bir şirket, bütün ülkeyi **parmağında oynatıyor**. (Ak, PGDK s.98)

Sadece kendi görevini yaptığını düşünür, yaptığı işin içeriğini pek **kafasına takmazdı**. (Ak, PGDK s.98)

Acaba gerçekten haklının yanında mı **yer alıyordu**? (Ak, PGDK s.99)

Kırk yıl düşünse böyle şeyler yaşayacağı **aklına bile gelmezdi**. (Ak, PGDK s.100)

'Onları **ele geçirmek** ne de kolaymış.' (Ak, PGDK s.100)

Sevda Hanım, olan biteni dikkatle izlemeye çalışarak çocuğu **göz hapsine aldı**. (Ak, PGDK s.100)

Az önce neşe içinde sıçrayan adam, aniden **put kesilmiş**, öylece kıpırtısız kalakalmıştı. (Ak, PGDK s.101)

Sevda Hanım çocuğu izlemeye aldı. **Pürdikkat kesilmişti**. (Ak, PGDK s.101)

"Aaa, bu kadar fazla!" diye **kaşlarını çattı**. (Ak, PGDK s.101)

Bu kadar küçük bir çocuk Tokudo gibi koca bir şirketi **dize getirebilir** miydi? (Ak, PGDK s.101)

Çocuk **oralı bile değildi**. (Ak, PGDK s.104)

Ona ismiyle hitap etmek, **gözüne girmesine** neden olabilirdi. (Ak, PGDK s.104)

Ona ismiyle hitap etmek, gözüne girmesine **neden** olabilirdi. (Ak, PGDK s.104)

Ortaya bir **laf atıp**, Ahtapot'un ilgisini çekmeye çalışmış, ama çocuk ilgilenmemiştir. (Ak, PGDK s.105)

Ortaya bir laf atıp, Ahtapot'un **ilgisini çekmeye** çalışmış, ama çocuk ilgilenmemiştir. (Ak, PGDK s.105)

Ahtapot'un **dikkatini çekmek** için "büyük bir sır" uydurmalıydı. (Ak, PGDK s.105)

Ahtapot yine **oralı olmadı**. (Ak, PGDK s.105)

Ahtapot'u **tepeden tırnağa süzdü**. (Ak, PGDK s.106)

Hareketlerini **kılı kırk yarararak** defalarca inceledi. (Ak, PGDK s.106)

Kararını vermişti. Kesinlikle Tokudo şirketinin aradığı korsan Ahtapot'tu. (Ak, PGDK s.106)

Sevda Hanım **kararını vermişti**: Korsanla birlikte çalışacaktı! (Ak, PGDK s.107)

Ahtapot ilgisiz gözlerle Sevda Hanım'ı **tepeden tırnağa süzdü**. (Ak, PGDK s.107)

"Hatırladım," dedi Ahtapot. "Soruları **şıp diye bilen**, zeki kız. (Ak, PGDK s.107)

Ahtapot **gözlerini ufka dikti**. (Ak, PGDK s.109)

Köye dışarıdan gelenler, 'Burada savaş gazileri yaşıyor galiba,' diye düşünmekten **kendilerini alamazlarmış** (Ak, PGDK s.111)

Ama yine bir ahtapot tarafından kurtarılmayı **kendilerine yediremeyenler** de yok değilmiş. (Ak, PGDK s.112)

Altan girmiş, üstten çıkmış, sağdan soldan dolanmış, anlamlı anlamsız cümleler kurmuş, sonunda ağzındaki baklayı çıkarıvermiş. (Ak, PGDK s.112)

Altan girmiş, üstten çıkmış, sağdan soldan dolanmış, anlamlı anlamsız cümleler kurmuş, sonunda **ağzındaki baklayı çıkarıvermiş**. (Ak, PGDK s.112)

Köylüler kalakalmıştı. Ancak, kimisi ona **hak vermeye** başlamış. (Ak, PGDK s.115)

Gel zaman git zaman, ahtapotun yaptığı iyiliklerden, kötülük gibi bahsedenerin sayısı artmış. (Ak, PGDK s.116)

En sonunda tüm köylüler, dev ahtapotu öldürüp etini ele geçirmeye **karar vermişler**. (Ak, PGDK s.117)

Karar alınır da uygulanmaz mı? (Ak, PGDK s.117)

Dallara takılanları ise, ağaçlara **zarar vermeden** özenle kurtarmış. (Ak, PGDK s.117)

Ama hiçbirisi böyle bir haksızlık yapmayı **göze alamamış**. (Ak, PGDK s.118)

Sevda Hanım akşam eve geldiğinde **İÇİ İÇİNE SİĞMİYORDU**. (Ak, PGDK s.120)

“Tam tersine... Artık Tokudo şirketinin değil, korsanın yanında **YER ALMAYA** karar verdim.” (Ak, PGDK s.120)

“Tam tersine... Artık Tokudo şirketinin değil, korsanın yanında yer almaya **KARAR VERDİM**.” (Ak, PGDK s.120)

Rıfkı Bey heyecanla **YERİNDEN FIRLADI**. (Ak, PGDK s.121)

“Koca şirketin aylardır **İĞNEYLE KUYU KAZARAK** aradığı korsanı, senin parkta oturup şip diye buluvermen garip değil mi?” (Ak, PGDK s.123)

Sonunda, bunun bir tesadüf olduğuna **KARAR VERDİM**. (Ak, PGDK s.123)

Rıfkı Bey **AĞZINDAKİ BAKLAYI ÇIKARDI**. (Ak, PGDK s.123)

Hiç kimse bu kadar başarılı **ROL YAPAMAZ**. (Ak, PGDK s.123)

Aniden salonun ortasında duruverdi. Bir anda **TAŞ KESİLMİŞTİ**. (Ak, PGDK s.124)

Tokudo şirketinin ise onlarla **BAŞ EDEMEDİĞİNİ** söyledi. (Ak, PGDK s.126)

Yemiyor, içmiyor, **DÖRT GÖZLE** postacının gelmesini **BEKLIYORDU**. (Ak, PGDK s.127)

Kumların üstünde voleybol oynayıp **TER ATTILAR**. (Ak, PGDK s.131)

Ertesi gün tekrar gelmeye **KARAR VERİP**, geri döndüler. (Ak, PGDK s.131)

Hepsinin bağımsız kişilikleri **ORTAYA ÇIKTI**. (Ak, PGDK s.132)

“Bence çalışıyordur,” dedi Sevda Hanım. “Korsanlar **SÖZLERİNİ TUTUYORMUŞ**.” (Ak, PGDK s.132)

Bu defa Sevda Hanım **PANIĞE KAPILMADI**. (Ak, PGDK s.133)

“Teknolojinin bu kadar gelişmesine rağmen, üfürükten bir korsanın kim olduğu **ORTAYA ÇIKARILAMIYOR**.” (Ak, PGDK s.135)

Rıfkı Bey, **BAM TELİNE BASILMIŞ** gibi, “Bana teknolojiden bahsetmeyin!” diye bağırdı. (Ak, PGDK s.135)

Rıfkı Bey **BARUT FİÇİSİ GİBİYDİ**. (Ak, PGDK s.136)

Hepimizin **PABUCU DAMA ATILDI!** (Ak, PGDK s.136)

Kaç çocuğun babası yapabilir ki bunu? Diye **GEÇİRDİ İÇİNDEN**. (Ak, PGDK s.139)

Bu iş Sude'nin çok **HOŞUNA GİTMEŞTİ**. (Ak, PGDK s.139)

Adam hiç **İSTİFİNİ BOZMADAN**, “Bu bir ödev,” demekle yetindi. (Ak, PGDK s.142)

Çay demleyip, börek yiyip, harika bir **UYKU ÇEKİLER**. (Ak, PGDK s.144)

İyice **kafası karışmıştı**. (Ak, PGDK s.145)

“Bu yüzden, korsanları tanımlamakta **güçlük çekiyoruz**.” (Ak, PGDK s.145)

“Birileri **şaka yapıyor** olmasın?” diye kıkırdedi. (Ak, PGDK s.146)

Patron kocaman bir **kahkaha attı**. (Ak, PGDK s.146)

Kırk yıl düşünse, Bay Patron’un oğlunun da *Gogoluku* bağımlısı olduğu **aklına gelmezdi** Sevda Hanım’ın. (Ak, PGDK s.146)

Ahtapot’un anlattığı masal **aklına geldi**. (Ak, PGDK s.147)

Tam istifa edeceğini söylüyordu ki, Patron **sözünü kesti**. (Ak, PGDK s.147)

Sevda Hanım’ın iyice **kafası karışmıştı**. (Ak, PGDK s.149)

Sonra da gülerek, “Can’a çok **selam söyleyin!**” dedi. (Ak, PGDK s.149)

O anda **gözlerinin içi gülüyor** olmalıydı. (Ak, PGDK s.149)

‘Tarator ellici sırada! Büyük başarı! Hiç ummazdım doğrusu!’ diye **geçirdi içinden**. (Ak, PGDK s.150)

Hile hurdaya izin yok artık! Haksız rekabete yol açıyor. (Ak, PGDK s.152)

Hile hurdaya izin yok artık! Haksız rekabete **yol açıyor**. (Ak, PGDK s.152)

Rıfkı Bey, “Sude’ye de **haber vermeliyim**,” dedi. (Ak, PGDK s.152)

Sevda Hanım, “Nasıl oldu da her şey **yoluna girdi**, hala inanamıyorum,” dedi. (Ak, PGDK s.153)

Onu **kendi haline bıraksak** daha iyi olacak galiba. (Ak, PGDK s.153)

Tam eve geri döneceklerdi ki, Sevda Hanım’ın **gözleri fal taşı gibi açıldı**. (Ak, PGDK s.153)

Top oynamaktan **kan ter içinde kalmıştı**. (Ak, PGDK s.155)

İçime bir **şüphe düştü**. (Ak, PGDK s.156)

Bir türlü kurtulamıyorum. Resmen **gafil avlandık!** (Ak, PGDK s.156)

Rıfkı Bey, “Benim de **kafam karıştı** şimdi,” dedi. (Ak, PGDK s.156)

Sude de sürekli evde oturmak **zorunda kalıyor** ve bizimle çok az vakit geçirebiliyordu. (Ak, PGDK s.156)

Sude de sürekli evde oturmak zorunda kalıyor ve bizimle çok az **vakit geçirebiliyordu**. (Ak, PGDK s.156)

Arkadaşı Fikret’le bir oyun hazırlayıp bizi **içine çekti**. (Ak, PGDK s.156)

“Herkes her an kendisiyle ve başkalarıyla ilgili milyonlarca yalan üretiyor. Palavranın **bini bir para!** (Ak, PGDK s.157)

Sanal dünyada gerçeğe ulaşmanın çok zor olduğuna **karar verdiler.** (Ak, PGDK s.158)

Ödül bedeli “ailecek deniz kıyısında **dört başı mamur** bir haftalık yaz tatili’ydi.”(Ak, PGDK s.158)

Resmen **gökten zembille inmiş** bir ödülü bu! (Ak, PGDK s.158)

Sevda Hanım, “Kırk yıl düşünsem, Bay Tarator olarak Gogoluku’ da üçüncü olacağım **aklıma gelmezdi,**” diye mırıldandı. (Ak, PGDK s.159)

Sevda Hanım **özür dileyerek,** çaresizlik içinde kendini dışarıya attı. (Ak, PGDK s.159)

Terini silip, mahallenin **yolunu tuttu.** (Ak, PGDK s.159)

Yaz tatilini **hak etmişlerdi.** (Ak, PGDK s.160)

İşlerin tıkırında gitmesi için yapıyordu bunu. (Ak, YÇHK s.9)

Rıza Bey’de **bitmek tükenmek bilmeyen** konuşma isteği vardı. (Ak, YÇHK s.10)

Sorulmadıkça **ağzını açmazdı.** (Ak, YÇHK s.10)

... mutfağı savaş **alanına çevirirdi.** (Ak, YÇHK s.10)

Ama Rıza Bey için **kolayını bulmuştu.** (Ak, YÇHK s.10)

İçinden, yemek yapmak da **gelmiyordu,** duvarlara kağıt yapıştırmak da. (Ak, YÇHK s.12)

Bir süredir kulak çınlamasından çektiği için **keyfi kaçaktı.** (Ak, YÇHK s.12)

Bu yüzden oğlu Ali’nin, “Nüfus kağıdım kayboldu!” diye bağırmasına pek **aldırış etmedi.** (Ak, YÇHK s.12)

Kafasındaki sorular çeşitlendikçe, düşüncelerinde yeni **kapılar açılıyordu.** (Ak, YÇHK s.13)

Öğretmeni Ali’nin bitimsiz soruları karşısında **yorgun düşmüştü.** (Ak, YÇHK s.15)

“Sadece sorulanlara cevap ver,” demekten **dilinde tüy bitmişti.** (Ak, YÇHK s.15)

Her gün eline kağıt kalem alarak annesinin **peşinde dolaşıyor,** Ayla Hanım’ı soru bombardımanına tutuyordu. (Ak, YÇHK s.15)

Ayla Hanım’ı soru **bombardımanına tutuyordu.** (Ak, YÇHK s.15)

“Aman!” diye bağırarak **dışarı fırladı;** kulağını şişelerin ağzına dayadı. (Ak, YÇHK s.15)

Ali sevinçten **havalara uçtu**. (Ak, YÇHK s.16)

Ali'nin soruları **ufuk açıcı**ydı. (Ak, YÇHK s.16)

Anlaşılan Ali, Facebook, Twitter gibi sosyal paylaşım epey **zaman harcı**yordu. (Ak, YÇHK s.18)

Birlikler nüfus dairesinin **yolunu tuttular**. (Ak, YÇHK s.19)

Evin **altını üstüne getirmiş**. (Ak, YÇHK s.19)

Sanki **yer yarılmış içine girmişti**. (Ak, YÇHK s.19)

Sonunda **şansına küstü**. (Ak, YÇHK s.19)

Nüfus memuru, "Biliyorum," diyerek **lafı ağzına tıka**yıverdi. (Ak, YÇHK s.20)

Ailenin bütün **kirli çamaşırları ortalığa saçılmıştı**. (Ak, YÇHK s.20)

Ağzlarının payını vermeliydi. (Ak, YÇHK s.22)

Şaka yapıyor olmalıydı. (Ak, YÇHK s.23)

Rıza Bey'in **tepesi atmıştı**. (Ak, YÇHK s.23)

Rıza Hoşgörü, "Yanlışlıkla yapılan bir şey seni farklı kılacaksa, o haylaz Ç harfini **tepe tepe kullan!**" (Ak, YÇHK s.24)

Rıza Bey **burnundan soluyarak**, dilekçeyi yırtıp çöpe attı. (Ak, YÇHK s.24)

Suçlamalar ve övgüler, kıskançlık ve imrenmelerle dolu yazışmalar **bitip tükenmedi**. (Ak, YÇHK s.25)

Aile toplantılarında, engellenemez bir şekilde söz **dönüp dolaş**ıyor Ç harfine gelip takılıveriyordu. (Ak, YÇHK s.26)

Rıza Bey işi **oluruna bırakmış** gibi görünmeyi tercih ediyordu. (Ak, YÇHK s.26)

Tabii ki bu saçmalığa **göz yummayacaklardı**. (Ak, YÇHK s.26)

Bir **açık arı**yordu. (Ak, YÇHK s.26)

Her an **tetikte olmalıydı**. (Ak, YÇHK s.26)

Küçükük bir Ç harfi Ali'nin hayatına **renk katmıştı**. (Ak, YÇHK s.26)

Baston yutmuş gibi dimdik **yürüyor**, ayakkabılarını her gün boyuyor, ütüsüz pantolonla asla dışarıya çıkmıyordu. (Ak, YÇHK s.27)

Ona büyük **saygı duyuyordu**. (Ak, YÇHK s.27)

Bu ilgisizlik jet hızıyla Ali'nin **kulağına** kadar **gitmişti**. (Ak, YÇHK s.29)

Planını hızlıca **hayata geçirdi**. (Ak, YÇHK s.29)

Birkaç hafta içinde herkes yeni durumu kabullendi. **Sular durulur** gibi oldu. (Ak, YÇHK s.30)

Sedat Bey **yerinde duramayan** bir insandı. (Ak, YÇHK s.30)

Ali, ona yeni soyadını kabul ettirmek zorundaydı. Yoksa alaycı **dilinden kurtulamazdı**. (Ak, YÇHK s.31)

Başarılı amcasının beğenmediği bir şey yapılırsa, başarısız olunacağı gibi bir **hava estiriyordu**. (Ak, YÇHK s.31)

Sedat Bey'in Facebook'la falan **işi olmazdı**. (Ak, YÇHK s.31)

Oysa hepsini pırl pırl yaptı. **Bana mısın demedi**. (Ak, YÇHK s.32)

Ali bir anda **yerinde fırladı**.(Ak, YÇHK s.33)

Daire 33'ün zilinde "FENA HALDE **CANI SIKILAN ADAM**" yazılıydı. (Ak, YÇHK s.33)

"H218 model ha?" diye **burun kıvrırdı**. (Ak, YÇHK s.34)

Ali hayretler içinde ona baktı. "Ama bu bilgisayar..." diye iri bir cümleye başlamıştı ki, Sedat Bey **sözünü kesti**. (Ak, YÇHK s.34)

Mühendis lafı, Ali'nin hep **içini ürpertirdi**. (Ak, YÇHK s.36)

Amcasına şüpheyle baktı Ali. **Dalga geçiyor** olabilir miydi? (Ak, YÇHK s.36)

Soyadı Ç ile biten özel biri olarak bu konuda nasıl **tavır almalıydı**? (Ak, YÇHK s.37)

Amcasıyla uzun bir söyleşi yaptı. Hep merak ettiği bir konuyu böylece sorma **fırsatı bulmuş** oldu. (Ak, YÇHK s.37)

Ne yapsa **süklüm püklüm olmaktan kurtulamıyordu**. (Ak, YÇHK s.38)

... **Şaşırıp kalmıştı** ALİ. "Ama bu savurganlı değil mi?" (Ak, YÇHK s.38)

Ali'nin aklına birden babasının kağıda yazdığı sözlerden biri geldi: AŞIRI ENERJİ TÜKETİMİ KÜRESEL ISINMAYA **YOL AÇAR**. LAMBALARI KAPAT! (Ak, YÇHK s.38)

"Aşırı enerji kullanımı küresel ısınmaya **yol açmaz mı**?" diye sordu. (Ak, YÇHK s.39)

Ali, amcasıyla konuşunca biraz **hayal kırıklığına uğramıştı**. (Ak, YÇHK s.39)

Telaşlı telaşlı konuyu amcasına anlattı. Hikaye Sedat Bey'in **hoşuna gitmişti**. (Ak, YÇHK s.39)

"BU ARALAR Fena Halde **Canı Sıkılan Adam**'sınız değil mi? Kim bilir önümüzdeki hafta isminiz ne olacak?" (Ak, YÇHK s.39)

“Bu aralar insanlar **üstüme** çok **geliyor.**” Dedi. (Ak, YÇHK s.40)

Amcasıyla bu konuda fikir birliği içinde olması Ali'nin **içine su serpti.** (Ak, YÇHK s.40)

Ali amcasına inanmalı mıydı? Yoksa **şaka yapıyor** olabilir miydi? (Ak, YÇHK s.40)

Allah'tan evde babasının gelişmiş bir masaüstü bilgisayarını vardı. **İşi garantiye almakta** fayda vardı. (Ak, YÇHK s.40)

Rıza Bey **dişlerini gıcırdattı.** (Ak, YÇHK s.42)

Ali, anne ve babasının sorularına **maruz kalmamak** için, “Face'ten,” diye yapıştırıverdi. (Ak, YÇHK s.42)

Dedesini Musa Bey ilginç bir insandı. **Bir dediği bir dediğini tutmazdı.** (Ak, YÇHK s.42)

Ali'nin annesine göre, yaşlılıktan **aklı gidip geliyordu.** (Ak, YÇHK s.42)

Yaşlıca, sürekli eve oturan, **şakalar yapan** biriydi. (Ak, YÇHK s.42)

Rıza Bey babasının dediklerini kitaplardan araştırıyor, ama bir türlü **işin içinden çıkamıyordu.** (Ak, YÇHK s.43)

Musa Bey, Alman komutanlarından öğrendiğini iddia ettiği marşları tüm notalarıyla eksiksiz söylüyordu. Bu iyice **kafa karıştırıcıydı.** (Ak, YÇHK s.43)

Aniden heyecanlanır, kahkahalarla güler, aniden üzülür ağlardı. **Sağı solu belli olmazdı.** (Ak, YÇHK s.44)

“Çamaşır makinesi

Yoktur hatası pası

Yenilerinin varsa havası

İki senede bozulur

Toplar tası tarağı...” (Ak, YÇHK s.46)

Müzikle hiç ilgim olmamasına rağmen, bu bölüğe **kapağı atmak** için sabırsızlanıyordum. (Ak, YÇHK s.46)

Böylece herkes savaşa giderken ben İstanbul'a **demir attım.** (Ak, YÇHK s.47)

Bazı hafta sonları boş sokaklarda dolaşır, borumu öttürürdüm. “Burada sadece benim **borum öter**” lafını ben çıkardım...” (Ak, YÇHK s.47)

“Uçağım kaçıyor!” deyip, telaşla **yerinden fırladı.** (Ak, YÇHK s.48)

Ali panik içinde birkaç tuşa bastı. Cızıltılı bir ses **kulakları tırmaladı.** (Ak, YÇHK s.49)

Sanki alet **son nefesini vermişti**. Tuşlar çalışmıyordu. (Ak, YÇHK s.49)

Derin bir **iç geçirdikten** sonra, üzgün üzgün Ali'ye baktı. (Ak, YÇHK s.49)

... Ama çatık beyaz kaşları, kırışık alını ona öyle inandırıcı bir **hava kattı**yordu ki. (Ak, YÇHK s.49)

“Bu alet **nalları dikti** evlat,” dedi. (Ak, YÇHK s.49)

“İyi ki, bilgilerimi evdeki bilgisayara kaydettim.” Diye mırıldandı. “Yoksa bütün çalışmam **uçup gidecekti**.” (Ak, YÇHK s.50)

Fazla **ısrar etmenin** alemi yoktu. (Ak, YÇHK s.50)

Tamirci onları tanıdı. “Siz Ali Hoşgörücü’sünüz, değil mi?” diye **çığlık attı**. (Ak, YÇHK s.51)

Sanki biliyormuş gibi, uzaktan bakarak **kararını verdi**. (Ak, YÇHK s.51)

“Üzgünüm,” dedi tamirci. “Onlar için bir şey yapamam. **Gitti gider**.” (Ak, YÇHK s.52)

Ali'nin iyice **kafası karışmıştı**. (Ak, YÇHK s.52)

“Bilgileri korumak için oda dolusu bellek alsan bile, hemen bir oda dolusu yenisini almak **zorunda kalıyorsun**.” (Ak, YÇHK s.53)

En son gelen kişi Ali'nin bilgisayarının aynısını getirdi. O da cızıltılar çıkararak **son nefesini vermişti**. (Ak, YÇHK s.53)

Günlerdir yaptığı çalışma, bir anda **çöpe gitmişti**. (Ak, YÇHK s.53)

“Yol bulucu alet **kafamı karıştırdı**. İlk defa kullanıyorum...” (Ak, YÇHK s.54)

“Haritayı izleyeyim derken **oradan oraya savruldu**m. Hiç bilmediğim bir yerdeyim.” (Ak, YÇHK s.54)

Ali **aklında kaldığı** kadarıyla yolu “dedece” tarif etti: (Ak, YÇHK s.55)

“Ben o marka bellekler konusunda uzman değilim,” deyip **kestirip attı**. (Ak, YÇHK s.57)

Bir anda meşhur oldum ve bir anda da **yok oldum** (Ak, YÇHK s.57)

Böylece her çözümsüzlükte diğer insanları suçlamayı kendinde hak görüyordu. (Ak, YÇHK s.58)

Ali “**Ömür törpüleme** mühendisleri iyi çalışıyor,” diye mırıldandı. (Ak, YÇHK s.58)

Öğretmeni, “**ömür törpüleme** mühendislerinin” çalışmalarından haberdar olmayabilirdi. (Ak, YÇHK s.60)

Okulun kapısından adımını atar atmaz, bütün **gözlerin üzerinde** olduğunu hissetti. (Ak, YÇHK s.60)

...”Seninle **gurur duyuyoruz**,”diyerek ona sarıldı. (Ak, YÇHK s.61)

...”Son yirmi beş günün **rekorunu kırdın**.” (Ak, YÇHK s.61)

Bir gün içinde üstelik. **Kırılması** zor bir **rekor**. (Ak, YÇHK s.61)

Olimpiyat **rekoru kırmış** bir sporcunun antrenörü edasıyla fısıldadı: (Ak, YÇHK s.61)

“Keşke kaybolmayı bir kaç gün daha sürdürseydin. Yirmi beş bin tıka çıkıp, iki aylık **rekor kırabilirdin**. (Ak, YÇHK s.61)

Sevinç’e bir şeyler anlatmak imkânsızdı. “Gurur, başarı, harikulade” gibi kelimelerin geçtiği cümleler kurup, çevreye **hava atmakla** meşguldü. (Ak, YÇHK s.61)

Daha ne istiyordu ki? Ali mutluluktan **havalara uçmalıydı**. (Ak, YÇHK s.61)

Zihnindeki başarı kavramını **gözden geçirmeliydi**. (Ak, YÇHK s.63)

Modası geçmiş küçük bir dinozordu o. (Ak, YÇHK s.63)

Şövalyeliğin sırası değildi! Her şey **yoluna girmişti**. (Ak, YÇHK s.64)

Ali günlerdir o siteye **adımını** bile **atmamıştı**. (Ak, YÇHK s.64)

Ali, kesinlikle böyle bir şey yazmamıştı. “**Kalibımı basarım** ki, yalan!” diye bağırarak çok isterdi. (Ak, YÇHK s.64)

Bir hırsız, Facebook hesabını, dahası elektronik posta adresini **ele geçirmiş** olmalıydı! (Ak, YÇHK s.64)

Evlere girip çıkıyor, bahçelerdeki ağaçlara tırmanıyor, dallardaki meyveleri **mideye indiriyordu**. (Ak, YÇHK s.65)

Sokak hayvanlarını **gözleyip durdu**. Borusundan farklı sesler çıkararak farklı hayvanları çağırmayı öğrendi. (Ak, YÇHK s.65)

Güneş, her defasında doğudan doğup, batıdan batma görevini eksiksiz **yerine getiriyordu**. (Ak, YÇHK s.65)

İşte, dedem bu kuralı **harfiyen yerine getiriyordu**. (Ak, YÇHK s.65)

Kar, ah kar! Nasıl sorumluluk sahibiydi bilemezsiniz... **Bir dediğini iki etmemişti** şimdiye kadar. (Ak, YÇHK s.66)

Dedeme de çok önemli bir görev düşüyordu. **Aklını kullanıp**, gidişatı bozmamak. (Ak, YÇHK s.66)

Dedeme de çok önemli bir görev düşüyordu. Aklını kullanıp, **gidişatı bozmamak**. (Ak, YÇHK s.66)

Hele saniyeleri gösteren şatafatlı kol saatleriyle hiç **işi** olmadı. (Ak, YÇHK s.67)

Ali ne yapacağını bilemiyordu. İyice **canı sıkılmıştı**. (Ak, YÇHK s.67)

“Bunları ben yazmadım!” diye **bağırıp çağır**sa bile kimseyi inandıramazdı. (Ak, YÇHK s.67)

Kedini zorlayarak sevinçli kalabalığa katıldı. **Otuz iki dişini** birden **göstererek sırttı**. (Ak, YÇHK s.68)

Hırsızın **önünü kese**bilirdi. Ama okulda aldığı onca övgü çöpe mi gidecekti o zaman? (Ak, YÇHK s.68)

Hani, “En kötü durumun bile iyi bir yanı vardır,” derler. Hiç **umut veren** bir yan yok muydu bu olayda? (Ak, YÇHK s.69)

Ne yapıp edip, bilgisayarımı tekrar **ele geçirmeliydi!** Ama nasıl? (Ak, YÇHK s.69)

“Bilgisayarımı kaybettim. Burada mı?” deyip ilk gördüğü evden **içeriye dalıyordu**. (Ak, YÇHK s.70)

“Bu nasıl ev?” diye korkuyla bağırırdı. Sesi yankılanarak geri döndü.”Buuu nasıl evvvv!” Bir anda **yüreği buz kesti**. (Ak, YÇHK s.70)

Çay içip, kek, pasta yediler. **Çene çalıp**, gevezelik ettiler. (Ak, YÇHK s.73)

Bu defa, dağın yamacına oyulmuş bir çalışma odasıyla **burun buruna geldiler**. (Ak, YÇHK s.73)

Ali **hayal kırıklığına uğramıştı**. “Burada hiçbir şey sahici değil!” diye bağırırdı. (Ak, YÇHK s.75)

Çevreyi **kolaçan ederek** yürüdü, yürüdü. (Ak, YÇHK s.75)

Kan ter içinde uyandı. Rüyasında duyduğu ses gerçek hayatta da devam ediyordu. (Ak, YÇHK s.77)

Soruların cevabını bulmak için pijama ve terliklerle **kendini dışarıya attı**. (Ak, YÇHK s.79)

“**Kalbımı basarım** ki o!” diye bağırırdı. (Ak, YÇHK s.79)

“Ben Ümitsu,” diye vurguladı. Sonra da **burnu büyük** bir edayla, “Biz sana Bay Ç diyoruz,” diye devam etti. (Ak, YÇHK s.80)

“Onun. Kesinlikle,” diye **ısrar etti** Ali. (Ak, YÇHK s.80)

Ümitsu kocaman bir **kahkaha patlattı**. (Ak, YÇHK s.81)

Sanırım, elektronik posta adresim ve bilgilerim **ele geçirildi**. (Ak, YÇHK s.81)

Ali **ağızındaki baklayı çıkarı**verdi. (Ak, YÇHK s.82)

Ali'nin **yüreğine su serpilmişti**. Tahmin ettiği şey doğrudu. (Ak, YÇHK s.82)

Bahçede tavşanlar, kediler, köpekler ve köstebekler **cirit atıyordu**. (Ak, YÇHK s.83)

Ali, Ümitsu'nun elindeki minik plakaya **pürdikkat kesildi**. (Ak, YÇHK s.84)

“Ama ben bu devreyi çıkartırsan sorun çözülüyor. Bilgisayar eskisi gibi **tıkr tıkr çalışıyor**.” (Ak, YÇHK s.85)

Ali “Amcam!” diye **iç çekti**. (Ak, YÇHK s.85)

Sen de o kadar güzel sorular sormuşsun ki, hikâyenin yarım kalmasına **gönlüm razı olmadı**. (Ak, YÇHK s.86)

Ali'nin iyice **kafası karışmıştı**. (Ak, YÇHK s.88)

Şaşarsın, hayatta karşılaşma olanağı olmayan, **taban tabana zıt** insanlar o kadar benzer şeyler yazıyordu ki. (Ak, YÇHK s.88)

Küs insanların eski e-postalarını biriktirmekten **zevk alıyor**, bitirilmemiş hikayeleri tamamlıyordu. (Ak, YÇHK s.88)

“Benim gibi, soru sorma isteğiyle **yanıp tutuşan** birilerine de rastladın mı?” (Ak, YÇHK s.89)

Vay canına, **işleri yoluna koyan** birileri var demek. (Ak, YÇHK s.89)

Hiç kimsenin bilmediği şeyleri biliyordu. Ali ona **hayran kalmıştı**. (Ak, YÇHK s.89)

Rıza Bey'in **sabrı tükenmişti**. Ç harfinden çok sıkılmıştı. (Ak, YÇHK s.90)

Eşine, “Olaylar **aldı başını gidiyor**,” diye gürlledi. (Ak, YÇHK s.90)

Rıza Bey,”Biliyorum,” dedi. “Ben de yeni bir taktik geliştirmeye **karar verdim**. (Ak, YÇHK s.90)

Ayla Hanım **oralı değildi**. (Ak, YÇHK s.91)

Rıza Bey uzun süre, “Ne?” diye sormasını bekledi. Sonu gelmeyince, **yüksek perdeden devam etti**. (Ak, YÇHK s.91)

Yine de, yığılmayı önlemek için sayıyı okuldakilerle sınırlamaya **karar verdim**. (Ak, YÇHK s.91)

“O kadar insanı ha?” diye **yerinden fırladı**. (Ak, YÇHK s.91)

“Dost gibi yaklaşıp, **kaleyi içerden fethedeceğim**,” diye fısıldadı. (Ak, YÇHK s.91)

Rıza Bey, “bu yemek **boşa gitmeyecek**” edasındaydı. (Ak, YÇHK s.91)

Ali sevinçten **havalara uçtu**. Bu afiş bir barış anlaşması olarak da görülebilirdi. (Ak, YÇHK s.92)

Öte yandan, bir huzursuzluk **içini kemirmeye başlamıştı**. (Ak, YÇHK s.92)

Hele bir kızın, “Burada Ali Hoşgörüş yazıyor. O kim?” sorusuna, Sevinç’in “Bay Ç!” diye cevap vermesi, **yarasına tuz biber ekti**. (Ak, YÇHK s.93)

Çocuklar teker teker isimlerini söylemeye başlayınca, gerçek **ortaya çıktı**. (Ak, YÇHK s.93)

Eve gidince, guruptaki yazışmalara baktı. **Gözleri fal taşı gibi açıldı**. (Ak, YÇHK s.95)

Yemeğin sonuna doğru, “Sadriç” arkadaşları **söz aldı**. (Ak, YÇHK s.96)

Zehraç, “resmen **enayi durumuna düştük!**”diyerek Şuleç’in görüşüne destek verdi. (Ak, YÇHK s.96)

Zehraç, “resmen enayi durumuna düştük!”diyerek Şuleç’in görüşüne **destek verdi**. (Ak, YÇHK s.98)

Sevinç kızarıp bozardı. **Mırın kırın etti**. (Ak, YÇHK s.98)

Bir insana her zaman iki ismiyle birden hitap etmek güzeldir. Ona soylu bir **hava verir**. (Ak, YÇHK s.98)

İlk başta **işler yolundaydı**. Ama şimdi istemediğim bir noktadayım. (Ak, YÇHK s.98)

Sevinç **kızarıp bozardı**. Mırın kırın etti. (Ak, YÇHK s.98)

Gözleri yaşarmıştı. Ağlamamak için **kendini zor tutuyordu**. (Ak, YÇHK s.98)

“Bu **baş belası** Ç harfinden kurtulmak istiyorum.” (Ak, YÇHK s.99)

Yeni üye olmak isteyen hayran kitlesi derin bir **hayal kırıklığına uğradı**. (Ak, YÇHK s.100)

Ortada fol yok yumurta yokken grubu sonlandırmanın ne âlemi vardı ki? (Ak, YÇHK s.100)

Grup dağılmıştı, ama üyeleri birbiriyle daha **sıkı fıkı olmuştu**. (Ak, YÇHK s.101)

İnternette **vakit kaybetmeyince**, daha çok görüşür olmuşlardı. (Ak, YÇHK s.101)

Sürekli bir araya geliyor, piknik yapıp top oynuyor, yemek yiyip **çene çalıyorlardı**. (Ak, YÇHK s.101)

Çocuklar, Musa Bey’in tepkisine **anlam veremediler**. (Ak, YÇHK s.101)

“Birbirimizle iletişim kurmaktan, konuşmaya **vakit bulamıy**ordu. (Ak, YÇHK s.102)

Başaramadılar. Arkadan **itip kaktılar**. (Ak, YÇHK s.102)

Kan ter içinde kalmış, öfkeden deliye dönmüştü. (Ak, YÇHK s.103)

Kan ter içinde kalmış, öfkeden **deliye dönmüştü**. (Ak, YÇHK s.103)

Kızarıp bozardı. Derin bir nefes aldı. (Ak, YÇHK s.103)

“**Ömür törpüleme** mühendislerinin işi bunlar.” (Ak, YÇHK s.103)

Geceyi geçirmek için en yakındaki otelin **yolunu tuttu**. (Ak, YÇHK s.103)

İkilemeler

Tablo 14

Türkçe Öğretimine Katkı- İkilemeler

İkileme kullanımı	Toplam F(x)	Birbirinden farklı ikileme
Eser		
Eve Giden Küçük Tren	130	83
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	109	82
Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	93	65

Behiç Ak’ın incelenen eserlerinde ikilemelerle ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 14’te Eve Giden Küçük Tren’de 130, Postayla Gelen Deniz Kabuğu’nda 109 ve Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği’nde 93 ikileme kullanıldığı görülmektedir. İkilemelerin en çok Eve Giden Küçük Tren’de, en az ise Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği’nde kullanıldığı görülmektedir. Eve Giden Küçük Tren’de birbirinden farklı 83, Postayla Gelen Deniz Kabuğu’nda 82, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği’nde 65 deyim kullanılmıştır. Tablo 14’ten eserlerde kullanılan toplam ikileme sayılarından ve birbirinden farklı ikileme sayılarından hareketle ikileme çeşitliliğinin tüm eserlerde sağlandığı görülmekte, okuyuculara geniş bir ikileme yelpazesi sunduğu sonucu çıkarılmaktadır.

Behiç Ak’ın eserlerinde ikilemelere yeteri kadar yer verilmiştir. Ek 2’de belirtildiği gibi birbirinden farklı 183 ikileme olmak üzere toplam 332 ikileme kullanılmıştır. Toplam ve birbirinden farklı kullanılan ikilemeler göz önüne alındığında eserlerde yeteri kadar ikilemenin kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Behiç Ak ikileme kullanımında kuruluş özellikleri bakımından farklı kuruluş

özeliklerine sahip ikilemeleri kullanarak ikilemelerin de kendi içinde çeşitliliğini sağlamıştır.

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde ikilemelerin kullanımıyla ilgili bulgular aşağıda verilmiştir:

Kafasını kaldırıp etrafı **tekrar tekrar** kokladı. (Ak, EGKT s.9)

Böyle zamanlarda boynunu inceltir, kafasını uzatır, **acı acı** ulurdu. (Ak, EGKT s.9)

Bütün köy halkının **fısır fısır** hakkında konuşup, ona ilişmemesi en sevdiği durumdu. (Ak, EGKT s.13)

Hatta, dededen kalma sahra dürbünü kapıp, **sağı solu** kolaçan ettiğinin bile farkına varmadı.(Ak, EGKT s.14)

Münevver Hanım bazı mutfak eşyalarını ve içi elbise dolu iki bavulunu cefakar Karakaçan'ın sırtına yüklemiş; **tingir mungır**, dede evinin yolunu tutmuştu. (Ak, EGKT s.17)

Meltem gülerek, "Eşeğe ters binen Nasreddin Hoca hikayesi okudum ama," diye **bilgiç bilgiç** cevap verdi.(Ak, EGKT s.17)

Hatta, madenin girişinde itfaiyenin ve polisin kurtarma çalışmaları için **harıl harıl** hazırlık yaptığını görmeye umuyordu. (Ak, EGKT s.20)

"Elbette ya," diye **pişkin pişkin** sırtıtmıştı. (Ak, EGKT s.21)

O yüzden seni durduran engel yok! **İndikçe iniyor**, düştükçe düşüyorsun. (Ak, EGKT s.23)

O yüzden seni durduran engel yok! İndikçe iniyor, **düştükçe düşüyorsun**. (Ak, EGKT s.23)

Yukarı **fırladıkça fırlıyorsun**. (Ak, EGKT s.24)

Seni **yavaşlattıkça yavaşlatıyor**, ama asla durduramıyor. (Ak, EGKT s.24)

Tekrar aşağı, **gerisin geri** merkeze doğru düşmek demek! (Ak, EGKT s.24)

"Nasıl orası?" sorusuna, **dalgın dalgın** bakarak, "Neresi?" diye cevap vermişti. (Ak, EGKT s.25)

Öğrenciler eğlenmekten zaman bulabilirse, **gizli gizli** kitap okuyorlar. (Ak, EGKT s.25)

İnsanlar panda **yiye yiye**, dev pandalara dönmüşler. (Ak, EGKT s.27)

Öylece, **masum masum**, milyonlarca yıldır kendilerine isim konsun diye bekliyorlar. (Ak, EGKT s.30)

Meltem'se **utuka uçuyordu**. (Ak, EGKT s.31)

Oysa, ağaçların üstünde, nasıl çalıştıkları **açık seçik** yazılı olsa, insanlar bu kadar yorulmazdı. (Ak, EGKT s.31)

Bu mevsimde patatesler, **bol bol** konuşuyolar ama boş konuşmuyolar. (Ak, EGKT s.32)

Rıza Bey **derin derin** içini çekti. (Ak, EGKT s.36)

Tek tük görünen raylar da iyice paslanmıştı. (Ak, EGKT s.40)

Geçmişten bugüne ister buharlı olsun, ister elektrikli, **türlü türlü** lokomotifin fotoğraflarını biriktirmiş, treni konu edinen neredeyse bütün romanları okumuştu. (Ak, EGKT s.40)

Trende işlenmiş cinayetler konusunda yazılmış haberleri **yalayıp yutmuştu**. (Ak, EGKT s.40)

Gölde yüzerken, evlerinin ve kömür vagonlarının sudaki yansımalarını **hayran hayran** seyre daldığı anları hatırladı. (Ak, EGKT s.41)

Diğer ocukların **bucak bucak** kaçtığı bu yılanların insanlara zerre kadar zararı olmadığını biliyordu. (Ak, EGKT s.41)

Çocukları niversiteyi bitirip, eşiyle evde **baş başa** kalınca, bazı konularda nedense anlaşamadıklarını fark etmiştir. (Ak, EGKT s.41)

Münevver Hanım, **pılnı pırtısını** toplayıp, dedesinin evine taşınmaya karar verdiğinde arkadaşlarına, “Hayır, eşiyle aramda anlaşmazlık yok,” demişti. (Ak, EGKT s.42)

Kararlı kararlı yürümeye devam eden eşiğin peşine takıldı. (Ak, EGKT s.46)

İlyas, “İnsanlar pek grşmyolar efendim,” dedi **utana sıkıla**. (Ak, EGKT s.46)

İlyas, köyün neden bu hale geldiğini, **uzun uzun** anlatmak için ksrd. (Ak, EGKT s.47)

Benden **bucak bucak** kaçıyorlar! (Ak, EGKT s.48)

“Sıkılmayacağım, söz! Bana **uzun uzun** anlatabilirsin.” (Ak, EGKT s.48)

Dedesinin anlattığı masallardan tutun da, okulda uğradığı haksızlıklara kadar çok geniş bir yelpazede, konuyu **dağıtıp dağıtıp** topladı. (Ak, EGKT s.49)

Sonra da, büyükannesinin nasıl tarhana yapıldığını **uzun uzun** anlattı. (Ak, EGKT s.49)

Tüneller açılmadan **ler biçer**, kağıt üstüne plan, projeler çizer, hesaplar yapar; sonra da ince eleyip sık dokuyarak işe girişirdi. (Ak, EGKT s.50)

Otuz yıldır **sağı solu** ölçen insanın metresiz kalması ne korkunçtur bilseniz. (Ak, EGKT s.51)

Emekliliğini **sağı solu** karışlayarak geçirmeye başladı. (Ak, EGKT s.51)

Zamanla **sağı solu** karışlayıp adımlamaktan sıkıldı. (Ak, EGKT s.51)

Sağa sola bakıp düşünüyormuş gibi yapar, susmaya devam ederdi. (Ak, EGKT s.52)

Soruların **ardı arkası** kesilmezdi. (Ak, EGKT s.52)

Bu yüzden arkadaşları, Mevlüt Bey'den **bucak bucak** kaçıyordu. (Ak, EGKT s.53)

Perihan Hanım, **alaycı alaycı**, “Mezurayı da ne yapacaksınız?” diye sormuş. (Ak, EGKT s.53)

“Bak, işte burada bütün ölçüler belli. Bunları **tekrar tekrar** ölçmek gereksiz,” demişti. (Ak, EGKT s.53)

Doğu duvarının ölçüsünde de **aşağı yukarı** üç metre eksiklik saptadım. (Ak, EGKT s.55)

Sadece **alaycı alaycı**, “Arsamız çekmiş olmasın sakın?” diye sormakla yetinmişti. (Ak, EGKT s.55)

“Ah canım, geçen gün **tek tek** kaktüslerin dikenlerini ölçmüş.” (Ak, EGKT s.56)

Sonraki günler, komşular ellerine birer şerit metre alıp **sağı solu** ölçmeye başlamıştı. (Ak, EGKT s.57)

“Bazen kayalardan oluşmuş bir yükselti, bazen asırlık çınar, bazen **pırlıl pırlıl** akan pınar, bazen göl kıyısı, bazen kocaman çam ya da dut ağacı.” (Ak, EGKT s.58)

Ama hiç öfkeye kapılmadan, durumu tüm açıklığıyla **sakin sakın** anlatmıştı. (Ak, EGKT s.58)

İçin için güldü Münevver Hanım. (Ak, EGKT s.61)

İnanın hiç sıkılmazsınız. **Kıran kırana** bir maç olacak. (Ak, EGKT s.64)

Başlangıçta **ıkına sıkına** maç seyretmeye çalışan Münevver Hanım da sonuna doğru havaya girdi. (Ak, EGKT s.64)

Köy takımının galip gelmesi için tezahürat yapıp, aynı zamanda su tesisatçısı olan hakeme **bağırıp çağır**dı. (Ak, EGKT s.65)

İlyas **bilgiç bilgiç**, “Üzölmeyin,” dedi. (Ak, EGKT s.65)

İlyas **uzun uzun**, Sezgin Bey'e konuyu anlatmaya çalıştı. (Ak, EGKT s.65)

Daha sonra da **ufak tefek** işlerimi hallederiz ve eve uğrayıp alet çantamı alıruz.
(Ak, EGKT s.66)

Münevver Hanım'sa, yatacağı odayı **pırıl pırıl** yapmıştı bile. (Ak, EGKT s.66)

Münevver Hanım, horoz seslerinden **uyanır uyanmaz** yatak odasının camının tıklatıldığını duydu. (Ak, EGKT s.68)

Birinci sayfasına **kargacık burgacık** yazısıyla uzun bir liste yazmıştı. (Ak, EGKT s.68)

Bu yüzden de köyde, **farklı farklı** konularda uzmanlaşmış teknik elemanlar bulmak mümkündü. (Ak, EGKT s.69)

Bu tür yatırımlar bizim köye **çok çok** fazla. (Ak, EGKT s.72)

Bu da gölün **yavaş yavaş** kuruması demek. (Ak, EGKT s.72)

Ceylan Hanım konuşulanları önemsemeden, **uzun uzun** eşinin bel ağrılarından bahsetti. (Ak, EGKT s.73)

Münevver Hanım, bildiği tıp uzmanlarını **tek tek** aklından geçirdi. (Ak, EGKT s.73)

Yarım saat **sağa sola** telefon ederek, doğru telefon numarasını bulmayı başardı.
(Ak, EGKT s.74)

Anlatılanları **tane tane** mutfak defterine yazarak, ilk fırsatta bu kekten yapıp Münevver Hanım'ı davet edeceğine de söz verdi. (Ak, EGKT s.75)

Selahattin Bey'le **uzun uzun**, göl kıyısındaki satamadığı arsasının nasıl satılabileceğini konuştular. (Ak, EGKT s.75)

Arsayı **bıkmadan usanmadan** defalarca ballandıra ballandıra anlattı. (Ak, EGKT s.75)

Arsayı bıkmadan usanmadan defalarca **ballandıra ballandıra** anlattı. (Ak, EGKT s.75)

Arsa ve emlak fiyatlarıyla ilgili konuşmaları **dallanıp budaklandı** içinden çıkılmaz bir hal aldı. (Ak, EGKT s.76)

Türlü türlü özürler icat edip, toplantıya yetişmeleri gerektiğini söyleyerek kapıya yöneldi. (Ak, EGKT s.76)

On iki saatlik çalışma sonucu, **sıfıra sıfır** elde var sıfırdı. (Ak, EGKT s.77)

Belki **kendi kendine** de sorunların üstesinden gelebilirdi. (Ak, EGKT s.78)

Münevver Hanım'ın eve girip, iki gün içinde her yeri **pırıl pırıl** yapmasından anlamıştı bunu. (Ak, EGKT s.78)

Meltem'in **dediği dedikti**. Onunla baş edilmezdi. (Ak, EGKT s.80)

Yıllarca **tepe tepe** kullandıkları bu yolu, bal gibi kendi ulaşmaları için kullanabilirlerdi. (Ak, EGKT s.81)

Aşağıya, kasabaya **gidip gelmek** için trenden iyisini mi bulacaklardı? (Ak, EGKT s.81)

Herkesin kendi özel arabasıyla **gidip gelmesi** akıl karı bir iş miydi yani? (Ak, EGKT s.83)

Münevver Hanım alaycı laflara **güldü geçti**. (Ak, EGKT s.83)

Rayların **yavaş yavaş** belirmesi, onu geçmişe götürmüştü. (Ak, EGKT s.84)

Münevver Hanım **katıla katıla** güldü. (Ak, EGKT s.85)

Aletlerini **tek tek** elden geçirdi. (Ak, EGKT s.88)

Ölçtü biçti, su terazisi ile rayların seviyelerini kontrol etti. (Ak, EGKT s.88)

Hem zaten evde **boş boş** oturmaktan çok sıkılmıştı. (Ak, EGKT s.88)

Yattığı yerden gerinerek doğruldu, **yavaş yavaş** rayların üstünde yürümeye başladı. (Ak, EGKT s.88)

Oysa, bizim bahçelerimizin sınırları **aşağı yukarı** yüz yıldır aynı. (Ak, EGKT s.89)

Tuncer Bey **uzun uzun** raylara baktı. (Ak, EGKT s.89)

Telefon **uzun uzun** çaldıktan sonra açıldı. (Ak, EGKT s.90)

Onun, **gelmiş geçmiş** en iyi vagon yapımcısı olduğundan, zariflik ve bonkörlüğünden dem vurdu. (Ak, EGKT s.90)

Yorgunluk, dayanışma, gurur, onur, sevgi, bağlılık gibi kelimelerin **bol bol** geçtiği cümleler kuruldu. (Ak, EGKT s.90)

Tek tek örnekler hatırlandı. (Ak, EGKT s.90)

Muzaffer Bey **apar topar** giyinerek kısa sürede yanlarına geldi. (Ak, EGKT s.92)

Muzaffer Bey **kızarıp bozardı**. (Ak, EGKT s.92)

Düşünüp taşınmış, o da Münevver Hanım'a yardım etmeye karar vermişti. (Ak, EGKT s.96)

Münevver Hanım bütün kilitleri **teker teker** kırıyor. (Ak, EGKT s.97)

İlyas, "Son söylediklerinizi tekrar mısınız?" diye rica etti ve Burak Bey'e **tane tane** tekrarlatarak, *Atılan her makine günü gelince işe yarar* cümlesini deftere yazdı. (Ak, EGKT s.98)

Burak Bey, tüm parçaları **tek tek** elden geçirip temizledi, işe yaramayanları değiştirdi. (Ak, EGKT s.101)

Muzaffer ve Mevlüt Beyler, ray ve tekerlere uygun vagon yapmak için, **ölçe biç** malzeme topladı. (Ak, EGKT s.102)

Eski şantiye evinden çıkan sağlam camları **kesip biçip**, pencerelere uydurdular. (Ak, EGKT s.102)

Sonunda vagonlar tamamlandı. **Pırl pırl** olmuştu. (Ak, EGKT 104)

Tren yolunun **sağına soluna** elektrik direkleri dikmek (Ak, EGKT s.105)

Depoda, kurutulmuş, **irili ufaklı** kavak ağacı vardı. (Ak, EGKT s.105)

Mevlit Bey, depodaki bütün ağaçları titizlikle **tek tek** ölçtü. (Ak, EGKT s.105)

Artık kasabaya gayet rahat **gidip gelebileceklerdi**. (Ak, EGKT s.106)

Tren, raylar üstünde **tıkır tıkır** çalışıyordu. (Ak, EGKT s.106)

Uzun uzun dedesinden bahsetti. (Ak, EGKT s.108)

“İleride, kasabaya giden bu demiryolunun yolcu vagonu konacağına inanıyorum,” **diye diye** ihtiyarladı ve bu dünyadan göçüp gitti. (Ak, EGKT s.109)

Münevver Hanım’ın evinin önünden kalkan tren, her kapıda **tek tek** durarak, köy sakinlerini toplayıverdi. (Ak, EGKT s.113)

Evlerden trene eşya taşımaların **ardı arkası** kesilmedi. (Ak, EGKT s.114)

EVE GİDEN TREN **yavaş yavaş** dolarak, kasabaya doğru yollandı. (Ak, EGKT s.116)

Çoğu insanın, hiç işi olmadığı halde, gün içinde defalarca kasabaya **gidip geldiği** oluyordu. (Ak, EGKT s.116)

Eski madenciler de **zaman zaman** yüzlerini kömürle siyaha boyayıp, partiler yapmayı adet haline getirmişlerdi. (Ak, EGKT s.117)

Burak Bey, “Biz burada eğlenirken, işler **sarpa sarıyor**,” dedi. (Ak, EGKT s.118)

Toprak o kadar hareketliydi ki, **apar topar** bahçeye çıkanlar havada takla atıp yere düştüler. (Ak, EGKT s.123)

Üstelik, **huzursuz huzursuz** kuyruğunu da sallamıyor. (Ak, EGKT 125)

Ölçüp biçtiler, hesaplar yaptılar. (Ak, EGKT s.127)

Aralarında **fısır fısır** konuşular. (Ak, EGKT s.127)

Buna rağmen, depremlerle gölün tabanında oluşan çatlaklardan **zaman zaman** suyun sızmasına engel olmadık. (Ak, EGKT s.130)

Gerçekten de birkaç gün içinde yağmurlar başladı ve su seviyesi **yavaş yavaş** yükseldi. (Ak, EGKT s.130)

O hikayeleri niye anlattım sanıyorsun? Buradaki **tatsız tuzsuz** hayata biraz renk katmak için. (Ak, EGKT s.135)

Sesine gereksiz yere hüznün katarak konuşuyor, gözlerini **manalı manalı** sağdan sola süzüyordu. (Ak, EGKT s.136)

Sesine gereksiz yere hüznün katarak konuşuyor, gözlerini manalı manalı **sağdan sola** süzüyordu. (Ak, EGKT s.136)

Meltem gözlerini **iri iri** açarak İlyas'a baktı. (Ak, EGKT s.137)

Bütün anlattıkların **kelime kelimesine** gerçektir! (Ak, EGKT s.137)

“Şimdi anlattıkların **saçma sapan** şeyler! Gerçekle ilgisi falan olamaz. (Ak, EGKT s.137)

Asıl bunlar gerçek! Diğerleri **saçma sapandı!** (Ak, EGKT s.137)

Kimsenin hikâyelerden **kolay kolay** vazgeçmeye niyeti yoktu. (Ak, EGKT s.138)

“Aman bizi **çabuk** götürme. **Yavaş yavaş**, saatte iki üç kilometre hızla gitsek yeter!” diyorlardı. (Ak, EGKT s.141)

Karakaçan, demiryolunda dolaşan kazları uyarmak için **uzun uzun** anırdı. (Ak, EGKT s.143)

Babasının mesleğini söylediğinde, soruların **ardı arkasının** gelmeyeceğini biliyordu. (Ak, PGDK s.9)

Bununla da kalamayıp **bacak bacak** üstüne atmaya kalkışınca, popo üstü oturuverdi. (Ak, PGDK s.12)

Olmayan sandalyenin üstüne oturur gibi yaptı. **Bacak bacak** üstüne attı. (Ak, PGDK s.13)

Üstündeki köpüğü balonu patlatmadan usturayla **yavaş yavaş** sıyırmaya gayret etti. (Ak, PGDK s.14)

Sürekli **toplantıdan toplantıya** koşar. (Ak, PGDK s.15)

Birbirimizi çok özlediğimizden üçlü kanepede **dip dibe** oturuyoruz. (Ak, PGDK s.16)

Utana sıkıla “Bizim çok sakın bir hayatımız var,” dedi. (Ak, PGDK s.16)

Evlerinin hemen arkasında, dalgaların dövdüğü **uçsuz bucaksız** bir kumsal uzanıyordu. (Ak, PGDK s.16)

Merak ettiği ya da etmediği konularla ilgili bilgi almak için **sık sık** internete giriyor, konudan konuya atlıyordu. (Ak, PGDK s.22)

Merak ettiği ya da etmediği konularla ilgili bilgi almak için sık sık internete giriyor, **konudan konuya** atlıyordu. (Ak, PGDK s.22)

Sık sık sosyal paylaşım sitelerine giriyordu. (Ak, PGDK s.23)

Kılıktan kılığa giriyordu. (Ak, PGDK s.23)

Sude çevresindeki her şeye bilgisayarının ekranından bakmayı **yavaş yavaş** sevmeye de başlamıştı. (Ak, PGDK s.25)

Arkadaşı Fikret'le bile artık **yüz yüze** konuşmuyor, internet yoluyla mesajlaşmayı tercih ediyordu. (Ak, PGDK s.25)

Sınıfta **dip dibe** oldukları halde konuşmadığı çocuklarla saatlerce mesajlaşabilmenin keyfini çıkarıyordu. (Ak, PGDK s.26)

Yan yana oturduklarında ise ağızlarını bıçak açmıyordu. (Ak, PGDK s.27)

Tabletini eline **alır almaz** ise mutluluktan havalara uçuyordu. (Ak, PGDK s.27)

Sağda solda konuşulan ekran bağımlılarından biri olup çıkmıştı. (Ak, PGDK s.27)

Fikret **kendi kendine** güldü. (Ak, PGDK s.28)

Sude **pişkin pişkin**, “Konuşmanı kaydediyorum. Devam edebilirsin,” dedi. (Ak, PGDK s.30)

Sude **inatçı inatçı** gülümsedi. (Ak, PGDK s.33)

Babası da **el kol** hareketleri yaparak, “Söylediklerinden hiçbir şey anlamadım,” demeye çalıştı. (Ak, PGDK s.33)

Rıfkı Bey **kızardı bozardı**. (Ak, PGDK s.34)

Genç, yaşlı, **çoluk çocuk**, şişman, zayıf, uzun, kısa, sarışın, esmer, kadın, erkek, herkes ekranlarının büyüüne kaptırırvermişti kendini. (Ak, PGDK s.36)

Sude, ekrandaki yol bulucuya bakmakla meşgul olduğundan çevresinde **olup bitenden** habersizdi. (Ak, PGDK s.36)

Tablet kullananlar ikiboyutlu görüntülere **baka baka** sakarlaşıyorlar. (Ak, PGDK s.39)

Sahnede **olan biteni** baştan sona tabletindeki görüntüden izledi. (Ak, PGDK s.40)

Ama artık çok geçti. Hiçbir şey olmamış gibi **birden bire** tablet bilgisayarının onun elinden alamazdı. (Ak, PGDK s.40)

Tiyatrodan çıktıklarında, Sevda Hanım merakla Sude'ye oyunu **sevip sevmediğini** sordu. (Ak, PGDK s.40)

Rıfat Bey'le **uzun uzun** konuşup bir yol aradı. (Ak, PGDK s.44)

Kendini **zaman zaman** fil, zürafa ya da maymun gibi hissedemeyen, afacan, kıvrırcık saçlı, zeki bir çizgi film karakteri! (Ak, PGDK s.47)

Yoksa **kılıktan kılığa** girebilen, her ortama uyum sağlayabilen bir bukalemun mu?(Ak, PGDK s.48)

Neden ismi böyle **saçma sapan** bir kelimeydi? (Ak, PGDK s.48)

Kılıktan kılığa girebilen, her ortama uyum sağlayabilen bukalemun ruhlu bir oğlan çocuğu! (Ak, PGDK s.49)

O kadar çok yalamı **arka arkaya** sıraladım ki, şaşarsın. (Ak, PGDK s.51)

“**Küçük büyük** herkes ona saygı gösteriyor, en gizli sırlarını onunla paylaşıyor.” (Ak, PGDK s.53)

Sude tanışmadığı, gerçek adlarını bile bilmediği insanlarla sanal dünyada **sıkı sıkı** olmuştum. (Ak, PGDK s.53)

“Ama,” diye **mırın kırın** etti Sevda Hanım. (Ak, PGDK s.55)

Seninle **uzun uzun** vakit geçirdiğini söylüyor. (Ak, PGDK s.55)

Sevda Hanım **kızardı bozardı**. (Ak, PGDK s.55)

Artık işe **gidip gelirken**, yolda karşılaştığı çocuklara daha çok dikkat etmeye başlamıştı. (Ak, PGDK s.59)

“Sevda Hanım, şirketimiz büyük bir hırsızlıkla **karşı karşıya...**” (Ak, PGDK s.62)

Apar topar bir taksiye atlayıp merkeze gitti. (Ak, PGDK s.63)

Sevda Hanım **bilgiç bilgiç** baktı. (Ak, PGDK s.67)

Aklında, ördek ve kurbağa ile fare, zürafa ve pire ile köpek gibi **abuk sabuk** sözcükler geçirmeye başladı. (Ak, PGDK s.77)

Bu sorunun cevabını, **bilse bilse** Rıfkı Bey bilebilirdi. (Ak, PGDK s.77)

Patron **sakin sakın** devam etti. (Ak, PGDK s.82)

Aşağı yukarı yüz trilyon görüntüye sahibiz. (Ak, PGDK s.82)

‘Bu çok saçma, **abuk subuk** bir iş,’ diye içinden geçirdi. (Ak, PGDK s.83)

Soğuk bir sesle, “Bu parayla **yeni yeni** görüntüler satın alıyoruz,” dedi. (Ak, PGDK s.83)

Bunun sonucu olarak, **daha daha** çok görüntü satmalı, daha daha çok kazanmalıyız. (Ak, PGDK s.84)

Bunun sonucu olarak, daha daha çok görüntü satmalı, **daha daha** çok kazanmalıyız. (Ak, PGDK s.84)

Daha çok kazanınca da, daha **daha daha** çok görüntü satın alarak, daha daha daha çok...” (Ak, PGDK s.84)

Daha çok kazanınca da, daha daha daha çok görüntü satın alarak, daha **daha daha** çok...” (Ak, PGDK s.84)

Sonra **kendi kendine** mırıldandı. (Ak, PGDK s.89)

Sanal dünyadaysa, demir kapıyı açıp, **pırıl pırıl** turuncu bir bisikletle karşılaşmıştı. (Ak, PGDK s.92)

... kimisi **çatılardan çatılara** atlıyor, kimisi görünmeyen bir duvara tosluyor, kimisi timsah gibi yerlerde sürünüyordu. (Ak, PGDK s.94)

“Sen **olan bitenin** farkında değilsin,” diye eşine karşı çıktı. (Ak, PGDK s.96)

“Gerçekten mi?” diye **endişeli endişeli** sordu. (Ak, PGDK s.96)

“Herkes Tokudo’nun kontrolü altına giriyor **yavaş yavaş**,” diye devam etti Seveda Hanım. (Ak, PGDK s.96)

Hızlı hızlı yürüyüp kafasına toparlamaya ihtiyacı vardı. (Ak, PGDK s.98)

Seveda Hanım, **olan biteni** dikkatle izlemeye çalışarak çocuğu göz hapsine aldı. (Ak, PGDK s.100)

Banktaki çocuk, **sağa sola** giden, sıçrayan hoplayan, sürünen ya da yerinde sayan, Tokudo gözlüğü takmış insanları sanki yönlendiriyor gibiydi. (Ak, PGDK s.100)

“**Evet evet**,” diye mırıldandı Seveda Hanım. (Ak, PGDK s.100)

“Benim **gizlim saklım** yoktur.” (Ak, PGDK s.105)

Sanal alemde **adım sanım** pek duyulmadı. (Ak, PGDK s.107)

“Daha çok, insanları **kendi kendilerine** karşı yaptıkları kötülüklerden koruyan bir ahtapot.” (Ak, PGDK s.108)

Sabah **uyanır uyanmaz**, kimisi yerdeki sabuna basıp kayar, kimisi mutfak dolabına çarpar. (Ak, PGDK s.110)

Daha **neler neler** (Ak, PGDK s.110)

Tamir ettiği ağlara kendi dolananlar mı? Meyve toplarken suya düşenler mi? **Neler neler**. (Ak, PGDK s.110)

Bütün bunlara rağmen bu temiz, iyi yürekli insanlar yaşamlarını **zar zor** sürdürmeyi başarıyorlarmış. (Ak, PGDK s.111)

Köylülerin çoğunun yüzü gözü **yara bere** içinde, ayakları kolları sargılıymış. (Ak, PGDK s.111)

Bir gün köyle ilgili toplantıda, köylünün teki söz almış, lafı **eveleyip geveleyip** ahtapota getirmiş. (Ak, PGDK s.112)

Altan girmiş, üstten çıkmış, **sağdan soldan** dolanmış, anlamlı anlamsız cümleler kurmuş. (Ak, PGDK s.112)

Altan girmiş, üstten çıkmış, sağdan soldan dolanmış, **anamlı anlamsız** cümleler kurmuş. (Ak, PGDK s.112)

Ama gel gör ki, bu yüzden, ben **doğru dürüst** bisiklete binmesini, tekneyle denize açılmasını öğrenemedim. (Ak, PGDK s.114)

Bütün sakarlıkların, kazaların faturasını ona çıkarıp, suçlamalarını **ardı arkasına** sıralamış. (Ak, PGDK s.115)

Etlerini **parça parça** edip küçük kutulara koyup dondurabiliriz. (Ak, PGDK s.115)

Sonraki günlerde ahtapotu öldürmek isteyenlerin sayısı **artıkça artmaya** başlamış. (Ak, PGDK s.115)

Hatta, dev ahtapot etinin her türlü sakarlığa birebir olduğu söylentisi **kulaktan kulağa** dolaşır olmuş. (Ak, PGDK s.116)

Günler geçtikçe, ahtapotu yakalayıp öldürmek isteyenler **artıkça artmış**. (Ak, PGDK s.117)

Neyse ki, ahtapot imdatlarına yetişmiş, kollarını suya daldırıp, hepsini **teker teker** bulmuş. (Ak, PGDK s.117)

Balıkçılar **zar zor** karaya dönmüşler. (Ak, PGDK s.118)

İşte,” dedi Ahtapot **bilgiç bilgiç**, “ben böyle bir ahtapotum.”(Ak, PGDK s.118)

Sevda Hanım akşam eve geldiğinde **içi içine** sığmıyordu. (Ak, PGDK s.120)

Sevda Hanım, “Gözlüğü **aç kapa** yapsan,” dedi. (Ak, PGDK s.126)

Yavaş yavaş mektubun bir kenarından yırttı ve mektubu çıkardı. (Ak, PGDK s.129)

Bunu **yazar yazmaz** oyuna tekrar geri döneceksin (Ak, PGDK s.129)

Öğle yemeğini **güle oynaya** kumsalda yediler. (Ak, PGDK s.130)

Topu topu elli tane deniz kabuğu bulmayı başardılar. (Ak, PGDK s.131)

Günlerce topladığı kabukları, evin **sağına soluna** yerleştirdi. (Ak, PGDK s.132)

Çalıştırır çalıştırmaz gözlüğünün ekranında bir yazı belirdi. (Ak, PGDK s.132)

Sevda Hanım, “Haklısın,” dedi **kızara bozara**. (Ak, PGDK s.134)

Sık sık karşılaşıyoruz ağaçlarla, ama onlarla tanışmıyoruz. (Ak, PGDK s.134)

Sude gözlerini **kocaman kocaman** açarak, “Yüz elli tane!” diye bağırdı. (Ak, PGDK s.135)

Hepsinin ismini ansiklopedilerden **tek tek** incelediler. (Ak, PGDK s.143)

Yaylada karşılaşmalarını **dobra dobra** konuşmalı mıydılar? (Ak, PGDK s.147)

Sevda Hanım, ‘Bilmenin ve paylaşmanın **ayrı ayrı** şeyler olduğunu ilk defa fark ediyorum,’ diye düşündü. (Ak, PGDK s.147)

Tam tersine bekli de onunla **gizli gizli** işbirliği yapmıştı. (Ak, PGDK s.147)

On, on beş soruyu **arka arkaya**, hiç zorlanmadan cevapladı. (Ak, PGDK s.151)

Sude kahvaltısını **bitirir bitirmez** fırladı. (Ak, PGDK s.151)

Gözleri **ışıl ışıldı**. (Ak, PGDK s.152)

Hile hurdaya izin yok artık! (Ak, PGDK s.152)

Örneğin, üstü **pırtıl pırtıl** olmuş meşin bir top. (Ak, PGDK s.153)

Üstü başı kir pas içindeydi. (Ak, PGDK s.155)

Üstü başı **kir pas** içindeydi. (Ak, PGDK s.155)

Rıfkı Bey **düşünceli düşünceli** kafasını kaşdı. (Ak, PGDK s.156)

Mektubu Sude’nin elinden alıp, mutfakta **gizli gizli** açtı. (Ak, PGDK s.158)

Törendekiler, gülmesinin bitmesini **boşu boşuna** beklediler. (Ak, PGDK s.159)

Bilgisayarı kapıldığı gibi aynanın karşısına geçti ve **kendi kendisiyle** küçük bir söyleşi yaptı. (Ak, YÇHK s.17)

Sağa sola emirler yağdırır, tencerelere, sebzelere kızardı. (Ak, YÇHK s.10)

Ne yazık ki, Ali’nin söyleşileri, **kendi kendisiyle** yaptığı kadar hızlı sonlanmadı. (Ak, YÇHK s.18)

Babasının, “Neden?” sorusuna **utana sıkıla**, “Bilgisayar sadece bir yazı aracı değil ki, aynı zamanda bir iletişim aracı,” diye cevap verdi. (Ak, YÇHK s.18)

Zar zor babasını ikna etti. (Ak, YÇHK s.19)

İçeri **girer girmez** nüfus memuru Ali’yi tanıdı. (Ak, YÇHK s.19)

Düşünceli düşünceli kafasını kaşdı ve, “Bu o kadar kolay değil,” diye fısıldadı. (Ak, YÇHK s.22)

Rıza Bey **alaycı alaycı** baktı. (Ak, YÇHK s.23)

Rıza Hoşgörü, “Yanlılıkla yapılan bir şey seni farklı kılacaksa, o haylaz Ç harfini **tepe tepe** kullan!” (Ak, YÇHK s.24)

Eve **döner dönmez** dizüstü bilgisayarını açtı. (Ak, YÇHK s.25)

Üç yıldır aynı sınıfta okuyorlardı. Ama Sevinç henüz onu **doğru dürüst** fark etmemişti bile. (Ak, YÇHK s.27)

Çocukluğumuzda bile o makine **eski püskü** bir şeydi. Babama bir türlü değiştirememiştik. (Ak, YÇHK s.32)

Oysa hepsini **pırlıl pırlıl** yaptı. Bana mısın demedi. (Ak, YÇHK s.32)

Merdivenleri **paldır küldür** indi. Koşarak karşıya geçti ve 49 numaralı otobüse atlayıverdi. (Ak, YÇHK s.33)

Zili **çalar çalmaz**, apartmanın kapısı büyük bir gürültüyle açıldı. (Ak, YÇHK s.33)

Ali **nefes nefese**, “Gözleriniz bozuldu galiba?” diye sordu. (Ak, YÇHK s.33)

... Yenisini alabilmek için. Yoksa hiçbir şey **kolay kolay** eskimez. (Ak, YÇHK s.37)

Ne yapsa **süklüm püklüm** olmaktan kurtulamıyordu. (Ak, YÇHK s.38)

Telaşlı telaşlı konuyu amcasına anlattı. (Ak, YÇHK s.39)

Yaşlılıktan aklı **gidip geliyordur**. (Ak, YÇHK s.42)

... Bu kafa karıştırıcıydı. Gemi parçalarını da **tek tek** sayabiliyordu. (Ak, YÇHK s.43)

Aniden heyecanlanır, kahkahalarla güler, aniden üzülür ağlardı. Sağı solu belli olmazdı. (Ak, YÇHK s 44)

Rıza Bey kendi eliyle **özene bezene** yazdığı bir yazıyı çamaşır makinesinin arkasındaki duvara astı. (Ak, YÇHK s.44)

Toplarlar **turağı tası**... (Ak, YÇHK s.46)

Dizüstü bilgisayarını açmış, **hızlı hızlı** not alıyor, dedesinin anlattıklarına yetişmeye çalışıyordu. (Ak, YÇHK s.46)

Musa Bey oralı olmadan **pişkin pişkin** devam etti. (Ak, YÇHK s.47)

... “Çünkü yol! Çamaşırlarımı kirlenir kirlenmez atıp, yenilerini alıyorum.” (Ak, YÇHK s.48)

Ali şaşırmişti. Amcası Sedat Bey **pişkin pişkin** sırttı. (Ak, YÇHK s.48)

Musa Bey’e **uzun uzun** aletin nasıl çalıştığını gösterdi. (Ak, YÇHK s.48)

Derin bir iç geçirdikten sonra, **üzgün üzgün** Ali'ye baktı. (Ak, YÇHK s.49)

Ertesi gün **koşa koşa** dedesine gitti. Ama dedesi evde yoktu. (Ak, YÇHK s.54)

Haritayı izleyeyim derken **oradan oraya** savruldu. Hiç bilmediğim bir yerdeyim. (Ak, YÇHK s.54)

Kös kös eve döndü. Her şeye yeniden başlaması gerekiyordu. (Ak, YÇHK s.55)

Sağa sola kağıt yapıştırarak sorunları başkalarına aktarıyordu. (Ak, YÇHK s.58)

Ali ertesi gün **süklüm püklüm** okula gitti. (Ak, YÇHK s.60)

Okulun kapısından adımını içeri **atar atmaz**, bütün gözleri üzerinde olduğunu hissetti. (Ak, YÇHK s.60)

“Neden?” diye **şaşkın şaşkın** mırıldandı Ali. (Ak, YÇHK s.61)

Ali mutluluktan havalara uçmalıydı. Oysa o, **hüngür hüngür** ağlamak istiyordu. (Ak, YÇHK s.61)

Öğretmeni, içeri **girer girmez** onu kucakladı. (Ak, YÇHK s.63)

Ali **kızardı bozardı**. Ödev falan gönderdiğini sanmıyordu. (Ak, YÇHK s.63)

“Bütün bunları ben mi yapmışım?” der gibi Sevinç'e baktı. Sevinç'in gözleri **ışıl ışıldı**. (Ak, YÇHK s.64)

Bomboş sokaklarda, borusuyla marşlar çalarak tek başına dolaşıyor, istediği eve **girip çıkıyordu** (Ak, YÇHK s.64)

Evlere **girip çıkıyor**, bahçelerdeki ağaçlara tırmanıyor, dallardaki meyveleri mideye indirdi. (Ak, YÇHK s.65)

Kedileri, köpekleri bir araya toplayabiliyor, isterse **tek tek** de çağırabiliyordu. (Ak, YÇHK s.65)

Her şey nasıl olsa **tıkır tıkır** çalışıyordu. (Ak, YÇHK s.65)

Horozlar sanki yıllarca şan dersi gibi, müzik prensiplerine **sıkı sıkıya** bağlıydılar. (Ak, YÇHK s.66)

“Dedem de yattığı yerden **mutlu mutlu**, ‘Benim yapabileceğim bir şey yok,’ diye düşünüyordu. (Ak, YÇHK s.66)

Yaşamını **uzattıkça uzattı**. Bunun için ne gerekiyorsa yaptı. (Ak, YÇHK s.67)

‘Şu saate şurada ol!’ diyenlerden **bucak bucak** kaçtı. Kendi zamanını yarattı. (Ak, YÇHK s.67)

“Bunları ben yazmadım!” diye **bağırıp çağır**sa bile kimseyi inandıramazdı. (Ak, YÇHK s.67)

O hala bizimle ve **yavaş yavaş** yaşlanmaya devam ediyor. (Ak, YÇHK s.67)

Otuz iki dişini birden göstererek sırttı. Herkesi **tek tek** kucakladı. (Ak, YÇHK s.68)

Ali, o gece yatakta **sağa sola** dönüp bir türlü uyuyamadı. (Ak, YÇHK s.68)

Karanlığı delen **irili ufaklı** ışıklara baktı. (Ak, YÇHK s.68)

Koltuk onu bir mıknatıs gibi **yavaş yavaş** kendine çekti. (Ak, YÇHK s.69)

Rüyasında **ev ev** dolaştı durdu.(Ak, YÇHK s.70)

... Sonra, dolapların içinden koltuklar, sehpa, çıkarıp, **sağa sola** yerleştirdi. (Ak, YÇHK s.71)

Kırık dökük, beyaz bir masa ve üstünde pinekleyen, fosforlu gözlü bir kediyle karşılaştı. (Ak, YÇHK s.72)

Umutsuzca merdivenin sonuna kadar tırmandı. **Uçsuz bucaksız**, yemyeşil bir ovaya ulaştı. (Ak, YÇHK s.72)

Kollarını iki yana açarak, “**Ev ev** dolaşıyorum. Bilgisayarımı arıyorum,” dedi. (Ak, YÇHK s.72)

Yavaş yavaş yükseldiler. Biraz sonra dönme dolap durdu. (Ak, YÇHK s.73)

Bu defa dağın yamacına oyulmuş bir çalışma odasıyla **burun buruna** geldiler. (Ak, YÇHK s.73)

Ali heyecanla odaya atladı. **Sağı solu** didik didik etti. (Ak, YÇHK s.73)

Ali heyecanla odaya atladı. Sağı solu **didik didik** etti. (Ak, YÇHK s.73)

Tur **tamamlanır tamamlanmaz**, Ali dışarı fırladı. (Ak, YÇHK s.74)

Pürdikkat, **sağa sola** tutunarak, silindirin içine süzülüverdi. (Ak, YÇHK s.76)

Peşinden koşarak, arabanın önüne geçti. **Nefes nefese** eskiciyi durdurdu. (Ak, YÇHK s.79)

Girdiği her şeyi, **kirlenir kirlenmez** atıp yenisini alıyor. (Ak, YÇHK s.81)

Ümitsu, **derme çatma** bir gecekonuda yaşıyordu. (Ak, YÇHK s.83)

Sağa sola, üstüne tumturaklı atasözleri yazılı bezler asılmıştı. (Ak, YÇHK s.84)

Kimisi paramparça, kimisiyse yeni alınmış gibi **pırlıl pırlıldı**. (Ak, YÇHK s.84)

“Bu fazlalığı çıkarınca, **vızır vızır** çalışmaya başladı.” (Ak, YÇHK s.84)

Önce **yavaş yavaş** bazı işlevlerini sonlandırıyor. (Ak, YÇHK s.85)

“Ama bu devreyi çıkartırsan sorun çözüüyor. Bilgisayar eskisi gibi **tıkır tıkır** çalışıyor.” (Ak, YÇHK s.85)

Yenisi alınmaz. **Yavaş yavaş** eskimesine izin verilir, yazılıydı. (Ak, YÇHK s.86)

Ümitsu, üstünde **IVİR ZIVİR** yazılı başka bir kapıyı açtı. İçerisi para doluydu. (Ak, YÇHK s.86)

DERME ÇATMA yazılı başka bir kapıyı açtı. İçeride binlerce kağıt parçası vardı. (Ak, YÇHK s.87)

HAVA CİVA yazılı kapıyı açınca, içerisinin kelimelerle dolu olduğunu gördü Ali. (Ak, YÇHK s.87)

Şaşarsın, hayatta karşılaşma olanağı olmayan, **taban tabana** zıt insanlar o kadar benzer şeyler yazıyorlar ki. (Ak, YÇHK s.88)

Abuk sabuk bile olsa, her metinde parıldayan bir yan vardır. (Ak, YÇHK s.89)

O sırada Aliler'in evindeyse, babası Rıza Bey **sinirli sinirli** turluyordu. (Ak, YÇHK s.90)

Ali mutluluktan **kıpır kıpır**dı. Öte yandan, bir huzursuzluk içini kemirmeye başlamıştı. (Ak, YÇHK s.92)

Çocuklar **teker teker** isimlerini söylemeye başlayınca, gerçek ortaya çıktı. (Ak, YÇHK s.93)

Mesaj kutusu **ıvır zıvır**la dolmuştu. (Ak, YÇHK s.95)

Mutfaksa hiç kirlenmemişti, **pırıl pırıl**dı. (Ak, YÇHK s.96)

İnternete girmekten, **sağa sola** bakmaya vaktimiz yoktu ki. (Ak, YÇHK s.98)

Sevinç **kızarıp bozardı**. Mırın kırım etti. (Ak, YÇHK s.98)

Sevinç kızarıp bozardı. **Mırın kırım** etti. (Ak, YÇHK s.98)

Grup dağılmıştı, ama üyeleri birbiriyle daha **sıkı fıkı** olmuştu. (Ak, YÇHK s.101)

Ne olursa olsun bir şeylerin çöpe atılmasına dayanamazdı. **Acıklı acıklı** onlara baktı. (Ak, YÇHK s.101)

Başaramadılar. Arkadan **itip kaktılar**, önden çektiler, ama nafile! (Ak, YÇHK s.102)

Amca **yorgun argın**, sinir içinde evine geldiğinde, içeri giremedi. (Ak, YÇHK s.103)

Kızarıp bozardı. Derin bir nefes aldı. (Ak, YÇHK s.103)

Kalıp sözler

Tablo 15

Türkçe Öğretimine Katkı- Kalıp sözler

Kalıp söz kullanımı	Toplam F(x)	Birbirinden farklı kalıp söz
Eser		
Eve Giden Küçük Tren	11	7
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	20	9
Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	32	21

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde kalıp sözlerle ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 15'te Eve Giden Küçük Tren'de 11, Postayla Gelen Deniz Kabuğu'nda 20, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği'nde 32 kalıp sözün kullanıldığı görülmektedir. En fazla kalıp sözün Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği'nde (32); en az kalıp sözün Eve Giden Küçük Tren'de (11) kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca Eve Giden Küçük Tren'de 7, Postayla Gelen Deniz Kabuğu'nda 9 ve Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği'nde 21 farklı kalıp sözün kullanıldığı görülmektedir.

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde günlük hayatın çeşitli an ve durumlarında kullanılan kalıp sözlere eserlerde yeri geldikçe başvurulmuştur. Kalıp sözlere sayısal olarak deyimler, ikilemeler kadar fazla olmasa da yer verilmiştir. Ek 3'te belirtildiği gibi birbirinde farklı 37 olmak üzere toplam 63 kalıp sözün kullanıldığı tespit edilmiştir.

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde kalıp sözlerin kullanımıyla ilgili bulgular aşağıda verilmiştir.

“**Vay canına!**” dedi Rıza Bey. “Bu köy, eşek yüzü görmeyeli belki yirmi yıl olmuştur.” (Ak, EGKT s.17)

“**Vay canına**, demek benden kurtulmak için can atıyorlarmış!” diye içinde geçirmişti. (Ak, EGKT s.20)

“**Vay canına**, o kadar basit ha? İki üç saatte oluyor mu bu iş?” (Ak, EGKT s.21)

“Bitti mi? **Aman Tanrı'm!** Ne yaptın o zaman?” (Ak, EGKT s.21)

İnsanları etkisi altına almak için her türlü **gevezeliği yapmaya** hazırды. (Ak, EGKT s.26)

Dünyadan kovulan tüm eşekler soluğu **öteki tarafta** almış. (Ak, EGKT s.28)

“**Vay canına?** Camdan bir yıldız. Tıpkı cam bilyeye benziyor.” (Ak, EGKT s.29)

Herkes kendini onun yanında **kara cahil** hissedirdi. (Ak, EGKT s.52)

“Ona ölçecek bir şeyler lazımdı. **Dile kolay**, otuz beş yılı ölçerek geçti. (Ak, EGKT s.56)

“**Vay canına!** Cennete gelmişim de haberim yok! (Ak, EGKT s.69)

En **can alıcı** soru şuydu: “Bu tren yolunda kaç durak olacak?” (Ak, EGKT s.109)

Babası **kapalı kutu**du. (Ak, PGDK s.11)

Tablet bilgisayar hepsi için bir kurtarıcı olmuştu, ama bu kadar abartmanın da **âlemi yoktu!** (Ak, PGDK s.29)

O sırada Arjantin’de olup seyretmek isterdim tabii, ama **ne yazık ki**, orada değildim. (Ak, PGDK s.34)

Sude, ekrandaki yol bulucuya bakmakla meşgul olduğundan, çevresinde **olup bitenden** habersizdi. (Ak, PGDK s.36)

“**Pes doğrusu!**” diye dişlerini gıcırdattı. (Ak, PGDK s.39)

Sahnede **olan biteni** baştan sona tabletindeki görüntüden izledi. (Ak, PGDK s.40)

Arabaların altında kalmaları **işten bile değildi.** (Ak, PGDK s.59)

Ama **ne yazık ki**, oyunun şifreleri, korsanlar tarafından kırılmıştı. (Ak, PGDK s.66)

Hemen ikinci aşamaya geçti. ‘**Vay canına**, bu kadar kolaydı ha?’ (Ak, PGDK s.74)

Ama **ne yazık ki**, kör de, sağır dilsizin hareketlerini görmediği için onun ne anlattığını anlayamaz. (Ak, PGDK s.89)

“Sen **olan bitenin** farkında değilsin!” diye eşine karşı çıktı. (Ak, PGDK s.96)

Sevda Hanım, “**Ha şunu bileydin!**” diyerek eşini destekledi. (Ak, PGDK s.97)

Ne yazık ki, park da Tokudo’nun dağıttığı gözlükleri takmış insanlarla doluydu. (Ak, PGDK s.99)

Aksi halde, bütün insanların uzaktan kumandayla yönetilen robotlara dönüşmesi **işten bile değildi.** (Ak, PGDK s.99)

Sevda Hanım, **olan biteni** dikkatle izlemeye çalışarak çocuğu göz hapsine aldı. (Ak, PGDK s.100)

“**Bu olacak iş değil,**” diye mırıldandı. (Ak, PGDK s.103)

Bu iyi kalpli, saf hayvanı zıpkınlamak **işten bile değilmiş.** (Ak, PGDK s.118)

Vay canına. Babam bir bakışta çakaleriği ağacını tanıyabiliyor. (Ak, PGDK s.139)

İkiyüzlü olmanın **âlemi yoktu.** (Ak, PGDK s.144)

“**Vay canına!**” diye bağırdı. (Ak, PGDK s.153)

Üçkâğıtçı bakkallar, iyi ısıtmayan ocaklar, gevşemiş kabaklar, kartlaşmış patatesler... (Ak, YÇHK s.10)

Doktorların bile çözemediği çetrefilli sorunun cevabı bu kadar basitti ha? **Vay canına!** (Ak, YÇHK s.16)

Ne yazık ki, Ali'nin söyleşileri, kendi kendisiyle yaptığı kadar hızla sonlanmadı. (Ak, YÇHK s.18)

İçeri girer girmez nüfus memuru, Ali'yi tanıdı. “Ali Bey, **hoş geldiniz!**” dedi. (Ak, YÇHK s.19)

“**Kötü haber tez yayılır,**” derler. Bu ilgisizlik jet hızıyla Ali'nin kulağına kadar gitmişti. (Ak, YÇHK s.29)

Ne yazık ki, hiçbiri Alilerin sınıfındaki Sevinç değildi. (Ak, YÇHK s.29)

Birkaç kere babasına sormuş;“**Sır küpü** mühendisi,” cevabını almıştı. (Ak, YÇHK s.34)

“Dayanıklılıklarını azaltarak... Ya da bilgisayar, yazıcı gibi aletlerin içine bazı gizli programlar yerleştirerek. Ama bunlar **meslek sırrıdır.** Kimseyle paylaşmam. Senle bile.” (Ak, YÇHK s.36)

Mallar iki üç yıl içinde **tahtalı köyü boy**laşınlar istiyorum. (Ak, YÇHK s.37)

Teşekkür ederek kapıya yöneldi. (Ak, YÇHK s.39)

Aynadan, sanki Ali'yi tanıyormuş gibi, “**Hoş geldiniz,** küçük bey,” dedi. (Ak, YÇHK s.41)

“Haklısım.” Dedi tamirci sırtarak, “**yapacak bir şey yok.**” (Ak, YÇHK s.53)

Ali'yse bu iddiaya, “**Güleyim bari.** Hiç ilgisi yok,” diye cevap verdi. (Ak, YÇHK s.58)

“Arkadaşınız Ali'yi **tebrik** ediyorum. Ona en yüksek notu verdim,” dedi. (Ak, YÇHK s.63)

‘Benim yapabileceğim bir şey yok,’ diye düşünüyordu. ‘**Her şey yolunda.**’ (Ak, YÇHK s.66)

Bunun için ne gerekiyorsa yaptı. ‘**Sayılı zaman çabuk geçer,**’ derler. (Ak, YÇHK s.67)

Böyle bir yazı kesinlikle yazmamıştı. Ama, Kim yazdıysa, **pes doğrusu!** Diye düşündü. (Ak, YÇHK s.67)

Ali'nin salonda oturmak gibi bir **niyeti yoktu.** (Ak, YÇHK s.71)

Ne yazık ki, Ali'nin bilgisayarı burada da yoktu. (Ak, YÇHK s.72)

Çay içip, kek, pasta yediler. Çene çalıp, **gevezelik ettiler.** (Ak, YÇHK s.73)

Vay canına! Bir anda dönme kuvvetinin etkisine girip, o da duvara yapıştırmıştı. (Ak, YÇHK s.76)

“Evet,” dedi gülerek Ümitsu, “herkes Ali Hoşgörüş'ün **hangi cehenneme gittiğini** konuşuyor.” (Ak, YÇHK s.80)

“Evet, **ne yazık ki** Fena Halde Canı Sıkılan Adamlar yüzünden, ‘Yapacak bir şey yok,’ diyenlerin sayısı arttı. (Ak, YÇHK s.85)

İlk bakışta Ali'ye **sır küpü,** sert bir kaya gibi görünmüştü. (Ak, YÇHK s.86)

En gizli sırlarını beş dakika içinde anlatmaya hazırdı. **Yufka yüreklinin** tekiydi. (Ak, YÇHK s.86)

“**Vay canına** ne kadar zenginsin!” diye bağırdı Ali. (Ak, YÇHK s.86)

Hepsi kullanımdan çekilmiş paralar. **Beş kuruş bile etmiyorlar.** (Ak, YÇHK s.87)

Vay canına, işleri yoluna koyan birileri var demek! (Ak, YÇHK s.89)

En fazla sekiz, bilemedin, **taş çatlasa,** on kişi gelebilir. (Ak, YÇHK s.91)

Tıpkı tamirciler gibi, “**Yapacak bir şey yok,**” demekten başka çaresi kalmamıştı. (Ak, YÇHK s.93)

“**Ne yazık ki** öyle!” diye cevap verdi. (Ak, YÇHK s.96)

Vay canına! Gerçek bu kadar acımasızdı ha! (Ak, YÇHK s.96)

Yansıma sözcükler

Tablo 16

Türkçe Öğretimine Katkı- Yansıma sözcükler

Yansıma sözcük kullanımı	Toplam F(x)	Birbirinden farklı yansıma sözcük
Eser	47	20
Eve Gelen Küçük Tren	48	15
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	57	24

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde yansıma sözcüklerle ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 16’da Eve Giden Küçük Tren’de 47, Postayla Gelen Deniz Kabuğu’nda 48, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği’nde 57 yansıma sözcüğün kullanıldığı görülmektedir. En fazla yansıma sözcüğün Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği’nde (57); en az yansıma sözcüğün Eve Giden Küçük Tren’de (47) kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca Eve Giden Küçük Tren’de 20, Postayla Gelen Deniz Kabuğu’nda 15 ve Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği’nde 24 farklı yansıma sözcüğün kullanıldığı görülmektedir. Tablo 16’dan hareketle eserlerde yansıma sözcük kullanımının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Eserlerdeki bu yansıma sözcük kullanımının sayısal yakınlığının birbirinden farklı yansıma sözcük sayılarında da paralellik gösterdiği görülmektedir. Behiç Ak’ın eserlerinde yansıma sözcükler ve bu sözcüklerden türetilmiş sözcüklere yeteri kadar yer verilmiştir.

Behiç Ak’ın incelenen eserlerinde yansıma sözcüklerin kullanımıyla ilgili bulgular aşağıda verilmiştir.

Böyle zamanlarda boynunu inceltir, kafasını uzatır, acı acı **ulur**du. (Ak, EGKT s.9)

Köylüler, köpeklerin sebepsiz **ulumasından** pek hoşlanmazdı. (Ak, EGKT s.9)

“İhtiyar **uluyor** yine!” (Ak, EGKT s.10)

Üzülünce de **uluyor**. (Ak, EGKT s.10)

Bütün köy halkının **fısır fısır** hakkında konuşup, ona ilişmemesi en sevdiği durumdu. (Ak, EGKT s.13)

Bütün köy halkının fısır **fısır** hakkında konuşup, ona ilişmemesi en sevdiği durumdu. (Ak, EGKT s.13)

Ön patilerinin üstünde doğrularak sevinçle **havladı**. (Ak, EGKT s.14)

Münevver Hanım bazı mutfak eşyalarını ve içi elbise dolu iki bavulunu cefakar Karakaçan’ın sırtına yüklemiş; **tingir** mıngır, dede evinin yolunu tutmuştu. (Ak, EGKT s.17)

Dünyadaki tüm bilim insanları bunun için yüzyıllardır kafa **patlatmıyor** mu? (Ak, EGKT s.31)

Eşeğini **dehleyerek** hızlandırdı. (Ak, EGKT s.38)

Münevver Hanım neşeyle, “Oynamaya geldim,” diye **kikirdedi**. (Ak, EGKT s.43)

Münevver Hanım **gürültülü** bir kahkaha patlattı. (Ak, EGKT s.45)

Münevver Hanım gürültülü bir **kahkaha** patlattı. (Ak, EGKT s.45)

Münevver Hanım gürültülü bir kahkaha **patlattı**. (Ak, EGKT s.45)

Münevver Hanım, söz vermişti bir kere; **çıtını** çıkarmadan İlyas'ı dinledi. (Ak, EGKT s.49)

Mevlüt Bey kısa sürede evde sıkıntıdan **patlayan** birine dönüşmüştü. (Ak, EGKT s.51)

“Peki, nasıl ölçmüştür, bilin bakalım?” diye yeni bir soru **patlatırdı**. (Ak, EGKT s.52)

“Böylelerine ender rastlanıyor burada,” diye **mırıldandı**. (Ak, EGKT s.60)

Münevver Hanım koca bir **kahkaha** patlattı. (Ak, EGKT s.62)

Münevver Hanım koca bir kahkaha **patlattı**. (Ak, EGKT s.62)

İlyas, **kıkırdı**arak, “Su tesisatının yapılması için maç seyretmeye katlanabilirsiniz,” dedi. (Ak, EGKT s.64)

Münevver Hanım, horoz seslerinden uyanır uyanmaz yatak odasının camının **tıkladıldığını** duydu. (Ak, EGKT s.68)

Bademli kek tarifi, bel ağrıları, çocukluk arkadaşları... diye **mırıldandı**. (Ak, EGKT s.75)

Münevver Hanım sıkıntıdan **patlayacaktı** artık. (Ak, EGKT s.76)

Artık kuyruğunu her tarafa doğru sallıyor, garip sesler çıkarıyor, **uluyup** havlıyordu. (Ak, EGKT s.78)

Artık kuyruğunu her tarafa doğru sallıyor, garip sesler çıkarıyor, **uluyup** havlıyordu. (Ak, EGKT s.78)

Taş **çatlasa** iki haftalık çalışma sonunda onları eski haline getirebilirdi. (Ak, EGKT s.88)

Ama **homurtular** yükselmeye devam ediyordu. (Ak, EGKT s.88)

Tuncer Bey alına koca bir **şaplak** yapıştirarak, “İnanın tamamıyla unuttum,” dedi. (Ak, EGKT s.91)

En fazla, trenin geldiğini **anırarak** haber verilebilir. (Ak, EGKT s.106)

Tren, raylar üstünde **tıkır** tıkır çalışıyordu. (Ak, EGKT s.106)

Tren, raylar üstünde tıkır **tıkır** çalışıyordu. (Ak, EGKT s.106)

Münevver Hanı **kahkahalarla** güldü. (Ak, EGKT s.111)

Arada hiç durağı olmayacak, çünkü her yer durak olacak! Diye **kıkırdadı**. (Ak, EGKT s.111)

“Kasabaya giderken arada **tungırdatırım**,” diyerek, udunu özenle köşeye astı.
(Ak, EGKT s.114)

Burada yemek pişireceğimize göre, mutfak ve buzdolabı da olmalı,” diye
ağızlarını **şapırdattılar**. (Ak, EGKT s.114)

“İhtiyar günlerdir **uluyor** ve kuyruğunu her yöne doğru sallıyor.” (Ak, EGKT
s.121)

“Karakaçan da, günlerdir durmadan **anırıyor**.” (Ak, EGKT s.121)

Ayın yirmisini yirmi birine bağlayan gece yarısı, köy halkı **gümbürtüyle** uyandı.
(Ak, EGKT s.123)

İhtiyar **havlamıyor**, ulumuyor. Çok sakın. (Ak, EGKT s.125)

İhtiyar havlamıyor, **ulumuyor**. Çok sakın. (Ak, EGKT s.125)

Aralarında **fısır fısır** konuştular. (Ak, EGKT s.125)

Aralarında fısır **fısır** konuştular. (Ak, EGKT s.125)

İçlerinde en yaşlısı Sabri Dede’yse bir gün kahvede **kıkırdayarak**, “O sınırlar
zaten doğru değildi,” dedi. (Ak, EGKT s.131)

Sabri Dede, “Öyle de diyebiliriz,” diye **kıkırdadı**. (Ak, EGKT s.132)

Karakaçan, demiryolunda dolaşan kazları uyarmak için uzun uzun **anırdı**. (Ak,
EGKT s.143)

İlyas **kahkahalarla** güldü. (Ak, EGKT s.143)

Üstündeki balonu **patlamadan** usturayla yavaş yavaş sıyırmaya gayret etti. (Ak,
PGDK s.14)

Evet, ilk günler ev, **patlamış** balonlardan geçilmiyordu. (Ak, PGDK s.15)

Sude, “Kendimi sahile atıyorum,” diye **şakıdı**. (Ak, PGDK s.16)

“Bu gösteriyi repertuarıma almalıyım,” diye **mırıldandı**. (Ak, PGDK s.38)

Kikirderek, elindeki tabletle babasının görüntüsünü kaydetmeye başladı. (Ak,
PGDK s.38)

“Daha tam olmamış,” diye **mırıldandı**. (Ak, PGDK s.39)

“Pes doğrusu!” diye dişlerini **gıcırdattı**. (Ak, PGDK s.39)

“Belki onunla sanal ortamda bir ilişki kurabilirim,” diyerek parmaklarını
şaklattı. (Ak, PGDK s.44)

“Sadece iletişim değil, aynı zamanda oyun kurabilecek bir yaratık olmalı,” diye
mırıldandı. (Ak, PGDK s.47)

Her şeyi bilen bilgi küpü, en zor matematik problemlerini **şıp** diye çözebilen süper bir âlimdi. (Ak, PGDK s.50)

Rıfkı Bey **kahkahalarla** güldü. (Ak, PGDK s.51)

Rıfkı Bey yine **kahkaha** patlattı. (Ak, PGDK s.52)

Rıfkı Bey yine kahkaha **patlattı**. (Ak, PGDK s.52)

Rıfkı Bey buna da **kahkahalarla** güldü. (Ak, PGDK s.52)

“Ama,” diye **mırın** kırın etti. (Ak, PGDK s.55)

Yönetici, “Gogoluku!” diye **mırıldandı**. (Ak, PGDK s.69)

“İşe Gogoluku’yu öğrenerek başlamalıyım,” diye **mırıldandı**. (Ak, PGDK s.71)

OYUNA BAŞLA komutuna **tıkladı**. (Ak, PGDK s.73)

Sude’ye sorsa, onun **şıp** diye bileceğinden emindi. (Ak, PGDK s.73)

“Bu sayede Sude’yle aynı sıraya geldiğimde, onunla da mesajlaşabileceğim!” diye **kıkırdadı**. (Ak, PGDK s.76)

Sevda Hanım, “İnsanların sürekli internete girmesi bütün sosyal hayatı felç ediyor,” diye **homurdandı**. (Ak, PGDK s.81)

“Mesleğime ihanet edemem,” diye **mırıldandı**. (Ak, PGDK s.82)

İlk bakışta çok az bir para, ama bu filmin milyonlarca kez **tıklanma** olasılığı var. (Ak, PGDK s.86)

Sevda Hanım, “Beklemekten başka çaremiz yok,” diye **mırıldandı**. (Ak, PGDK s.86)

Sonra kendi kendine **mırıldandı**. (Ak, PGDK s.89)

O sırada, tam kulağının dibinde Rıfkı Bey’in **fısıltısını** duydu. (Ak, PGDK s.96)

Sevda Hanım, “Bir anda Tokudo şirketi herkese dijital gözlükler göndermiş,” diye **mırıldandı**. (Ak, PGDK s.96)

“Bu işi bırakmalıyım,” diye **mırıldandı**. (Ak, PGDK s.99)

“Evet evet,” diye **mırıldandı** Sevda Hanım. (Ak, PGDK s.100)

“Bu olacak iş değil!” diye **mırıldandı**. (Ak, PGDK s.103)

Polis beni arasaydı, **şıp** diye bulurdu herhalde. (Ak, PGDK s.105)

Soruları **şıp** diye bilen zeki kız. (Ak, PGDK s.107)

Sevda Hanım **kahkaha** attı. (Ak, PGDK s.109)

Ahtapot etinin lezzetli olduğu da ağız **şapırdatarak** konuşulur olmuş. (Ak, PGDK s.116)

Rıfki Bey'in kulağına, "Büyük bir iş başardım," diye **fısıldadı**. (Ak, PGDK s.120)

"Bu korsanın şimdiye kadar yakalanmaması ne acı," diye **mırıldandı**. (Ak, PGDK s.135)

Kuş sesleri, arı **vızıldamaları** arasında çalı ve ağaçları incelemeye koyuldular. (Ak, PGDK s.138)

"Doğa tam bir roman," diye **kikirdedi**. (Ak, PGDK s.139)

Sude'de, "Bu ağacın ismini hiç duymamıştım," diye **mırıldandı**. (Ak, PGDK s.140)

"Kesinlikle tanıyorum bu sesi ben!" diye **mırıldandı**. (Ak, PGDK s.142)

"Birileri şaka yapıyor olmasın?" diye **kikirdedi**. (Ak, PGDK s.146)

"Çiçekler açıyor, arılar **vızıldıyor**, dalgalar sahili dövüyor, ağaçlar tomurcuklanıyor..." (Ak, PGDK s.146)

Patron kocaman bir **kahkaha** attı. (Ak, PGDK s.146)

"Eh, iş başka, hayat başka!" diye sevinle **mırıldandı**. (Ak, PGDK s.146)

"Belki de sorun, dijital gözlükte ya da Gogoluku oyununda değildi," diye **mırıldandı** Sevda hanım. (Ak, PGDK s.156)

Sevda Hanım, "Kırk yıl düşünsem, Bay Tarator olarak Gogoluku' da üçüncü olacağım aklıma gelmezdi," diye **mırıldandı**. (Ak, PGDK s.159)

"Gogoluku bağımlısı olduğunuzu bilmiyordum. Tabii, Kanadalı bir oğlan çocuğu olduğunuzu da," diye **fısıldadı**. (Ak, PGDK s.159)

Kahkahalarını bir türlü engelleyemedi. (Ak, PGDK s.159)

Bir süredir kulak **çınlamasından** çektiği için keyfi kaçıktı. (Ak, YÇHK s.10)

Kulağının **çınlamasından** başka konuya yoğunlaşamıyordu. (Ak, YÇHK s.12)

Ne zaman evin kapısından adımımı atsam, kulaklarım **çınlamaya** başlıyor. (Ak, YÇHK s.12)

"Özellikle rüzgarlı havalarda **çınlama** artıyor," diyordu. (Ak, YÇHK s.12)

Sevinçle, "Ben de bir yıldır kulağım **çınıyor** sanıyordum," dedi. (Ak, YÇHK s.16)

Sonra bir kağıda, "SUSKUNLUK KULAK ÇINLAMASINA NEDEN OLABİLİR!" diye yazdı. (Ak, YÇHK s.16)

Tabii, kulak çınlamasının köstebeklerle ilişkisi de çok komikti. (Ak, YÇHK s.20)

"Bu nasıl olur?" diye **patladı**. (Ak, YÇHK s.20)

“Bu o kadar kolay değil,” diye **fısıldadı**. (Ak, YÇHK s.22)

Kısa sürede Ç harfi, Facebook’un “en çok **fokurdatılanlar**” listesine girdi. (Ak, YÇHK s.25)

“Bu çocuk kendini eksik hissediyor,” diye **homurdandı**. (Ak, YÇHK s.26)

“Ben, ne yazık ki öyle bir şey getiremem,” diye **homurdandı**. (Ak, YÇHK s.32)

Merdivenleri **paldır** küldür indi. (Ak, YÇHK s.33)

“Hoşgörüç soyadını çok sevdim,” diye **kahkahalarla** güldü. (Ak, YÇHK s.39)

Kulak **çnlamanızın** geçmesine de çok sevindim. (Ak, YÇHK s.42)

Rıza Bey dişlerini **gıcırdattı**. (Ak, YÇHK s.42)

Aniden heyecanlanır, **kahkahalarla** güler, aniden üzülür ağlardı. (Ak, YÇHK s.44)

“Olamaz, mümkün değil! Tarihler tutmuyor!” gibi şeyler **mırıldanıyordu**. (Ak, YÇHK s.46)

Ali panik içinde birkaç tuşa bastı. **Cızıltılı** bir ses kulakları tırmaladı. (Ak, YÇHK s.49)

“İyi ki, bilgilerimi evdeki yedek belleğe kaydettim,” diye **mırıldandı**. (Ak, YÇHK s.50)

O da **cızıltılar** çıkararak son nefesini vermişti. (Ak, YÇHK s.53)

Ali, “Ömür törpüleme mühendisleri iyi çalışıyor,” diye **mırıldandı**. (Ak, YÇHK s.58)

“Neden?” diye şaşkın şaşkın **mırıldandı** Ali. (Ak, YÇHK s.61)

Sevinç, “On sekiz bin beş yüz altı **tık!**” diye ona cevap verdi. (Ak, YÇHK s.61)

“Google Arama’da en çok senin ismin **tıklanmış**.” (Ak, YÇHK s.61)

Ne diyeceğini bilemedi Ali. **Tıklanmak** umurunda bile değildi. (Ak, YÇHK s.61)

Olimpiyat rekoru kırmış bir sporcunun antrenörü edasıyla **fısıldadı**. (Ak, YÇHK s.61)

Yirmi beş bin **tıka** çıkıp, iki aylık rekor kırabilirdin. (Ak, YÇHK s.61)

“Ödevi boş ver. Hiçbir ödev o kadar **tıklanmaz!** İnan bana, bu çok iyi bir şey!” (Ak, YÇHK s.61)

Oysa o **hüngür** hüngür ağlamak istiyordu. (Ak, YÇHK s.61)

Oysa o hüngür **hüngür** ağlamak istiyordu. (Ak, YÇHK s.61)

Hiçbir şey yapmamıştı. Sadece **tıklan**mıştı. (Ak, YÇHK s.63)

Çalışmanın değil, sadece **tıklanmanın** önemli olduğu bir dünyada yaşıyordu. (Ak, YÇHK s.63)

Her şey nasılsa **tıkır** tıkır çalışıyordu. (Ak, YÇHK s.65)

Her şey nasılsa tıkır **tıkır** çalışıyordu. (Ak, YÇHK s.65)

Kediler zamanı gelince uyukluyor, avlanıyor ve **miyavlı**yordu. (Ak, YÇHK s.65)

Köpekler tam zamanında gerinmeyi, **havlama**yı ya da ulumayı beceriyordu. (Ak, YÇHK s.65)

Köpekler tam zamanında gerinmeyi, havlamayı ya da **ulumayı** beceriyordu. (Ak, YÇHK s.65)

“Tavuklar yönetmeliğe uyuyor, ‘**gıd-gıd-gıdaaak**’ sesi çıkararak gıdaklayabiliyordu. (Ak, YÇHK s.66)

“Tavuklar yönetmeliğe uyuyor, ‘**gıd-gıd-gıdaaak**’ sesi çıkararak **gıdaklayabiliyordu**. (Ak, YÇHK s.66)

İster erken ötsünler ister geç, ‘**ü-ürrröö-üüü**’ sesini mi minör tonunda çıkarabilmeyi başarıyorlardı. (Ak, YÇHK s.66)

Sevinç, “Yaşasın Ç harfi kardeşliği!” diye **ciyaktı**. (Ak, YÇHK s.67)

“Yanlış adresteyim,” diye **mırıldandı**. (Ak, YÇHK s.71)

Arılar **vızıldıyor**, kelebekler uçuşuyordu. (Ak, YÇHK s.72)

Dedesı Musa Bey, “Burası televizyon odamız,” diye **mırıldandı**. (Ak, YÇHK s.73)

Ümitsu, kocaman bir **kahkaha** patlattı. (Ak, YÇHK s.81)

Ümitsu, kocaman bir kahkaha **patlattı**. (Ak, YÇHK s.81)

Bu fazlalığı çıkarınca **vızır vızır** çalışmaya başladı. (Ak, YÇHK s.84)

Bu fazlalığı çıkarınca vızır **vızır** çalışmaya başladı. (Ak, YÇHK s.84)

Bilgisayar eskisi gibi **tıkır** tıkır çalışıyor. (Ak, YÇHK s.85)

Bilgisayar eskisi gibi tıkır **tıkır** çalışıyor. (Ak, YÇHK s.85)

Gıcırdayan basamaklara basarak aşağıya indiler (Ak, YÇHK s.86)

Eşine, “Olaylar aldı başımı gidiyor,” diye **gürledi**. (Ak, YÇHK s.90)

Eşinin kulağına, “Dost gibi yaklaşıp, kaleyi içerden fethedeceğim,” diye **fısıldadı**. (Ak, YÇHK s.91)

Son yıllardaki en başarılı proje bu! Face’te on bin kez **tıklandık!** (Ak, YÇHK s.95)

Dışlerini **gıcırdatarak**, “Yapacak bir şey yok!” diye mırıldandı. (Ak, YÇHK s.103)

Dışlerini gıcırdatarak, “Yapacak bir şey yok!” diye **mırıldandı**. (Ak, YÇHK s.103)

Tablo 17

Türkçeye Katkı

Türkçeye Katkı	Eserler			TOPLAM
	Eve Giden Küçük Tren	Postayla Gelen Deniz Kabuğu	Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	
Atasözü	4	2	-	6
Deyim	216	242	189	647
İkileme	130	109	93	332
Kalıp Söz	11	20	32	63
Yansıma Sözcük	47	48	57	152
Toplam Bulgu	408	421	371	1200

Behiç Ak’ın incelenen eserlerinin Türkçe öğretimine katkılarını ortaya koyacak olan söz varlığı unsurlarıyla ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 17’de toplam 6 atasözü, 647 deyim, 332 ikileme, 63 kalıp söz, 152 yansıma sözcük kullanıldığı görülmektedir. En fazla bulgunun 647 ile deyimlere, en az bulgunun da 6 adet ile atasözlerine ait olduğu görülmektedir. Toplam bulgular bakımından ele alındığında 408 bulgunun Eve Giden Küçük Tren’de, 421 bulgunun Postayla Gelen Deniz Kabuğu’nda, 371 bulgunun Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği’nde yer aldığı tespit edilmiştir. En fazla bulgu 421 bulgu ile Postayla Gelen Deniz Kabuğu’nda, en az bulgu 371 bulgu ile Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği’nde yer aldığı tespit edilmiştir.

Eserlerin tamamında atasözü kullanımı bakımından bir eksiklik olduğu, deyimlerin ise eserlerin tamamında yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Atasözleri dışında tüm eserlerde yeterli derece kullanılmayan başlığın kalıp sözler olduğu görülmektedir. İkilemeler ve yansıma sözcüklerin tüm eserlerde birbirine yakın değerlerde kullanıldığı görülmektedir.

Dördüncü Bölüm

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sonuç

Behiç Ak'ın eserlerinde değerler eğitimi ve eserlerin Türkçe öğretimine katkısının incelendiği bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Değer eğitimi bakımından;

Behiç Ak'ın eserlerinde değerlerin adalet ve vatanseverlik değerleri dışında yeterli biçimde işlendiği görülmüştür. Toplam 142 değer tespit edildiği üç eserde (Eve Giden Küçük Tren, Postayla Gelen Deniz Kabuğu, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği) en çok dürüstlük (25) değerine, en az vatanseverlik (0) değerine rastlanmıştır. Çok az yer verilen ya da hiç yer verilmeyen değerlerin eserlerin konularıyla ilgili olduğu, konuya uygun olan değerlerin eserlerde fazlasıyla yer aldığı belirlenmiştir.

Behiç Ak'ın eserlerinde değerlerin genel olarak örtük şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Behiç Ak'ın eserlerinin değerler bakımından yeterli yetkinlikte olduğu tespit edilmiştir.

Türkçe öğretimi bakımından;

Behiç Ak'ın tamamı incelenen (Eve Giden Küçük Tren, Postayla Gelen Deniz Kabuğu, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği) eserlerinde 486'sı birbirinden farklı olmak üzere toplamda 647 deyim, 183'ü birbirinden farklı olmak üzere toplamda 332 ikilemeye, 38'i birbirinden farklı olmak üzere toplamda 152 yansıma sözcüğe, 37'si birbirinden farklı olmak üzere toplamda 63 kalıp söze ve birbirinden farklı toplam 6 atasözüne yer verildiği tespit edilmiştir. Bu verilerden hareketle deyim, ikileme, kalıp söz, yansıma sözcükleri bolca ve farklı görevlerde kullandığı ancak atasözü kullanımında diğer başlıklara göre yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tartışma

Bu bölümde, bu çalışmaya benzer ve yakın çalışmalarda elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlar birlikte değerlendirilmiştir.

Behiç Ak'ın çocuk kitaplarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısının incelendiği bu iki boyutlu çalışmada ele alınan eserlerde toplam 142 değer yer aldığı tespit edilmiştir. Toplam 142 değer tespit edildiği üç eser (Eve Giden Küçük Tren, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği, Postayla Gelen Deniz Kabuğu) de dürüstlük değerine 25, sevgi değerine 24, saygı değerine 22, yardımseverlik değerine 20, sorumluluk değerine 18, dostluk değerine 15, öz denetim değerine 9, sabır değerine 8, adalet değerine 1 kez yer verildiği ve vatanseverlik değerine hiç yer verilmediği tespit edilmiştir.

Çalışmanın Türkçe öğretimine katkı boyutuyla ilgili eserlerde atasözü, deyim, ikileme, kalıp söz ve yansıma sözcüklerin kullanımı incelenmiştir. Eserlerin (Eve Giden Küçük Tren, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği, Postayla Gelen Deniz Kabuğu) tamamının tarandığı bu çalışmada 486'sı birbirinden farklı olmak üzere toplamda 647 deyime, 183'ü birbirinden farklı olmak üzere toplamda 332 ikilemeye, 38'i birbirinden farklı olmak üzere toplamda 152 yansıma sözcüğe, 37'si birbirinden farklı olmak üzere toplamda 63 kalıp söze ve birbirinden farklı toplam 6 atasözüne yer verildiği tespit edilmiştir.

Abacı (2018) Behiç Ak ile ilgili yaptığı çalışmada yazarın yirmi dokuz çocuk kitabını değerler eğitimi açısından incelemiş, bu eserlerin bireysel ve toplumsal değerlerin nesillere aktarılmasında yararlı kaynaklar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Arıkan (2018) Behiç Ak ile ilgili yaptığı çalışmasında Behiç Ak'ın yazdığı çocuk kitaplarını çocuk edebiyatının temel öğelerine uygunlukları açısından incelemiş ve gerek iç ve dış yapı özellikleriyle olsun gerek de temel eğitim ilkeleri bakımından olsun eserlerin yetkin eserler olduğu tespitini yapmıştır. Farklı boyutlarda yapılan bu ve buna benzer diğer çalışmalargöstermektedir ki Behiç Ak çocuk edebiyatında üretken olduğu kadar yetkin, toplumsal değerlere duyarlı aynı zamanda çocuk edebiyatı alanının özelliklerine hâkim yazarlardan biridir.

Bu çalışmaya değer ve Türkçe öğretimi boyutlarıyla en yakın ve en kapsamlı çalışma Kaya (2012) tarafından yapılmıştır. *Emine Işinsu'nun*

romanlarında değerler eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı adlı çalışmada Işınsoy'un Ak Topraklar, Bir Ben Vardır Bendenİçeri, Çiçekler Büyüreserleri incelenmiştir. Doğrudan ve örtük 701 değer yer aldığı ve incelenen her değer yer aldığı eserlerin değerler bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Türkçe öğretimi boyutuyla ilgili olarak Kaya'nın çalışmasında birbirinden farklı 605 olmak üzere toplamda 905 deyim, birbirinden farklı 169 olmak üzere toplamda 252 ikileme, birbirinden farklı 32 olmak üzere toplamda 98 yansıma sözcük, birbirinden farklı 61 olmak üzere toplamda 70 kalıp söz ve birbirinden farklı 5 atasözü kullanılmıştır. Türkçe öğretimine katkı bakımından eserlerin atasözü kullanımı dışında oldukça zengin olduğu tespit edilmiştir.

Oran (2015) tarafından hazırlanan *Yalvaç Ural'ın çocuk kitaplarında değerler eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı* adlı çalışmada yazarın 30 adet çocuk kitabı incelenmiş her değere yeteri kadar yer verilmemiş olsa da incelenen eserlerde örtük ya da doğrudan toplam 525 tane değerle ilgili bulgu tespit edilmiştir. Eserlerin değerler bakımından zengin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türkçe öğretimi boyutuyla ilgili olarak Oran'ın çalışmasında birbirinden farklı 478 olmak üzere toplamda 525 deyim, birbirinden farklı 423 olmak üzere toplamda 433 ikileme, birbirinden farklı 102 olmak üzere toplamda 111 kalıp söz, birbirinden farklı 117 olmak üzere toplamda 141 yansıma sözcük ve her biri birbirinden farklı 28 atasözünün kullanılmıştır. Eserlerin Türkçe öğretimine katkısı bakımından atasözü kullanımı hariç oldukça zengin bir içeriğe sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sönmez (2011) tarafından hazırlanan *Reşat Ekrem Koçu'nun çocuklar için yazdığı eserlerde değer eğitimi ve Türkçe* adlı çalışmada yazarın çocuklar için yazdığı eserler incelenmiştir. Yazarın incelenen eserlerinin belirlenen değerlere yer vermesi bakımından yetkin olduğu, Türkçe öğretimi bağlamında da zengin olduğu ancak çocukların seviyelerine uygunluk bakımından her eserin çocuklara tavsiye edilmemesi sonucuna ulaşılmıştır.

Çelik (2016) tarafından hazırlanan *Necdet Neydim'in çocuk edebiyatı eserlerinde değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı* adlı çalışmada Necdet Neydim'in çocuklar için yazdığı on üç (13) çocuk edebiyatı eseri incelenmiştir. Değerler bağlamında Erol Güngör'ün profesörlük tezinde ortaya

koyduğu yedi değer sahası dikkate alınmıştır. Türkçe öğretimi bağlamında da atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler ve yansıma sözcükler incelenmiştir. Çalışmada eserlerde her değere yer verilmese de değerleri bakımından yeterli olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Türkçe öğretimi bağlamında atasözleri dışında diğer inceleme alanlarını barındırmada yetkin olduğu tespit edilmiştir.

Bütün bu incelenen veriler doğrultusunda günümüz çocukları tarafından oldukça fazla ilgi gören onlarca kez baskısı yapılan Behiç Ak'ın eserlerinin hem değerler eğitimi boyutuyla hem de Türkçe öğretimine katkı boyutuyla bazı değerleri barındırma ve atasözü kullanımı dışında zengin bir içeriğe sahip olduğu görülmektedir. Behiç Ak'ın eserlerinin değerler eğitimi ve Türkçe öğretimi süreçlerinde yararlanılmasının önemi de açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Öneriler

Behiç Ak'ın eserlerinin değer eğitimi açısından zengin içeriğe sahip olması sebebiyle bu eserlerden gerek dersin işlenişinde gerekse ders dışında fazlasıyla yararlanılmalıdır.

Behiç Ak'ın eserlerinin Türkçe öğretiminde çok önemli yere sahip olan atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler ve yansıma sözcükleri içeriğinde bolca bulundurmasından dolayı bu eserlerden Türkçe öğretimi süreçlerinde bolca yararlanılmalıdır.

Türkçe derslerinde çocuğun gelişim özelliklerine uygun, eğitsel açıdan zengin, çocuğun dikkatini çekecek eserler seçilmesine özen gösterilmelidir.

Behiç Ak'ın eserleri ikinci kademe öğrencilerinden özellikle 5. ve 6. Sınıf öğrencileri için uygun nitelikler taşımaktadır. Öğrencilerin bu eserlerden bolca yararlanması sağlanmalıdır.

Öğretmenlerin değer eğitimi konusundaki algı, bilgi ve yeterliklerini artırıcı çalışmalar yapılmalıdır.

Değer eğitiminden istenilen verimin alınabilmesi için okul-öğrenci- veli iş birliğinin sağlanması ve birlikte hareket edilmesi gerekmektedir.

Behiç Ak ve çocuklar tarafından çokça tercih edilen diğer yazarlar ve eserleriyle ilgili değerler ve Türkçe öğretimi boyutlarında çalışmalar yapılarak

hem eserlerin yetkinlikleri ortaya konmalı hem de yeni yazmaya başlayanlara, başlayacaklara ufuk açacak akademik bir külliyat oluşması sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Abacı, E. (2018). *Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının değerler eğitim açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Ak, B. (2017). *Eve giden küçük tren*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Ak, B. (2017). *Postayla gelen deniz kabuğu*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Ak, B. (2017). *Yaşasın ç harfi kardeşliği*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi*(Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 16, 9-24.
- Akengin, H. , Sağlam, D. , & Dilek A. , (2002). İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi ile ilgili görüşleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 16, 1–12.
- Aksan, D. (1996) *Türkçenin söz varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2002). *Anadilimizin söz denizinde*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2006). *Türkçenin zenginlikleri incelikleri*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2015). *Türkçenin sözvarlığı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1988). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Aktan, O. (2012). *100 temel eserlerde yer alan değerlerle sosyal bilgiler öğretim programındaki değerlerin uyumu* (Yüksek Lisans Tezi). Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Arıcı, A. F. (2011). Eğitimde masalların kullanımı, *Eğitime Bakış Dergisi*. 9-11.
- Arıcı, A. F. (2016). Masallarda estetik değer eğitimi: *III. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, (311-314)

- Arıkan, Y. (2018). *Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Atalay E. (2017). *Seza Kutlar Ersoy'un eserlerindeki değerler ve bu değerlerin davranışa yansıma biçimleri* (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Aydın E. (2013). *Mustafa Kutlu'nun "Mavi Kuş" isimli hikâyesinde fiilimsilerin tespiti ve Türkçe öğretimi bakımından değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Barış, G. (2011). *Gülten Dayıoğlu'nun çocuk romanlarındaki eğitsel iletiler* (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Başaran, İ. E. (2000). *Örgütsel davranış*. Ankara: Feryal Matbaası.
- Bilgegil, M. K. (2014). *Türkçe dil bilgisi*. Erzurum: Salkımsöğüt Yayınları.
- Bolay, S. H. (2003). Değerlerimiz ve günlük hayat. *Değerler Eğitimi Merkezi Dergisi*. 1(1), 12-20.
- Can, D.T. (2014). *Çocuk edebiyatı kuramsal yaklaşım*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Canbay H. (2011). *Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının doğacı zekâ alanı açısından incelenmesi*(Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Cihan N. (2010). *Türkçe öğretimi amaçlarının değerler aktarımı bağlamında değerlendirilmesi* (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik G. (2008). *Dostluk ve eğitimi*(Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Çelik S. (2016). *Necdet Neyedim'in çocuk edebiyatı eserlerinde değerler eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı*(Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Çelikkaya, H. (1996). *Fonksiyonel eğitim sosyolojisi*. İstanbul: Alfa Yayınları.

- Çevik Y. (2014). *Türkçe öğretim programlarında değerler ve Dede Korkut Hikayeleri'nin değerler açısından incelenmesi*(Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Çotuksöken Y. (1994). *Deyimlerimiz*. İstanbul: Özgül Yayınları.
- Çotuksöken Y. (1989). Bir dilin sözcük varlığı. *Varlık* 987.
- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dilmaç, B. (2002). *İnsanca değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ekşi, H. (2003). Temel insani değerlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: karakter eğitimi programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 1(1), 79-96.
- Elban, M. (2011). *Ortaöğretim 11. sınıf öğrencilerinin tarih derslerine yönelik tutumları ile vatanseverlik tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdoğan R. (2017). *Eflatun Cem Güney'in masallarındaki değerler ve bu değerlerin davranışa yansımaları* (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Gökçe B. (2008). *Gülten Dayıoğlu'nun çocuk öykülerinde değer eğitimi ve öykülerin Türkçeye olan katkısı*(Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Gökdayı, H. (2008). Türkçede kalıp sözler. *Bilig / Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*. (44), 89-110.
- Gül R. (2013). *Bir değer eğitimi olarak ilköğretim döneminde doğruluk eğitimi*(Yüksek Lisans Tezi). Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum.
- Gülyüz, H. (2002). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Güngör, E. (1998a). *Ahlak psikolojisi ve sosyal ahlak*. İstanbul: Ötüken Yayınevi.
- Güngör, E. (2010). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Yayınevi.

- Halstead, J. M. & Taylor, J. M. (2000). Learning and teaching about values: A review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169-202.
- Hengirmen, M. (2009). *Dil bilgisi ve dilbilim terimleri sözlüğü*. Ankara: DUMAT Ofset Matbaacılık.
- Hooper, C. (2003). Values education study final report. In B.Wilson, V. Zibar, D. Brown, B. Bereznicki Eds. *Values education definition* (pp.33-37). Australia: Curriculum Corporation.
- Hökelekli, H. (2004). Bir değer: adalet. *Dem Dergi*, (5), 132-137.
- Hökelekli, H. (2007). Eğitim ve edebiyat ilişkisi üzerine kavramsal bir değerlendirme. *Dem Dergi*, 4, 30-34.
- Kale, N. (2007). Nasıl bir değerler eğitimi? *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu* (26–28 Kasım 2004) içinde (s.313–322). İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Kaptan D. (2006). *Mekânın tiyatrallığı ve bir örnek olarak Behiç Ak oyunları* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* . 5(3). 463-475.
- Karatay, (2011). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kavcar, C. (1982). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Kaya M. (2012). *Emine Işinsu'nun romanlarında değer eğitimi ve eserlerin Türkçe öğretimine katkısı* (Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2007). *Grammer terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Köseler, F. (2009). *Okul öncesi öykü ve masallarda toplumsal cinsiyet olgusu* (Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. Turan, S.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2015). *Türkçe dersi (1-8) öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Oran G. (2015). *Yalvaç Ural'ın çocuk kitaplarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı* (Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Öncü A. (2015). *Değerler eğitimi bağlamında Ahmet Hamdi Tanpınar ve Oğuz Atay'da değerler* (Doktor Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özcan A. (2006). *Refik Halit Karay'ın Gurbet Hikayeleri'ndeki kelime gruplarının tespiti ve Türkçe öğretimi bakımından değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Özgüven, İ. E. (1994). *Psikolojik testler*. Ankara: Pderem Yayınları.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Şaşmaz, E. (2018). *Devlet tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında değer eğitimi ve bu oyunların Türkçe öğretimine katkısı* (Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Şimşek, T. (2005). *Çocuk edebiyatı*. Konya: Suna Yayınları.
- Şimşek, T. (2012). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış*. Ankara: Kök Yayıncılık.

- Sönmez, H.(2011). *Reşat Ekrem Koçu'nun çocuklar için yazdığı eserlerde değer eğitimi ve Türkçe* (Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- TDK. (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tozman, F. (2009). *Gülten Dayioğlu'nun çocuk romanlarında kullandığı dil üzerine bir inceleme (cümle türleri)*(Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Uğurlu M. (2012). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlerin kazanılmışlık düzeyinin veli görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Uslupehlivan E. (2018). *Hasan Latif Sarıyüce' nin çocuk romanlarında değer eğitimi ve söz varlığı* (Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Ünalın D. (2016). *Modern insanın trajik hayatına katlanabilmesinin bir yolu olan kara komedi ve bu bağlamda Behiç Ak'ın Tek Kişilik Şehir ve Güngör Dilmen'in Canlı Maymun Lokantası adlı oyunlarındaki garson karakterlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Vardar, B. (2007). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: Multilingual.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 19, 499-522.
- Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007). Demokratik değerlerin eğitiminde yöntem ve zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 11(2), 65-84.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğittir S. ve Öcal, A. (2010). İlköğretim 6. Sınıf öğrencilerinin değer yönelimleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 24, 407-416.
- Zülfikar, H. (1995). *Türkçede ses yansımaları kelimeler*. Ankara: TDK Yayınları.

URL-1

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58f50964d323a7.92556400.

URL-2

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a9c5416a389b2.05259724.

URL-3

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5aff275b169978.44032752.

URL-4

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b0b2106752b78.05103669.

URL-5

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b3f570c063260.03385895.

URL-6

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b3f65b42e68d3.93396392.

URL-7

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b41e26d50c473.63027899.

URL-8

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b41e94ec9bd61.30456261.

URL-9

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b41eb5a44e931.06149528.

URL-10

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5ba618466b53d1.38317619.

URL-11

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5bda12c7acb5c5.11033135.

Ekler

Ek 1: Behiç Ak'ın Eserlerinde Kullanılan Deyimler ve Tekrar Sıklığı

Sıra	Deyimler	Tekrar Sıklığı
1.	Karar vermek	18
2.	Kafası karışmak	9
3.	Hayal kırıklığına uğramak	8
4.	Aklına gel(me)mek	7
5.	Havalara uçmak	7
6.	İç çekmek	7
7.	Vakit geçirmek	7
8.	Canı sıkılmak	6
9.	Hoşuna gitmek	6
10.	İçinden geçirmek	6
11.	Çene çalmak	5
12.	Haber vermek	5
13.	Kızarıp bozarmak	5
14.	Sözünü kesmek	5
15.	Şaka yapmak	5
16.	Yol açmak	5
17.	Yol bulmak	5
18.	Ağızdaki baklayı çıkarmak	4
19.	Anlam verememek	4
20.	Dalga geçmek	4
21.	Elde etmek	4
22.	Ele geçirmek	4
23.	Hak vermek	4
24.	Haksızlığa uğramak	4
25.	Hayran kalmak	4
26.	İç geçirmek	4
27.	Kahkaha patlatmak	4
28.	Kan ter içinde kalmak	4
29.	Kılıktan kılığa girmek	4
30.	Rekor kırmak	4
31.	Yerinden fırlamak	4
32.	Yok olmak	4
33.	Yolunu tutmak	4
34.	Zorunda kalmak	4
35.	Bucak bucak kaçmak	3
36.	Gözleri fal taşı gibi açılmak	3
37.	İlgisini çekmek	3
38.	Karar almak	3
39.	Karşı çıkmak	3
40.	Kirli çamaşırlarını ortaya dökmek	3
41.	Kolları sıvamak	3
42.	Konuya girmek	3
43.	Oralı (bile) olmamak	3
44.	Ortaya çıkmak	3
45.	Ömür törpülemek	3
46.	Peşine takılmak	3
47.	Pürdikkat kesilmek	3
48.	Vakit kaybetmek	3

49.	Yüz ver(me)mek	3
50.	Zarar vermek	3
51.	Zorluk çekmek	3
52.	Ağzını bıçak açmamak	2
53.	Aklına fikir gelmek	2
54.	Ardı arkası kesilmemek	2
55.	Bağırıp çağırarak	2
56.	Bana mısın dememek	2
57.	Baş edememek	2
58.	Bitmek tükenmek bilmemek	2
59.	Çılgılık atmak	2
60.	Diş gıcırdatmak	2
61.	Dört dönmek	2
62.	Elden geçirmek	2
63.	Farkında ol(ma)mak	2
64.	Gel zaman git zaman	2
65.	Göze alamamak	2
66.	Hali harap olmak	2
67.	Her kafadan bir ses çıkmak	2
68.	Israr etmek	2
69.	İç dökmek	2
70.	İçi içine sığmamak	2
71.	İncir çekirdeğini doldurmamak	2
72.	İstifini bozmamak	2
73.	İş başa düşmek	2
74.	İşe koyulmak	2
75.	İşi olmamak	2
76.	İşin içinden çık(ama)mak	2
77.	İşler yolunda	2
78.	Kalıbını basmak	2
79.	Kapı açılmak	2
80.	Kendine yedirememek	2
81.	Kestirip atmak	2
82.	Kolaçan etmek	2
83.	Laf atmak	2
84.	Lafı ağzına tıkmak	2
85.	Mırın kırın etmek	2
86.	Mideye indirmek	2
87.	Not almak	2
88.	Ok yaydan çıkmak	2
89.	Ortaya çıkarmak	2
90.	Ölçüp biçmek	2
91.	Özür dilemek	2
92.	Palavra sıkmak	2
93.	Renk katmak	2
94.	Saygı göstermek	2
95.	Seyre dalmak	2
96.	Son nefesini vermek	2
97.	Soru yağmuruna tutmak	2
98.	Söz vermek	2
99.	Şıp diye bilmek	2
100.	Tadına doyumlanmak	2
101.	Tepe tepe kullanmak	2
102.	Tepeden tırnağa süzmek	2
103.	Tetikte olmak	2
104.	Tur atmak	2
105.	Yer almak	2
106.	Yerine getirmek	2

107.	Yok etmek	2
108.	Yol almak	2
109.	Yoluna girmek	2
110.	Zevk almak	2
111.	Açık aramak	1
112.	Adım atmak	1
113.	Ağız dolusu gülmek	1
114.	Ağız kulaklarında	1
115.	Ağzını açmamak	1
116.	Ağzının içine bakmak	1
117.	Ağzının payını vermek	1
118.	Akıl karı olmamak (değil)	1
119.	Aklı gidip gelmek	1
120.	Aklında kalmak	1
121.	Aklında tutmak	1
122.	Aklından geçirmek	1
123.	Aklından uçup gitmek	1
124.	Aklını kullanmak	1
125.	Aldırış etmemek	1
126.	Alıp başını gitmek	1
127.	Altını üstüne getirmek	1
128.	Altan girip üstten çıkmak	1
129.	Aramıza kara kedi girmek	1
130.	Ardı arkası gelmemek	1
131.	Arı gibi	1
132.	Ayak diremek	1
133.	Bal gibi	1
134.	Bam teline basmak	1
135.	Barut fıçısı gibi	1
136.	Baston yutmuş gibi yürümek	1
137.	Baş başa kalmak	1
138.	Baş belası	1
139.	Baş etmek	1
140.	Başı dönmek	1
141.	Başına bela almak	1
142.	Bileğini bükmemek	1
143.	Bini bir para	1
144.	Bir adım bile geri atmamak	1
145.	Bir bardak suda fırtına koparmak	1
146.	Bir dediği bir dediğini tutmamak	1
147.	Bir dediğini iki etmemek	1
148.	Bitkin düşmek	1
149.	Bitip tükenmek	1
150.	Bombardımana tutmak	1
151.	Borusu ötmek	1
152.	Boş vermek	1
153.	Boşa gitmek	1
154.	Burnu büyük	1
155.	Burnundan solumak	1
156.	Burun buruna gelmek	1
157.	Burun kıvırmak	1
158.	Buz gibi	1
159.	Buz kesilmek	1
160.	Can atmak	1
161.	Can kulağıyla dinlemek	1
162.	Canına can katmak	1
163.	Ceza çekmek	1
164.	Cinleri tepesinde	1

165.	Cirit atmak	1
166.	Çekip gitmek	1
167.	Çıkmaza sokmak	1
168.	Çıtını çıkarmamak	1
169.	Çileden çıkarmak	1
170.	Çocuk oyuncağı	1
171.	Çorbada tuzu olmak	1
172.	Çöpe gitmek	1
173.	Çürümeye yüz tutmak	1
174.	Dallanıp budaklanmak	1
175.	Dananın kuyruğu kopmak	1
176.	Deli gibi	1
177.	Deliksiz uyumak	1
178.	Deliye dönmek	1
179.	Dem vurmak	1
180.	Demir atmak	1
181.	Derdine deva ol(ma)mak	1
182.	Dert edinmek	1
183.	Destek vermek	1
184.	Dışarı fırlamak	1
185.	Dikkat çekmek	1
186.	Dil dökmek	1
187.	Dilinde tüy bitmek	1
188.	Dilinden kurtulamamak	1
189.	Dişe dokunmak	1
190.	Dize getirmek	1
191.	Dönüp dolaşmak	1
192.	Dört başı mamur	1
193.	Dört gözle beklemek	1
194.	Duyarsız kalmak	1
195.	Duymazdan gelmek	1
196.	Düşünüp taşınmak	1
197.	Düz duvara tırmanmak	1
198.	El bebek gül bebek	1
199.	Elde olmamak	1
200.	Ele almak	1
201.	Ele vermek	1
202.	Eli ayağı birbirine dolanmak	1
203.	Elinden bir şey gelmemek	1
204.	Eline su dökmemek	1
205.	Enayi durumuna düşmek	1
206.	Eski köye yeni düzen getirmek	1
207.	Farkına varmak	1
208.	Fırsat bulmak	1
209.	Fikir yürütmek	1
210.	Gafil avlanmak	1
211.	Geri kalmak	1
212.	Gırla gitmek	1
213.	Gidişatı bozmamak	1
214.	Gitti gider	1
215.	Gökten zembille inmek	1
216.	Gönlü razı olmamak	1
217.	Görev almak	1
218.	Göz hapsine almak	1
219.	Göz ucuyla bakmak	1
220.	Göz yummak	1
221.	Gözden çıkarmak	1
222.	Gözden geçirmek	1

223.	Göze almak	1
224.	Gözleri ııldamak	1
225.	Gözlerin üzerinde olması	1
226.	Gözlerine inanamamak	1
227.	Gözleyip durmak	1
228.	Gözü kapalı gitmek	1
229.	Gözü yolda olmak	1
230.	Gözüne girmek	1
231.	Gözünü dikmek	1
232.	Gözünü ufka dikmek	1
233.	Gözünün içi gülmek	1
234.	Gurur duymak	1
235.	Güçlük çekmek	1
236.	Gül gibi geçinip gitmek	1
237.	Gülüp geçmek	1
238.	Hak etmek	1
239.	Hak görmek	1
240.	Hak kazanmak	1
241.	Hak yemek	1
242.	Hava atmak	1
243.	Hava estirmek	1
244.	Hava katmak	1
245.	Hava vermek	1
246.	Havaya girmek	1
247.	Hayal kurmak	1
248.	Hayata döndürmek	1
249.	Hayata geçirmek	1
250.	Hile hurda (bilmemek)	1
251.	İç açıcı değil (olmamak)	1
252.	İçeri süzölmek	1
253.	İçeriye dalmak	1
254.	İçin için gülmek	1
255.	İçinden çıkılmaz bir hal almak	1
256.	İçinden gelmemek	1
257.	İçine çekmek	1
258.	İçine kapanmak	1
259.	İçine su serpmek	1
260.	İçini ısıtmak	1
261.	İçini kemirmeye başlamak	1
262.	İçini ürpertmek	1
263.	İğneyle kuyu kazmak	1
264.	İleri sürmek	1
265.	İnce eleyip sık dokumak	1
266.	İş i garantiye almak	1
267.	İş in altından kalkmak	1
268.	İş ler tıklarında	1
269.	İş leri yoluna koymak	1
270.	İtip kakmak	1
271.	Kafa dinlemek	1
272.	Kafa karıştırmak	1
273.	Kafa patlatmak	1
274.	Kafa yormak	1
275.	Kafasına takmak	1
276.	Kafasını dağıtmak	1
277.	Kafasını toparlamak	1
278.	Kahkaha atmak	1
279.	Kaleyi iç erden fethetmek	1
280.	Kalp kazanmak	1

281.	Kan beynine sıçramak	1
282.	Kapağı atmak	1
283.	Kaşlarını çatmak	1
284.	Katıla katıla gülmek	1
285.	Kendi çalıp kendi oynamak	1
286.	Kendi haline bırakmak	1
287.	Kendini alamamak	1
288.	Kendini dışarı atmak	1
289.	Kendini kaptırmak	1
290.	Kendini vermek	1
291.	Kendini zor tutmak	1
292.	Keyfi kaçmak	1
293.	Keyfini çıkarmak	1
294.	Keyfini kaçırmak	1
295.	Kıl payı kurtulmak	1
296.	Kılı kırk yarmak	1
297.	Kılını kırpmamak	1
298.	Kırk dereden su getirmek	1
299.	Kolayını bulmak	1
300.	Koltukları kabarmak	1
301.	Kulağına gitmek	1
302.	Kulak misafiri olmak	1
303.	Kulak tırmalamak	1
304.	Kulak vermek	1
305.	Laf anlatamamak	1
306.	Lafi ağzında dolandırmak	1
307.	Lafi uzatmak	1
308.	Lakap takmak	1
309.	Maruz kalmak	1
310.	Meraktan çatlamak	1
311.	Meydan vermemek	1
312.	Modası geçmek	1
313.	Nalları dikmek	1
314.	Ne yapıp etmek	1
315.	Neden olmak	1
316.	Nefesini ensesinde hissetmek	1
317.	Not düşmek	1
318.	Oluruna bırakmak	1
319.	Oradan oraya savrulmak	1
320.	Ortada fol yok yumurta yok	1
321.	Ortadan kaldırmak	1
322.	Ortadan kalkmak	1
323.	Otomatiğe bağlamak	1
324.	Otuz iki dişini göstererek sırtmak	1
325.	Ödünü kopmak	1
326.	Öfkeye kapılmak	1
327.	Ölçüyü kaçırmak	1
328.	Önünü kesmek	1
329.	Övgüler düzmek	1
330.	Pabucu dama atılmak	1
331.	Paçayı kurtarmak	1
332.	Paniğe kapılmak	1
333.	Parmağında oynatmak	1
334.	Peşinde dolaşmak	1
335.	Pılımı pırtısını toplamak	1
336.	Puan almak	1
337.	Put kesilmek	1
338.	Rol yapmak	1

339.	Ruhu bile duymamak	1
340.	Sabır göstermek	1
341.	Sabrı tükenmek	1
342.	Sağı solu belli olmamak	1
343.	Sarpa sarmak	1
344.	Savaş alanına çevirmek	1
345.	Saygı duymak	1
346.	Selam söylemek	1
347.	Ses çıkaramamak	1
348.	Sıfıra sıfır elde var sıfır	1
349.	Sıkı fıkı olmak	1
350.	Sıkıntıdan patlamak	1
351.	Sır küpü	1
352.	Sinirden köpürmek	1
353.	Sonuca bağlamak	1
354.	Sonunu getirmek	1
355.	Söz almak	1
356.	Söze başlamak	1
357.	Sözünü tutmak	1
358.	Su götürmemek	1
359.	Sular durulmak	1
360.	Süklüm püklüm olmak	1
361.	Şansına küsmek	1
362.	Şaşıp kalmak	1
363.	Şüphe duymak	1
364.	Şüphe düşmek	1
365.	Taban tabana zıt	1
366.	Tadı kaçmak	1
367.	Tahtalı köyü boylamak	1
368.	Tası tarağı toplamak	1
369.	Taş çatlasa	1
370.	Taş kesilmek	1
371.	Tavır almak	1
372.	Tedavi görmek	1
373.	Tepeden bakmak	1
374.	Tepesi atmak	1
375.	Tepesine üşüşmek	1
376.	Ter atmak	1
377.	Tıkır tıkır çalışmak	1
378.	Uçup gitmek	1
379.	Ufuk açmak	1
380.	Umudu kırılmak	1
381.	Umut vermek	1
382.	Uyku çekmek	1
383.	Uzak kalmak	1
384.	Üç aşağı beş yukarı	1
385.	Üstesinden gelmek	1
386.	Üstüne gelmek	1
387.	Üstüne ölü toprağı serpmek	1
388.	Üstüne yok	1
389.	Vakit bulamamak	1
390.	Yalayıp yutmak	1
391.	Yamalı bohçaya dönmek	1
392.	Yan gelip yatmak	1
393.	Yanıp tutuşmak	1
394.	Yanlış adımlar atmak	1
395.	Yarasına tuz biber ekme	1
396.	Yarım kulak dinlemek	1

397.	Yer yarılıp içine girmek	1
398.	Yerinde duramamak	1
399.	Yol aramak	1
400.	Yorgun düşmek	1
401.	Yüksek perdeden devam etmek	1
402.	Yüreği buz kesmek	1
403.	Yüreğine su serpmek	1
404.	Zaman harcamak	1
TOPLAM		647

Ek 2: Behiç Ak'ın Eserlerinde Kullanılan İkillemeler ve Tekrar Sıklığı

Sıra	İkillemeler	Tekrar Sıklığı
1.	Yavaş yavaş	15
2.	Uzun uzun	13
3.	Tek tek	11
4.	Sağa sola	10
5.	Pırıl pırıl	8
6.	Sağı solu	8
7.	Kızarıp bozarmak	7
8.	Gidip gelmek	6
9.	Ardı arkası	4
10.	Bilgiç bilgiç	4
11.	Bucak bucak	4
12.	Daha daha	4
13.	Kendi kendine	4
14.	Pişkin pişkin	4
15.	Teker teker	4
16.	Abuk sabuk	3
17.	Alaycı alaycı	3
18.	Apar topar	3
19.	Aşağı yukarı	3
20.	Gizli gizli	3
21.	Kılıktan kılığa	3
22.	Olan biten	3
23.	Saçma sapan	3
24.	Sık sık	3
25.	Tıkır tıkır	3
26.	Utana sıkıla	3
27.	Zaman zaman	3
28.	Zar zor	3
29.	Arka arkaya	2
30.	Artıkça artmak	2
31.	Bacak bacak	2
32.	Bağırıp çağırarak	2
33.	Bol bol	2
34.	Derme çatma	2
35.	Dip dibe	2
36.	Doğru dürüst	2
37.	Düşünceli düşünceli	2
38.	Ev ev	2
39.	Fısır fısır	2
40.	Girer girmez	2
41.	Girip çıkmak	2
42.	Hızlı hızlı	2
43.	Işıl ışıl	2
44.	İvir zıvır	2
45.	İrili ufaklı	2
46.	Kendi kendisi	2
47.	Kirlenir kirlenmez	2
48.	Kolay kolay	2
49.	Mırın kırın	2
50.	Nefes nefese	2
51.	Neler neler	2
52.	Ölçtü biçti	2

53.	Sakin sakın	2
54.	Sıkı fıkı	2
55.	Süklüm püklüm	2
56.	Tane tane	2
57.	Tepe tepe	2
58.	Türlü türlü	2
59.	Uçsuz bucaksız	2
60.	Uyanır uyanmaz	2
61.	Acı acı	1
62.	Acıklı acıklı	1
63.	Aç kapa	1
64.	Açık seçik	1
65.	Adı sanı	1
66.	Alır almaz	1
67.	Anlamlı anlamsız	1
68.	Atar atmaz	1
69.	Ayrı ayrı	1
70.	Baka baka	1
71.	Ballandıra ballandıra	1
72.	Baş başa	1
73.	Bıkmadan usanmadan	1
74.	Bilse bilse	1
75.	Birden bire	1
76.	Bitirir bitirmez	1
77.	Boş boş	1
78.	Boşu boşuna	1
79.	Burun buruna	1
80.	Çalar çalmaz	1
81.	Çalıştırır çalıştırmaz	1
82.	Çatılardan çatılara	1
83.	Çok çok	1
84.	Çoluk çocuk	1
85.	Dağıtıp dağıtıp	1
86.	Dalgın dalgın	1
87.	Dallanıp budaklanmak	1
88.	Dediği dedik	1
89.	Derin derin	1
90.	Didik didik	1
91.	Diye diye	1
92.	Dobra dobra	1
93.	Döner dönmez	1
94.	Düştükçe düşmek	1
95.	Düşünüp taşınmak	1
96.	El kol	1
97.	Endişeli endişeli	1
98.	Eski püskü	1
99.	Eveleyip gevelemek	1
100.	Evet evet	1
101.	Farklı farklı	1
102.	Fırladıkça fırlamak	1
103.	Gelmiş geçmiş	1
104.	Gerisin geri	1
105.	Gizlim saklım	1
106.	Güle oynaya	1
107.	Gülüp geçmek	1
108.	Harıl harıl	1
109.	Hava civa	1
110.	Hayran hayran	1

111.	Hile hurda	1
112.	Huzursuz huzursuz	1
113.	Hüngür hüngür	1
114.	İkına sıkına	1
115.	İçi içine	1
116.	İçin için	1
117.	İnatçı inatçı	1
118.	İndikçe iniyor	1
119.	İri iri	1
120.	İtip kalkmak	1
121.	Kararlı kararlı	1
122.	Kargacık burgacık	1
123.	Karşı karşıya	1
124.	Katıla katıla	1
125.	Kelimesi kelimesine	1
126.	Kesip biçmek	1
127.	Kıpır kıpır	1
128.	Kıran kırana	1
129.	Kırık dökük	1
130.	Kir pas	1
131.	Kocaman kocaman	1
132.	Konudan kunuya	1
133.	Koşa koşa	1
134.	Kös kös	1
135.	Kulaktan kulağa	1
136.	Küçük büyük	1
137.	Manalı manalı	1
138.	Masum masum	1
139.	Mutlu mutlu	1
140.	Olup biten	1
141.	Oradan oraya	1
142.	Ölçe biç	1
143.	Ölçer biçer	1
144.	Özene bezene	1
145.	Paldır küldür	1
146.	Parça parça	1
147.	Pılı pırtı	1
148.	Pırtıl pırtıl	1
149.	Sağda solda	1
150.	Sağdan sola	1
151.	Sağdan soldan	1
152.	Sağına soluna	1
153.	Sarpa sar	1
154.	Sevip sevmediği	1
155.	Sıfıra sıfır	1
156.	Sıkı sıkıya	1
157.	Sinirli sinirli	1
158.	Şaşkın şaşkın	1
159.	Taban tabana	1
160.	Tamamlanır tamamlanmaz	1
161.	Tası tarağı	1
162.	Tatsız tuzsuz	1
163.	Tek tük	1
164.	Tekrar tekrar	1
165.	Telaşlı telaşlı	1
166.	Tıngır mıngır	1
167.	Toplantıdan toplantıya	1
168.	Topu topu	1

169.	Uçtukça uçmak	1
170.	Ufak tefek	1
171.	Uzattıkça uzatmak	1
172.	Üstü başı	1
173.	Üzgün üzgün	1
174.	Vızır vızır	1
175.	Yalayıp yutmak	1
176.	Yan yana	1
177.	Yara bere	1
178.	Yavaşladıkça yavaşlamak	1
179.	Yazar yazmaz	1
180.	Yeni yeni	1
181.	Yiye yiye	1
182.	Yorgun argın	1
183.	Yüz yüze	1
TOPLAM		332

Ek 3: Behiç Ak'ın Eserlerinde Kullanılan Kalıp Sözler ve Tekrar Sıklığı

Sıra	Kalıp Sözler	Tekrar Sıklığı
1.	Vay canına	13
2.	Ne yazık ki	9
3.	Olup biten (olan biten)	4
4.	İşten bile değil (olmamak)	3
5.	Älemi yok	2
6.	Gevezelik yapmak (etmek)	2
7.	Hoş geldiniz	2
8.	Pes doğrusu	2
9.	Sır küpü	2
10.	Yapacak bir şey yok	2
11.	Aman Tanrı'm	1
12.	Beş kuruş bile etmemek	1
13.	Can alıcı	1
14.	Dile kolay	1
15.	Güleyim bari	1
16.	Ha şunu bileydin	1
17.	Hangi cehenneme gittin	1
18.	Her şey yolunda	1
19.	Kapalı kutu	1
20.	Kara cahil	1
21.	Kötü haber tez yayılır	1
22.	Meslek sırrı	1
23.	Niyeti yok	1
24.	Olacak iş değil	1
25.	Öteki taraf	1
26.	Sayılı zaman çabuk geçer	1
27.	Tahtalı köyü boylamak	1
28.	Taş çatlasa	1
29.	Tebrik etmek	1
30.	Teşekkür etmek	1
31.	Üç kâğıtçı	1
32.	Yufka yürekli	1
TOPLAM		63

Ek 4: Behiç Ak'ın Eserlerinde Kullanılan Yansıma Sözcükler ve Tekrar Sıklığı

Sıra	Yansıma Sözcükler	Tekrar Sıklığı
1.	Mır	27
2.	Kahkaha	13
3.	Pat	11
4.	Tık	11
5.	Çın	8
6.	Ulumak	8
7.	Fıs	6
8.	Tıkır	6
9.	Kıkır	5
10.	Fısır	4
11.	Gıcır	4
12.	Hav	4
13.	Kikir	4
14.	Şıp	4
15.	Anır	3
16.	Homur	3
17.	Vız	3
18.	Gür	2
19.	Hüngür	2
20.	Şak	2
21.	Şap	2
22.	Tıngır	2
23.	Vızır	2
24.	Cız	2
25.	Ciyak	1
26.	Çat	1
27.	Çıt	1
28.	Deh	1
29.	Fokur	1
30.	Gıd-git-gıdaak	1
31.	Gıdak	1
32.	Güm	1
33.	Homur	1
34.	Mırın	1
35.	Miyav	1
36.	Paldır	1
37.	Şap	1
38.	Ü-ürrüü-üüü	1
TOPLAM		152

Ek 5: Behiç Ak'ın Eserlerinde Kullanılan Atasözlerinin Alfabetik Sıralaması

1. Aklın yolu birdir.
2. Deddiği dedik (çaldığı düdük)
3. Denize düşen yılana sarılır.
4. Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.
5. Pilavdan dönenin kaşığı kırılısın.
6. Yalancının mumu yatsıya kadar yanar.

